

PLA TRANSVERSAL DE POLÍTIQUES FEMINISTES DEL BAIX LLOBREGAT 2021-2025

100% FEMINISTA

ÍNDEX

1. Contextualització
2. El Consell de les Dones del Baix Llobregat
3. Diagnosi
  - 3.1. Àmbit qualitatiu
    - 3.1.1. El 3r Pla Transversal de Polítiques de Dones del Baix Llobregat 2015-2019
    - 3.1.2. Conclusions 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat.
  - 3.2. Àmbit quantitatiu
    - 3.2.1. Territori
    - 3.2.2. Població: estructura i dinàmica
    - 3.2.3. Estudis i formació
    - 3.2.4. Treball no remunerat i usos del temps
    - 3.2.5. Treball remunerat
    - 3.2.6. Prestacions, pensions i risc de pobresa
    - 3.2.7. Violència contra les dones
    - 3.2.8. Recursos adreçats a dones
4. Marc normatiu
5. Marc conceptual i metodològic
6. Objectius
7. Eixos de treball i línies estratègiques
  - 7.1. Eix polítiques públiques feministes
  - 7.2. Eix violències contra les dones
    - 7.2.1. Xarxa d'informació i atenció a les dones del Baix Llobregat
    - 7.2.2. Infants i violència masclista
    - 7.2.3. Assetjament sexual a la feina
    - 7.2.4. Agressions sexuals en espais d'oci
  - 7.3. Eix Valors feministes
    - 7.3.1. Coeducació
    - 7.3.2. Dones als mitjans de comunicació i comunicació no sexista
    - 7.3.3. Salut de les dones
    - 7.3.4. Esport femení
    - 7.3.5. Dones grans, grans dones
    - 7.3.6. Participació
  - 7.4. Eix Economia, treball i formació
    - 7.4.1. Itineraris formatius i vocacions
    - 7.4.2. Ocupació i desenvolupament professional de les dones
    - 7.4.3. El treball invisible, els treballs de cura
8. Annex

1. CONTEXTUALITZACIÓ

La comarca del Baix Llobregat és un dels territoris de tot l'estat amb un major dinamisme i consolidació del moviment feminista, en tots els estaments de la societat. El que van començar alguns petits grups de dones en el marc de moviments veïnals als anys 60 i 70, reclamant drets bàsics de ciutadania i millors condicions de vida als barris i municipis de la comarca, es va sumar a la corrent feminista que arribava a Catalunya posant veu, cara i ulls a les desigualtats i discriminacions que patien, i malauradament en molts casos encara pateixen les dones.

Al Baix Llobregat, moviments socials, món associatiu, agents econòmics i socials i ajuntaments, van unir esforços per a avançar cap a la plena igualtat de les dones, en un context on, com en altres territoris, el progrés, el desenvolupament i l'assoliment de drets de ciutadania, avançava deixant al marge a la meitat de la població, avançava deixant fora les dones.

Les polítiques d'igualtat al Baix Llobregat van arribar fa més de 30 anys, de la mà de molts ajuntaments a qui les entitats i col·lectius de dones feien arribar les seves peticions i reivindicacions. Algunes de les primeres accions que es van dur a terme van ser cabdals, com per exemple la creació dels primers centres de planificació familiar, i els primers serveis d'informació i atenció o centres de recursos per a dones.

Fruit de la complicitat d'institucions públiques, organitzacions sindicals i patronals, associacions, grups no formals i persones sensibilitzades en la necessitat d'aconseguir la plena igualtat entre dones i homes, l'any 2002 es va celebrar a Sant Boi de Llobregat el 1r Congrés de les Dones del Baix Llobregat. El Congrés, que es va estructurar en quatre ponències elaborades per expertes, i on van participar prop de 800 persones, es va presentar com una valuosa eina que permetia adaptar les actuacions a les necessitats reals de les dones del Baix Llobregat. Des de llavors s'han celebrat quatre congressos més a la comarca: l'any 2006 a Sant Feliu de Llobregat, l'any 2010 a Viladecans, l'any 2014 a Gavà, i el darrer, el 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat, que es va celebrar l'octubre de 2018 a la ciutat de Castelldefels. La celebració de 5 congressos de dones en 16 anys és una fita que cap altra comarca a Catalunya ha assolit, i no és casualitat. El Baix Llobregat és un territori on el feminisme és un tret tant definitori com per declarar-se **comarca feminista**, mitjançant el *Decàleg per a la construcció de ciutats feministes*¹, una iniciativa liderada per alcaldesses de la comarca amb 10 punts bàsics que molts ajuntaments i el Consell Comarcal s'han compromès a implementar.

El 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat es va celebrar el 2018, un any on el moviment feminista va ser protagonista d'importantes accions: una aturada a nivell mundial el 8 de març, campanyes globals com el #metoo, i a nivell de l'estat, mobilitzacions massives contra la sentència de "La Manada" i la irrupció de l'extrema dreta al panorama polític, posant el focus en el feminisme, els drets de les dones i els avenços socials i normatius assolits.

El Congrés es va desenvolupar arreu de la comarca, començant per la seva presentació a càrrec de totes les alcaldesses, continuant per les 28 subseus que ajuntaments, sindicats, patronals i

---

¹ Annex 1, *Decàleg per a la construcció de ciutats feministes*.

partits polítics van realitzar en els mesos previs a la seva celebració, i acabant amb dues intenses jornades de Congrés.

En total més de 1.500 persones van participar en alguna de les activitats organitzades al voltant de 7 àmbits de treball:

1. Transversalitat de gènere a les polítiques públiques.
2. Economia feminista.
3. Dones Tech.
4. Perspectiva de les dones als mitjans de comunicació.
5. Violències masclistes.
6. Assetjament sexual.
7. Esport femení.

El document de conclusions del 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat² recull el treball del Consell de les Dones del Baix Llobregat, les expertes encarregades de l'elaboració dels documents de referència dels set àmbits de treball, l'Observatori Comarcal del Baix Llobregat, les 28 subseus, les ponències i comissions del Congrés, l'Oficina de les Dones i LGTBI de la Diputació de Barcelona i l'Institut Català de les Dones, i esdevé el document de referència per a l'elaboració d'aquest 4t Pla Transversal de Polítiques Feministes del Baix Llobregat.

---

² Conclusions del 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat.

2. EL CONSELL DE LES DONES DEL BAIX LLOBREGAT

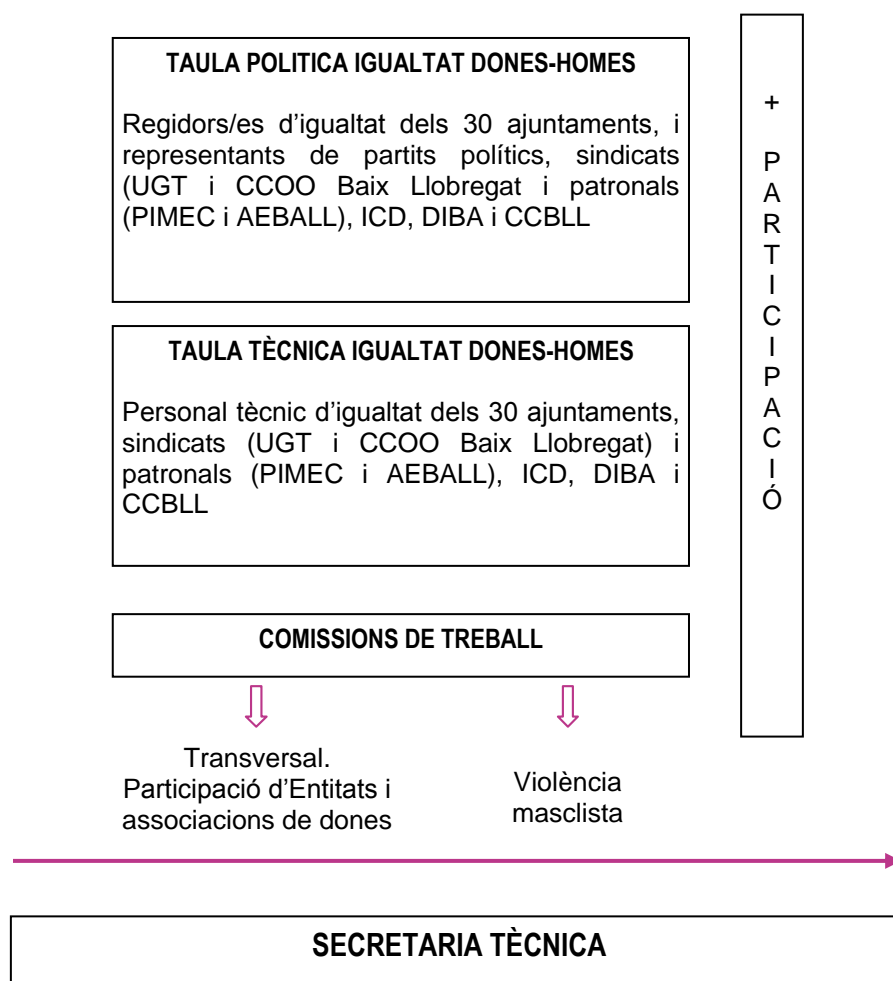
El 18 de desembre de 2006, el Plenari del Consell Comarcal aprovà la creació del Consell de les Dones del Baix Llobregat, així com el seu reglament de funcionament, i el 7 de març de 2007 va ser constituït.

El Consell de les Dones actua com a òrgan adscrit al Consell Comarcal del Baix Llobregat, i com a òrgan de participació amb la finalitat d'impulsar polítiques d'igualtat dona-home, amb la col·laboració dels 30 ajuntaments, la Diputació de Barcelona i l'Institut Català de les Dones.

Estructura organitzativa

L'any 2017 s'aprovà una modificació del reglament de funcionament del Consell de les Dones del Baix Llobregat per tal d'adequar-lo a les noves necessitats i incrementar la participació de tots els ajuntaments als òrgans de decisió del Consell. La modificació del reglament contempla l'eliminació de l'Assemblea i la Junta Permanent, i la creació d'una Taula Política i una Taula Tècnica, on estan representats tots els ajuntaments de la comarca, així com dues comissions de treball.

ESTRUCTURA ORGANITZATIVA

3. DIAGNOSI

La diagnosi té com a principal objectiu conèixer la situació actual de les dones del Baix Llobregat, identificant les principals desigualtats i discriminacions, sigui per raó de gènere o per qualsevol altre.

Aquest coneixement és cabdal per a poder definir amb claredat les línies estratègiques de les polítiques feministes durant els propers anys, a nivell local i comarcal.

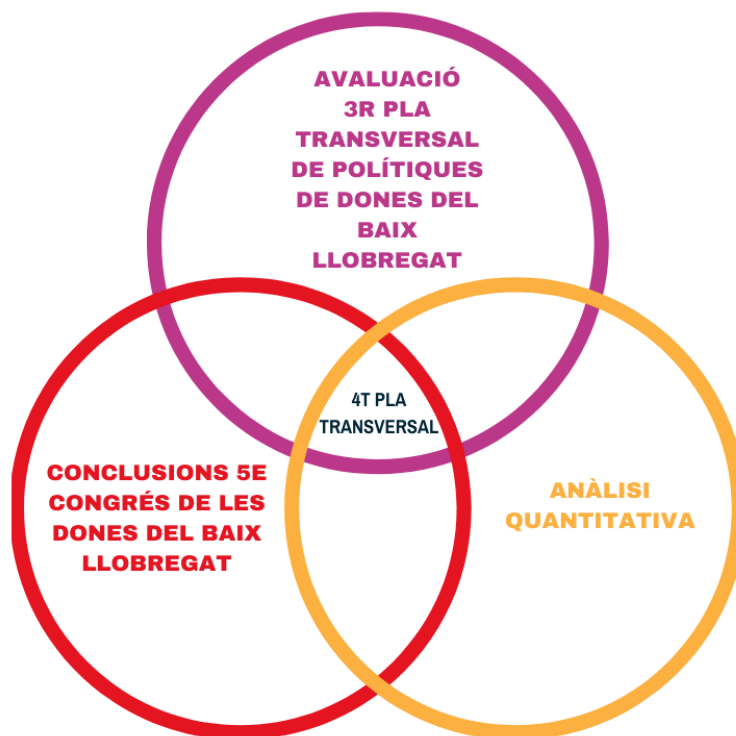
Aquesta diagnosi consta de dues parts:

1. Una **part qualitativa**, que contempla:

1. El **3r Pla Transversal de Polítiques de Dones del Baix Llobregat 2015-2019**. L'experiència adquirida en la implementació del Pla anterior, tenint en compte totes les polítiques desenvolupades a la comarca, i amb l'anàlisi dels àmbits on s'han destinat més recursos, i aquells on s'ha incidit en menys.
2. Les **Conclusions del 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat**, celebrat l'any 2018, i amb una participació de prop de 1.500 persones entre subseus i activitats prèvies i el propi Congrés.

2. **L'anàlisi quantitatiu** amb un recull de dades estadístiques sobre els principals àmbits de desigualtat de les dones, especialment les publicades per part de l'Observatori Comarcal del Baix Llobregat.

3.1.

ÀMBIT QUALITATIU

3.1.1. EL 3r PLA TRANSVERSAL DE POLÍTQUES DE DONES DEL BAIX LLOBREGAT, 2015-2019

El 3r Pla Transversal de Polítiques de Dones del Baix Llobregat ³va ser aprovat l'any 2015, amb l'objectiu principal d'esdevenir el full de ruta de les polítiques d'igualtat a la comarca per al període 2015-2019.

Altres objectius del Pla eren el desenvolupament del Servei d'Informació i Atenció a les Dones del Baix Llobregat, avui plenament consolidat, i l'adhesió dels ajuntaments de la comarca, en especial els de menys de 20.000 habitants, per tal d'assegurar el desplegament de polítiques públiques d'igualtat dona-home a tot el territori.

El 3r Pla va establir com a principals eixos de treball:

1. **Un eix transversal**, que establir la necessitat d'un treball transversal a les administracions, que possibilités l'aplicació del Gender Mainstreaming com a metodologia de treball.
2. **Un eix sobre el model econòmic i productiu**, adreçat a corregir la ceguera de gènere de les polítiques socioeconòmiques, macroeconòmiques i de regulació del mercat laboral.
3. **Un eix sobre valors, rols i identitats**, on es van emmarcar tots aquells elements que tenien algun tipus de relació amb la construcció social del gènere, amb la creació de noves identitats i redefinició de rols. Per exemple la funció dels mitjans de comunicació com a creadors i transmissors de valors, la coeducació, o tots aquells projectes i accions emmarcats en la lluita contra la violència masclista, en qualsevol de les seves formes.
4. I per últim, **l'eix participació i lideratge**, per promoure la participació social i política de les dones a tots els nivells, la consolidació i ple desenvolupament de les seves carreres professionals o acadèmiques, i eliminar bretxes de gènere, sostres de vidres i altres discriminacions de gènere que pateixen les dones pel fet de ser-ho.

Amb les dades facilitades pels ajuntaments de la comarca i les del propi Consell Comarcal, es pot afirmar que els projectes centrats en la lluita contra la violència masclista i els de caire coeducatiu, són prioritats absolutes per a les àrees d'igualtat de la gran majoria d'ajuntaments del Baix Llobregat, sigui quina sigui la grandària del municipi i els recursos que l'ajuntament.

---

³ 3r Pla Transversal de Polítiques de Dones del Baix Llobregat, 2015-2019

Així, en els darrers anys s'ha promogut la creació de circuits locals d'acció i atenció a les víctimes de violència masclista i, en el cas dels ja existents, la seva actualització, en molts casos ampliant tant els recursos destinats com el número de professionals que formen part d'aquests circuits, incorporant àmbits clau en la lluita contra la violència masclista, com per exemple l'àmbit de la salut, l'ensenyament, les polítiques de joventut, esports o culturals. S'ha de destacar també l'elaboració de nombrosos protocols i circuits contra les agressions masclistes i sexistes en espais d'oci, així com la instal·lació d'espais segurs i de referència contra aquestes agressions a festes majors, revetlles i altres esdeveniments, els punts lila.

Pel que fa la coeducació, destaca la promoció de la formació específica en gènere adreçada a personal docent i resta de professionals que treballen habitualment amb joves: esports, cultura, lleure, etc., i també l'assessorament i recursos al professorat en coeducació i pràctiques coeducatives per part de les àrees d'igualtat dels ajuntaments, així com la incorporació de la perspectiva de gènere en les metodologies d'aprenentatge i en l'organització dels centres educatius.

També destaca la realització de campanyes de sensibilització, així com els diversos actes i accions commemoratives de les diades del 8 de març, Dia Internacional de les Dones, 25 de novembre, Dia Internacional contra les violències vers les dones, o 28 de maig, Dia Internacional per la salut de les dones.

L'altra cara de la moneda, els àmbits on s'han desenvolupat menys projectes, són els dedicats a promoure el lideratge i empoderament de les dones (eix 4), sobretot aquells que es centren en la seva ocupabilitat i desenvolupament professional (eix 2).

La manca de dones referents als espais de poder, la persistència d'escletxes de gènere al mercat laboral, segregacions tant verticals com horitzontals, i el perjudici que això suposa per al desenvolupament professional de les dones, fa necessari reforçar el treball en xarxa amb els agents econòmics i socials del territori.

El complex escenari econòmic i social que es presenta en els propers anys, derivat de la crisi de la Covid-19, i l'experiència de gestió d'anteriors crisis on es va obviar l'impacte de gènere, ens porten a **alertar de la importància de mesurar el diferent impacte que les crisis econòmiques tenen en homes i en dones, i dissenyar i planificar les polítiques i mesures de recuperació tenint en compte aquestes diferències per raó de gènere.**

3.1.2. CONCLUSIONS DEL 5è CONGRÉS DE LES DONES DEL BAIX LLOBREGAT

A l'apartat de contextualització es fa referència als orígens del Congrés de les Dones del Baix Llobregat, però convé destacar també que es tracta d'un esdeveniment consolidat, que contempla diversos espais de debat, estudi, reflexió i participació de les dones de la comarca, i de totes les persones, entitats i institucions compromeses amb els valors feministes.

Així, el contingut i sobretot, les conclusions de cada Congrés, són una valuosa eina per al coneixement de la realitat, i per tant, per a la planificació de polítiques públiques.

El document de **Conclusions del 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat** s'estructura en base a **nou idees força** que, de forma transversal i reiterada, van apareixent en els diferents àmbits de treball:

1. **Polítiques públiques feministes**, el feminisme es presenta com un projecte ètic de transformació social, i aquesta transformació social real només es pot donar si les polítiques públiques són feministes.
2. **Sensibilització i mobilització front el neoliberalisme i el masclisme**, s'ha de continuar explicant el que vol dir ser feminista, quina és la situació d'opressió que el neoliberalisme i el masclisme generen sobre dones i homes, i com l'avenç dels feminismes comporta una millora real per a tota la societat.
3. **L'accelerador social per a la coresponsabilitat i el balanç social de les empreses**, al món laboral, acadèmic i productiu en general hi ha manca de perspectiva social i de gènere, i s'hi perpetua el patriarcat. Cal un canvi de l'objecte del sistema econòmic en sí mateix, un canvi de paradigma. D'una economia que expulsa la vida, a posar la vida al centre de l'economia.
4. **Eliminació de les violències masclistes i sexuals**, poc a poc es va prenent consciència de l'abast del concepte de violència masclista, més enllà de la violència física o psicològica. El sistema en què vivim genera violències estructurals i culturals cap a les dones, del tot inadmissibles en una societat com la nostra, i que inexplicablement encara no són considerades violència masclista, com per exemple l'assetjament sexual o per raó de sexe. A més a més, la resposta del sistema judicial sovint no s'ajusta a la realitat i el compliment estricte de la legislació, pel que són necessaris canvis normatius que clarifiquin i defineixin inequívocament aquesta resposta.
5. **La deshumanització de la societat**, on les persones i els nostres cossos, som mercaderies, especialment els de les dones i les nenes. La cosificació del cos de les dones es perpetua en tots els àmbits (entorns digitals, xarxes socials, mitjans de comunicació, etc.)
6. **Sororitat**, concepte clau dels feminismes que serveix com a guia per entendre quina actitud hem de prendre les dones a l'hora d'interactuar amb altres dones. El concepte de sororitat ens recorda que cada dona és única i individual i que el millor que podem fer per a apoderar-nos és recolzar-nos, compartir i ser empàtiques les unes amb les altres.

7. **Espais de decisió i sectors estratègics**, una de les conseqüències de les desigualtats que les dones patim és la pràctica impossibilitat o el molt difícil accés a càrrecs de decisió, en tots els àmbits de la vida, des dels llocs de treball fins les activitats socials i lúdiques. La manca de dones en llocs de decisió és patent a totes les àrees, menys en algunes poques clarament feminitzades. Mentre no es reverteixi aquesta situació i es puguin ocupar llocs de responsabilitat amb naturalitat, és necessari establir normes de paritat que garanteixin que en totes les estructures hi ha un nombre equitatiu de dones i homes, especialment en sectors de desenvolupament estratègic com les tecnologies de la informació i la comunicació.
8. **Formació, en gènere i igualtat** és un element transversal i indispensable a aplicar a tots els àmbits de la societat, i a totes les persones en qualsevol etapa de la vida. Primerament en sectors que tenen una incidència àmplia i directa en la societat, com per exemple les polítiques públiques, el món laboral i el món educatiu, i continuar introduint la perspectiva de gènere en tots els espais de la nostra societat.
9. **Comunicació i visibilització social i mediàtica de les dones**, és necessari fer-nos veure i redescobrir-nos entre nosaltres. Aconseguir comunicar-nos, fer xarxa i tenir presència i importància tant a nivell local –a través dels ajuntaments, entitats, escoles– com a nivell mediàtic –nacional i internacional– és clau per a conquerir els espais que a dia d'avui encara ens estan vetats.

A més a més de les nou idees força, el contingut i conclusions dels treballs de les diferents comissions del Congrés, proposen un seguit d'actuacions i línies de treball a incorporar a aquest Pla Transversal.

A continuació es presenta una mostra d'aquests continguts (podeu trobar annex el document complet de conclusions):

1. Transversalitat de gènere en les polítiques públiques

Per assolir les reivindicacions feministes actuals, es requereix d'un treball transversal extern, és a dir, conjunt entre administracions, moviment associatiu, institucions i persones expertes. Aquest treball transversal també s'ha de produir a nivell intern a les organitzacions, especialment a l'administració local, tal i com es recull al Decàleg per a la construcció de ciutats feministes, elaborat per les alcaldesses del Baix Llobregat, el Centre d'Estudis Comarcals i el Consell de les Dones del Baix Llobregat.

Els moviments socials i especialment la quarta onada feminista estan més presents que mai a la societat, per davant de les polítiques públiques. Altres aspectes que es van considerar necessaris a la comissió per a no retrocedir en les conquestes feministes van ser: establir aliances des de la diversitat, no qüestionar el gènere, apoderament col·lectiu, sororitat, entre d'altres.

Pel que fa a les propostes, la comissió va apostar per una redefinició de les polítiques públiques per a fer-les més efectives i eficients mitjançant estructures sòlides i validades, i també pel ple desenvolupament de les propostes del Decàleg per a la construcció de ciutats feministes.

2. Economia feminista

Des de la comissió s'apunta que l'etapa de les recomanacions i dels incentius per fer avançar la igualtat de gènere ha estat útil, però mostra ja els seus límits. És necessari persistir tant en la mobilització, com a eina imprescindible per aconseguir progressos en la lluita feminista, com en l'acció, mitjançant mesures d'obligat compliment. La idea es que falta igualtat real, i que falten també recursos per a fer-la efectiva.

El debat es va estructurar en quatre eixos:

- La necessitat de situar la vida al centre de l'economia: deixar de considerar les cures com una càrrega i comprendre que la cobertura de les necessitats de les persones, incloent-hi criatures, gent gran i dependents, és l'eix entorn del qual s'hauria d'organitzar la societat. Relacionant les desigualtats laborals amb les tasques de cura i el menysteniment i desvalorització generals de les dones i les activitats que fan.
- Cal desmercantilitzar determinades activitats i per tant de deixar-les fora del mercat? Es va debatre sobre el concepte de womenomics, que incideix en el reconeixement de la contribució de les dones a l'economia: tant el valor econòmic de la feina no remunerada invisibilitzada que fan, com l'impacte de les seves decisions econòmiques (per exemple, com a consumidores), tot passant per la traducció econòmica de la presència de les dones als llocs de decisió empresarials.
- La desigualtat al món laboral, no ens podem conformar amb el fet de ser més dones al mercat de treball, cal analitzar on participen les dones, de quina manera ho fan, en quines condicions treballen i amb quines conseqüències per a les seves vides i per a la societat. Constatació que s'estan perdent drets, i en el temor a què la tendència s'agreugi.
- Mesures per lluitar contra la discriminació de gènere. En aquest eix es recullen les principals propostes de la comissió: incorporar la transversalitat de gènere a les estructures de les administracions públiques, i també a la contractació pública, eixamplar l'obligatorietat dels plans d'igualtat a les empreses fent incís en la seva responsabilitat social, que s'hauria de contemplar com a part dels balanços i auditories, i incorporar amb més intensitat els criteris de gènere a la negociació col·lectiva.

3. Dones Tech

En primer lloc, la comissió va identificar la principal problemàtica, que no és altra que la **baixa proporció de dones involucrades en feines STEM** (Science, Technology, Engineering and Mathematics), així com les dificultats addicionals que les dones pateixen específicament en el desenvolupament d'aquestes carreres professional, i que no només afecten a les dones com a individus sinó a la societat en general.

El debat es va estructurar en quatre temes: estereotips, biaixos de gènere, invisibilització de dones en STEM i manca de perspectiva social de les STEM.

La principal proposta posa de manifest la necessitat de crear plans d'implementació, avaluació i millora de totes les mesures que es portin a terme, per a fer-les més efectives i garantir l'assoliment dels objectius establerts.

Altres propostes van ser introduir un programa amb perspectiva de gènere i STEM a les escoles, formació a professorat, afes i personal sanitari, fer una discriminació positiva cap a les STEM en les activitats de les escoles, crear reconeixements a dones tech a tots els nivells i organitzar concursos, xerrades tech, estudis, etc.

4. Perspectiva de les dones als mitjans de comunicació

En el debat d'aquesta comissió es va posar de manifest el cansament ("l'activisme quotidià recau en les dones"), la impotència ("si no es compleixen les lleis d'igualtat no passa res") i en definitiva, la indignació creixent davant de tots els abusos i pràctiques discriminatòries, també en els mitjans de comunicació, davant dels quals es va coincidir en la necessitat de visibilitzar i d'acabar definitivament amb el sexisme i els estereotips.

De l'entorn digital es va posar en evidència la virulència masclista d'alguns continguts en relació als influencers o xarxes socials. Aquests espais són vistos com l'escenari d'un retrocés on s'han intensificat les pressions sobre el cos i la seva sobreexposició com a reclam sexual, i on circulen continguts misògins sense cap control.

Algunes de les propostes de la comissió van ser: aplicar i garantir el compliment de la normativa en matèria d'igualtat en la comunicació, l'establiment de quotes als mitjans públics de comunicació, aplicar sancions als continguts, accions i mitjans de comunicació que no s'adeqüen als criteris d'igualtat, o visibilitzar les bones pràctiques comunicatives.

5.1. Violències masclistes

El treball d'aquesta comissió es va estructurar al voltant de les temàtiques proposades als materials de treball: patriarcat i violència econòmica, revictimitzacions quotidianes (etapes de vida, dones immigrades, discapacitat i salut mental), i les violències invisibles (violència psíquica, violència sexual i cultura de la violació).

Les conclusions i propostes van orientades d'una banda, a garantir la recuperació de les dones víctimes de violència masclista, i les seves filles i fills, i d'altra banda, a promoure un canvi social i cultural que acabi amb les violències estructurals.

Per últim, s'assenyala que en els últims anys el concepte de violència masclista s'ha ampliat, fent que cada vegada sigui més complexa, invisible i cruenta. La violència masclista no és només física o psicològica, va molt més enllà, i contempla models i comportaments que sovint són fàcils d'identificar com a violència masclista.

5.2. Assetjament sexual

Una de les principals conclusions d'aquesta comissió es la necessitat de més debat públic sobre què es consideren agressions sexuals. Social i legalment s'ha avançat molt en la lluita contra la violència masclista, on a força de denunciar s'ha aconseguit una major conscienciació social. En l'àmbit de l'assetjament sexual, la via hauria de ser la mateixa.

És important incidir en la prevenció i la formació basada en evidències, també en la dotació dels recursos i eines que siguin necessaris, especialment en l'assetjament laboral, on també s'assenyala la responsabilitat de les empreses.

Es proposa també que totes les violències sexuals sobre les dones siguin considerades violència de gènere a nivell legal, amb la consegüent protecció i recursos que això comporta per a les víctimes.

6. Esport femení

Per primera vegada, un Congrés de Dones del Baix Llobregat va acollir una comissió sobre esport femení, i amb la col·laboració del Consell Esportiu del Baix Llobregat, va ser una de les comissions amb més activitats pregressuals arreu del territori, on es van tractar àmbits com l'esport escolar, l'educació física coeducativa, la formació dels i de les professionals de l'esport, l'ús de l'espai públic per a la pràctica d'activitat física de les dones, entre d'altres. Algunes de les conclusions i propostes d'aquesta comissió van ser:

- Hi ha falta de recursos en diferents modalitats esportives, així com en les seccions femenines, fent necessari treballar amb pressupostos amb perspectiva de gènere.
- Les juntes directives de les entitats, clubs i federacions presenten una desigualtat de gènere en la comissió de les mateixes. Calen plans d'equitat i trobar diferents estratègies per augmentar el percentatge de dones en els llocs de presa de decisions
- Baixa o nul·la presència de les dones als mitjans de comunicació en seccions esportives, tant sigui com a periodistes o en les notícies dels resultats esportius femenins
- Poca formació del professorat d'educació primària, secundària i universitari en perspectiva de gènere. Aquest aspecte es fonamental per tal de treballar des del model coeducatiu.

- Baixa sensibilització en perspectiva de gènere del personal tècnic i de les juntes directives de federacions, clubs i entitats esportives.
- La falta de referents esportius femenins és una realitat. Actualment les esportistes passen desapercebudes per a la població, i sobretot entre adolescents. La creació de referents esportius també ajudarà a trencar estereotips vers l'esport.
- Tradicionalment, l'espai públic s'ha associat més a l'àmbit masculí i l'espai domèstic s'ha associat més a l'àmbit femení.

3.2. ÀMBIT QUANTITATIU

3.2.1. Territori

La comarca del Baix Llobregat se situa dins de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, concretament a la part sud-est. Delimita al nord amb el Bages, a l'est amb el Vallès Occidental, al sud-est amb la comarca del Barcelonès i al sud-oest amb el Garraf. L'Anoia i l'Alt Penedès són les comarques veïnes a la part oest.

La comarca està formada per 30 municipis: Abrera, Begues, Castelldefels, Castellví de Rosanes, Cervelló, Collbató, Corbera de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Esparreguera, Esplugues de Llobregat, Gavà, Martorell, Molins de Rei, Olesa de Montserrat, Pallejà, La Palma de Cervelló, El Papiol, El Prat de Llobregat, Sant Andreu de la Barca, Sant Boi de Llobregat, Sant Climent de Llobregat, Sant Esteve Sesrovires, Sant Feliu de Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Sant Vicenç dels Horts, Santa Coloma de Cervelló, Torrelles de Llobregat, Vallirana i Viladecans.

3.2.2. Població: estructura i dinàmica.

Segons dades del padró municipal 2019, a la comarca hi viuen 825.963 habitants, el 50,8% dels quals són dones. Al Baix Llobregat hi viu el 10,7% de la població catalana en una superfície de 485,7 quilòmetres quadrats, sent la comarca més densament poblada de Catalunya, després del Barcelonès (1.669,6 habitants per cada quilòmetre quadrat).

**Població per sexe.
Baix Llobregat. 2019**

	Dones		Homes		Total
	n	% / total	n	% / total	
2008	391.164	50,0	390.585	50,0	781.749
2009	397.760	50,1	395.895	49,9	793.655
2010	400.752	50,2	397.716	49,8	798.468
2011	404.155	50,3	399.550	49,7	803.705
2012	406.673	50,4	400.126	49,6	806.799
2013	408.366	50,5	400.278	49,5	808.644
2014	407.976	50,6	398.273	49,4	806.249
2015	408.915	50,7	397.736	49,3	806.651
2016	410.776	50,7	399.107	49,3	809.883
2017	413.415	50,8	400.581	49,2	813.996
2018	416.412	50,8	402.756	49,2	819.168
2019	419.974	50,8	405.989	49,2	825.963
Var. 2008-19 (n)	28.810	-	15.404	-	37.419
Var. 2008-19 (%)	7,4	-	3,9	-	4,8

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'IDESCAT

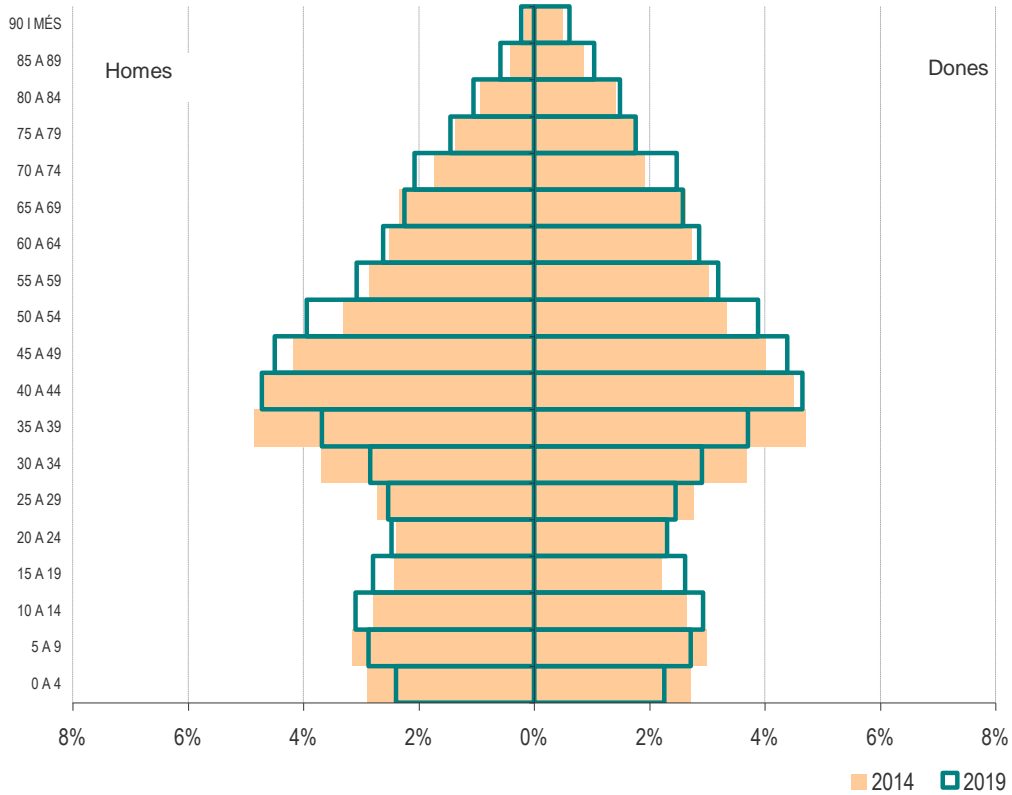
Durant els anys vuitanta es va iniciar a la comarca un procés d'envelliment de la població, a partir de tres processos relacionats: l'augment de l'esperança de vida, el decreixement de la taxa de natalitat i l'endarreriment en l'edat de la maternitat.

Segons dades de població de 2019, actualment la població de 65 i més anys suposa el 17,6% de la població i majoritàriament són dones (el 54,4%). Això és degut a que l'esperança de vida en néixer de les dones és de 86,2 anys mentre que la dels homes és de 80,7 anys (Catalunya, dades de 2017).

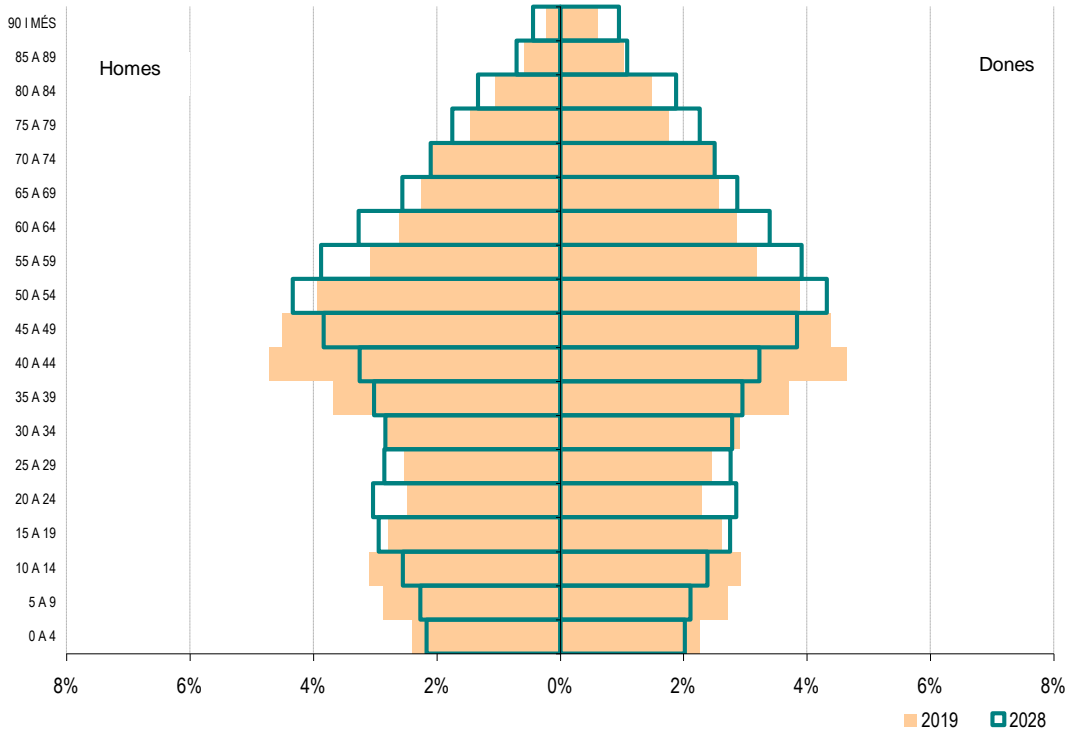
Les prospeccions apunten que la població de 65 anys i més suposarà més del 20% del total de la població l'any 2018, tot i que és important destacar que aquestes prospeccions s'han fet sense tenir en compte les dinàmiques de moviment natural i migracions de la població, ni els efectes de la Covid-19.

Gràfic 2. Piràmide superposada de població. Baix Llobregat. 2014-2019

Piràmide superposada de població. Baix Llobregat. 2019-2028

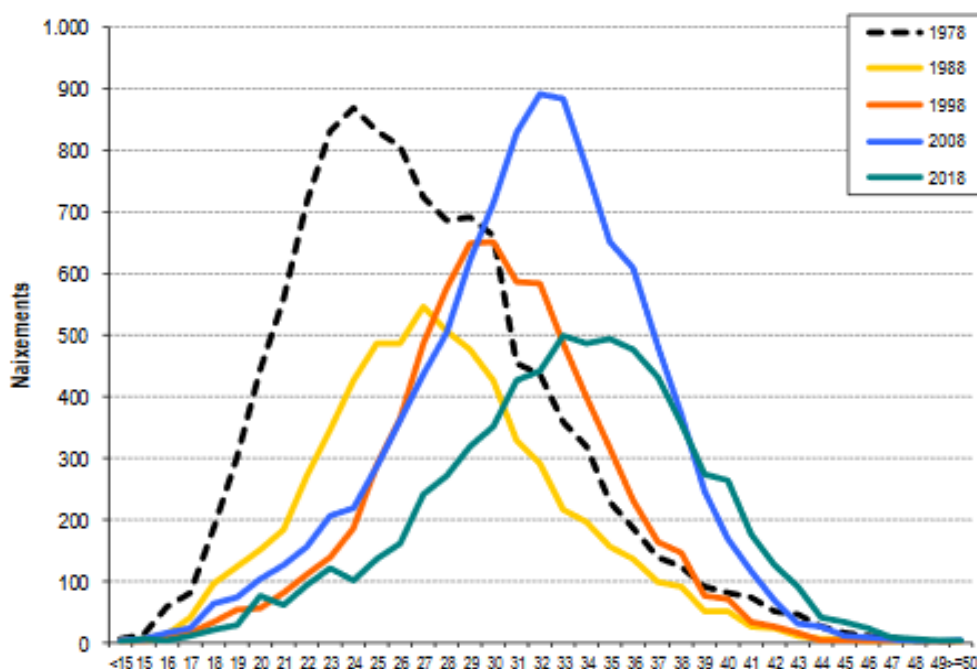

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'IDESCAT

Respecte a la natalitat, tal i com s'assenyala des de l'Observatori Comarcal del Baix Llobregat⁴, des de l'any 2009 es produeix un descens continu en el nombre de naixements, principalment per la disminució del nombre de dones en edat de tenir fills. En els últims 9 anys, el nombre de dones entre 15 i 49 anys ha continuat baixant a la comarca, de 202.956 el 2009 a 189.927 el 2018, el que suposa 13.029 dones menys en edat reproductiva.

D'altra banda, l'edat mitjana a la maternitat té tendència a ser cada vegada superior, l'any 2018 es va situar en el seu màxim històric, els 32,3 anys, i la moda (l'edat en què s'han produït més naixements) va ser els 33 anys. A la següent gràfica es pot veure com la corba de naixements per edat de la mare s'ha anat desplaçant progressivament cap a la dreta.

Naixements per edat de la mare. 1978-2018.

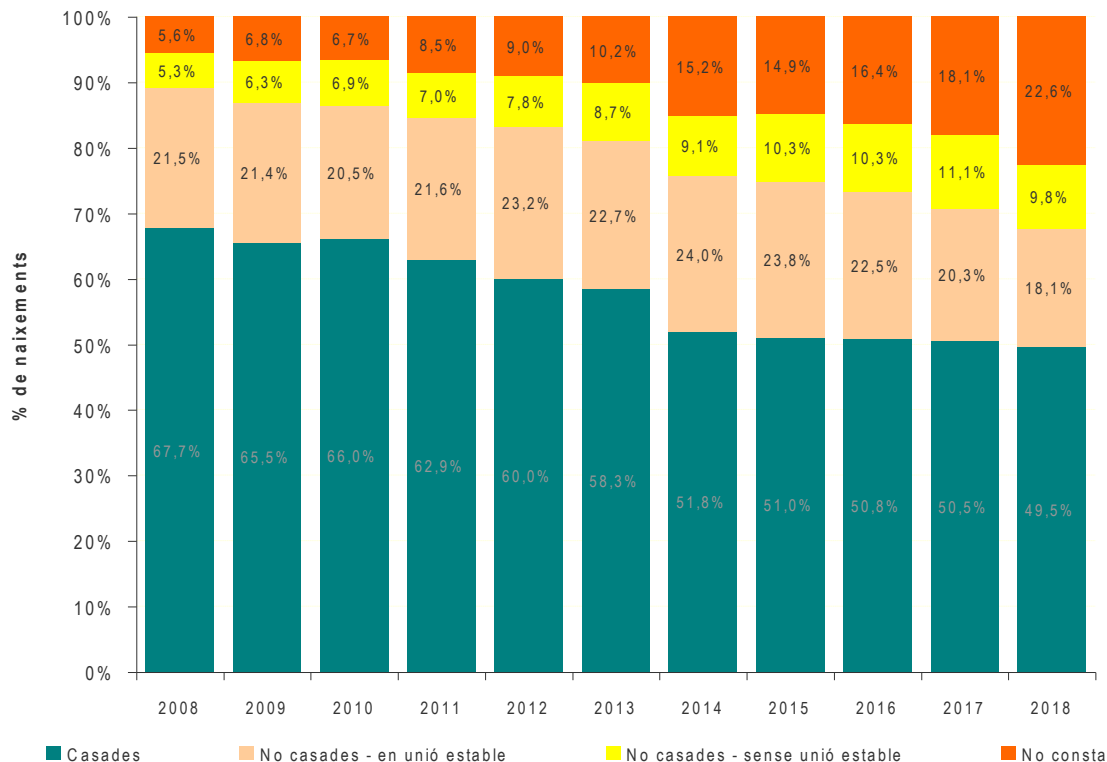

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'IDESCAT

La distribució de naixements per situació de convivència de la mare mostra com la proporció de naixements de mares casades ha disminuït progressivament en els darrers anys, i al 2018 ja va representar menys de la meitat del total dels naixements. S'ha de tenir en compte que respecte el 2017, tots els tipus d'unitats de convivència disminueixen, donat que cada vegada hi ha més percentatge de naixements on no consta la situació de convivència de la mare, essent aquests el 22,6%.

⁴ Nota informativa: "La Natalitat al Baix Llobregat, 2018" Octubre 2019, Observatori Comarcal del Baix Llobregat.

Naixements per edat i situació de convivència de la mare. 2008-2017. Baix Llobregat

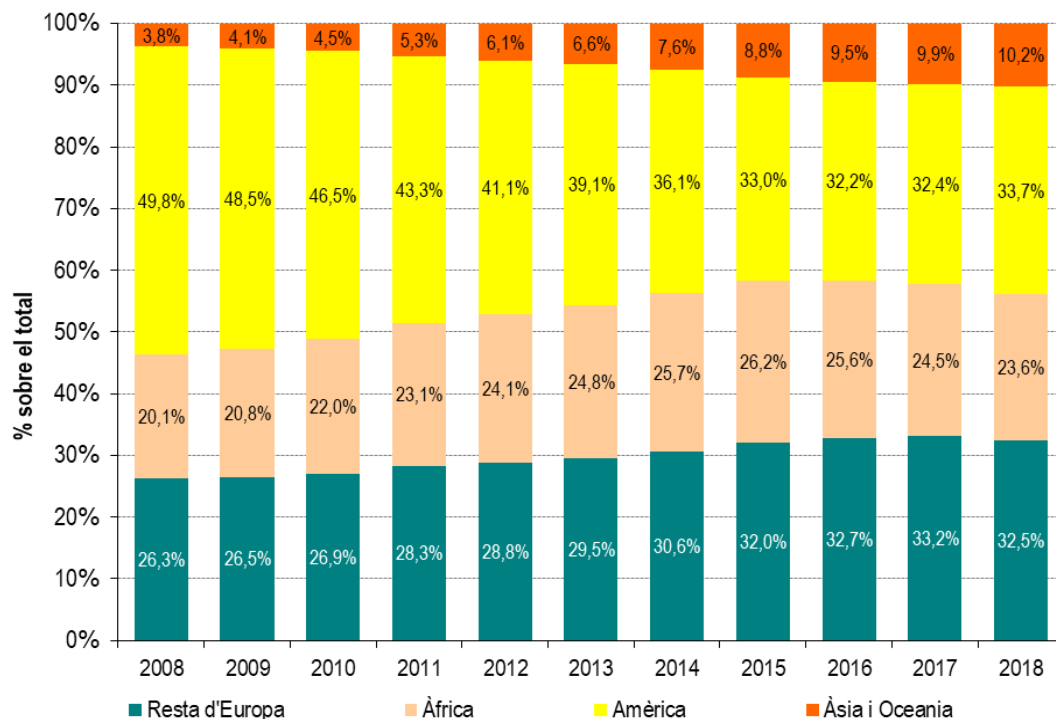
Font: OC-BL, a partir de les dades de l'IDESCAT

Pel que fa als naixements de mare estrangera, la majoria dels naixements han estat de dones amb nacionalitat marroquina (el 35,7% del total de naixements de mare estrangera). A continuació es troben els naixements de mares de nacionalitat romanesa (5,5% del total), xinesa (4,7%), pakistanesa (4,5%), i italiana (3,6%).

La població estrangera també ha fet que en els darrers anys s'hagi modificat la composició de les parelles que tenen descendència: es veu així un descens de les parelles formades exclusivament per mare i pare espanyols (69,3% del total al 2018) en favor de les parelles mixtes (14,2%) o de pare i mare estrangers (13,8%).

Els continents de procedència de les dones estrangeres residents al Baix Llobregat, són, pel ordre d'importància: Amèrica, resta d'Europa, Àfrica, Àsia i Oceania.

Dones estrangeres per continent de procedència. 2008-2018. Baix Llobregat

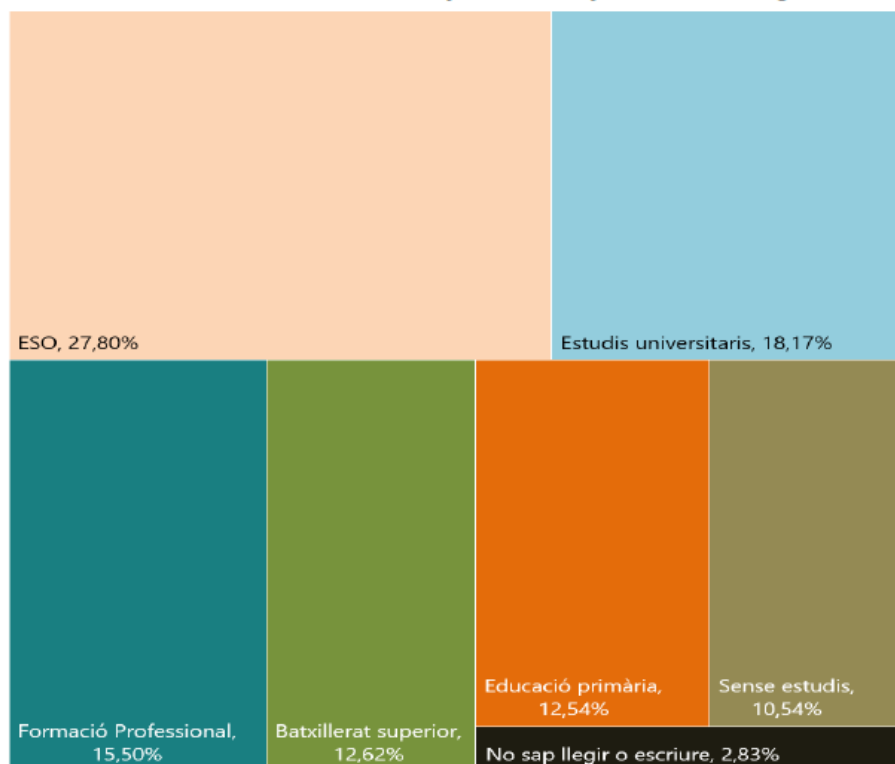
Font: OC-BL, a partir de les dades de l'IDESCAT

3.2.3. Estudis i formació

Un dels àmbits d'anàlisi més importants a tenir en compte a l'hora de dissenyar polítiques feministes, és el que contempla el nivell formatiu, l'èxit escolar, l'oferta d'estudis, especialitats i famílies professionals, etc. des d'una perspectiva de gènere.

Segons dades de 2011, **hi ha més dones que homes en els extrems del nivell formatiu**. Es a dir, si mirem el nivell formatiu assolit de les dones majors de 16 anys al Baix Llobregat, el 13% de les mateixes no saben llegir o escriure o no tenen estudis; el 40% tenen estudis primaris i obligatoris assolits i el 46% tenen estudis post obligatoris. Respecte al conjunt d'homes de la comarca, hi ha més dones sense estudis (2,5 pp més), que no saben llegir o escriure (+1,69) o amb educació primària (+1,21). Tot i amb això, també es registra un volum superior de dones amb estudis universitaris que homes (+2,39pp). Els nivells formatius que registren un major percentatge d'homes que de dones són els de Formació Professional (-4,21 pp), Educació Secundària Obligatòria (-2,5%) i Batxillerat superior (-1,03pp).

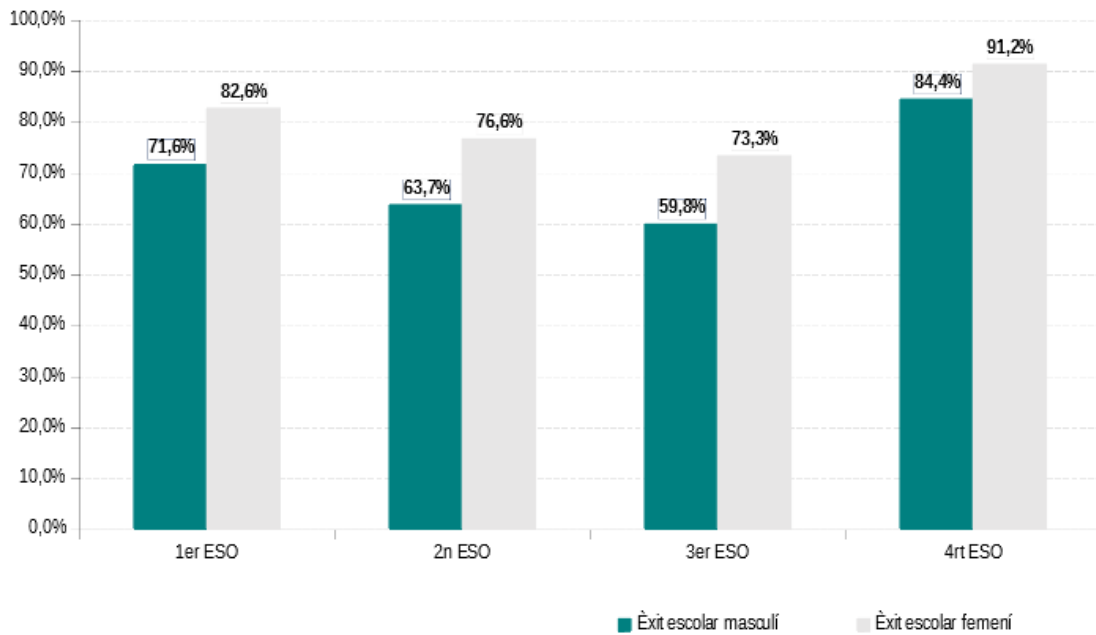
Nivell formatiu assolit del total dones majors de 16 anys al Baix Llobregat. 2011.

Font: OC-BL a partir de les dades del Cens de població i habitatges de l'INE publicades per Idescat.

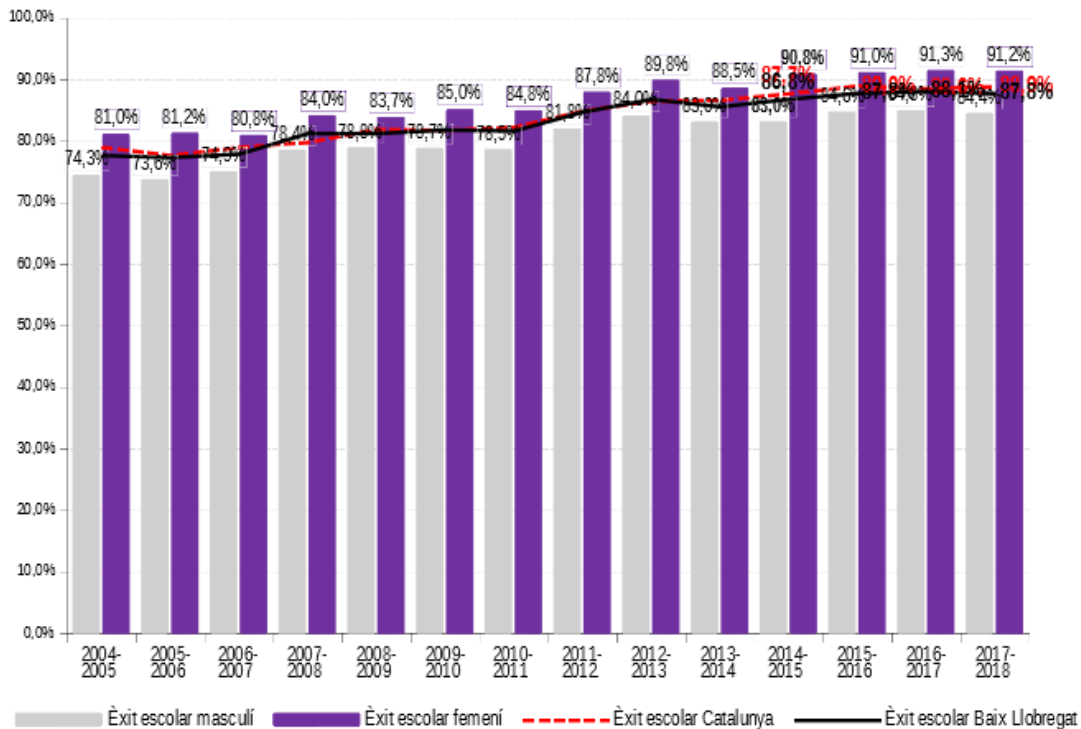
Pel que fa a l'evolució de l'èxit escolar en els darrers cursos, s'observa que són majoritàriament les dones les que tenen un major percentatge d'èxit. De fet, hi ha moltes més noies que nois que superen els cursos escolars. Per exemple, durant el curs 2017-2018 al Baix Llobregat, el 84,4% dels nois va superar quart de la ESO, i en el cas de les noies aquest percentatge és del 91,2%. De totes maneres cal destacar que l'èxit escolar en les graduacions de secundària té tendència a augmentar poc a poc.

Èxit escolar en els diferents cursos de l'Educació Secundària Obligatòria. Curs 2017-2018.

Font: OC-BL, a partir de les dades del Departament d'Ensenyament.

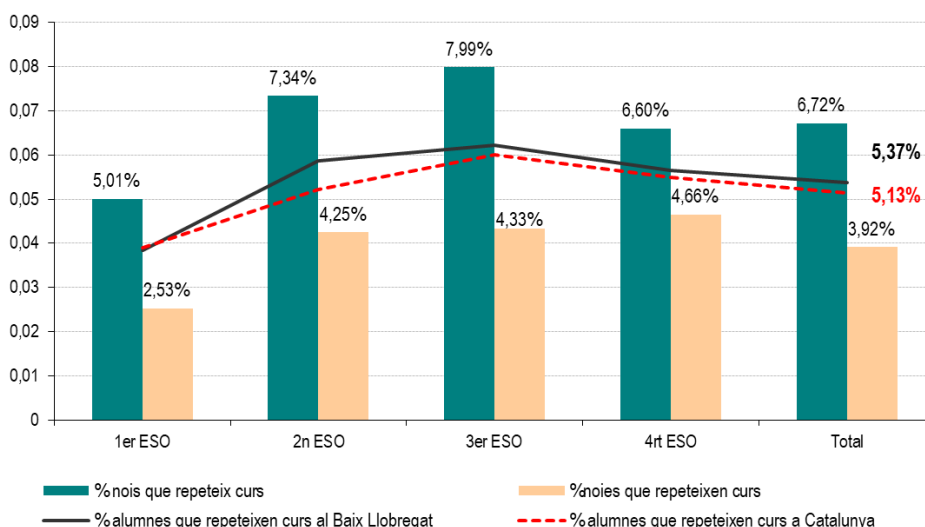
Evolució èxit escolar segons sexe (4rt d'ESO). Curs 2004-2005 a 2017-2018. Baix Llobregat.

Font: OC-BL, a partir de les dades del Departament d'Ensenyament.

I pel que fa a l'alumnat que repeteix curs, el percentatge de nois que repeteixen curs és sempre superior al de les noies. Al curs 2017-2018 per exemple, la mitjana de nois que van repetir curs durant l'ESO va ser de 6,72%, gairebé tres punts inferior, 3,92%, en el cas de les noies.

Repetició de curs per part de l'alumnat dels diferents cursos d'Educació Secundària Obligatòria. Curs 2017-2018.

Font: OC-BL, a partir de les dades del Departament d'Ensenyament.

Per a aproximar-nos al nivell formatiu de les dones del Baix Llobregat amb dades actualitzades emprarem les dades de matriculació als ensenyaments post obligatoris de la comarca.⁵

La presència de dones en aquests ensenyaments divergeix en tan en quant ho mirem segons nivell formatiu (Batxillerat o Cicles Formatius) i especialitats o famílies professionals. Així, observem més dones que homes en Batxillerat (56% de l'alumnat al Baix Llobregat són dones) però no així en el conjunt de cicles formatius oferts a la comarca (39% de l'alumnat). **El curs 2018-2019 registra el menor pes de dones matriculades en cicles formatius al Baix Llobregat.**

Respecte a les famílies professionals i especialitats de la post obligatòria, el biaix de gènere encara és més present.

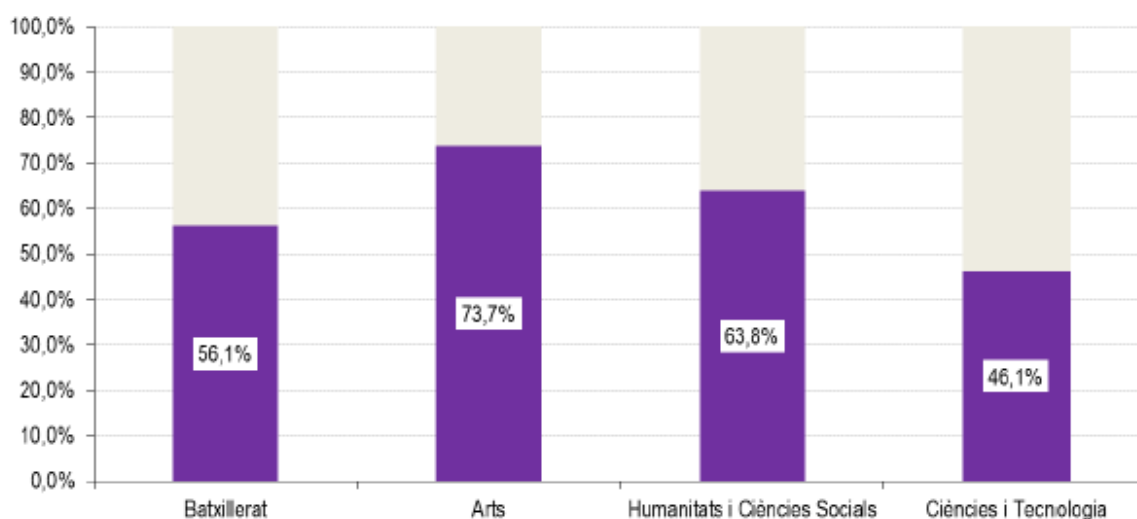
Així, la presència de dones és major en aquelles especialitats que deriven en professions tradicionalment feminitzades (Arts, Imatge personal, Serveis socioculturals i a la comunitat i Sanitat), i menor en aquelles relacionades amb professions masculinitzades (Transport i manteniment de vehicles, Electricitat i electrònica i Informàtica i comunicacions).

⁵ Informe dones i mercat de treball 2019. Baix Llobregat. Març 2020, Observatori Comarcal del Baix Llobregat.

Es consolida el descens del pes de dones matriculades en cicles formatius al Baix Llobregat i es manté el de les dones matriculades en el Batxillerat. Així, passem d'un 40,1% de matriculacions a cicles formatius registrades per dones en el curs 2017-2018, a 38,8% en el curs 2018-2019. Pel que fa a l'alumnat de Batxillerat es manté el pes de dones matriculades respecte el curs anterior (56,1%).

Les dones en els cicles formatius tecnològics continuen sent testimonials. La única modalitat de Batxillerat on la presència de les dones no supera el 50% de matriculats és de la Ciències Naturals i Tecnologia (46,1%).

Presència de les dones a Batxillerat i segons modalitat. Baix Llobregat.

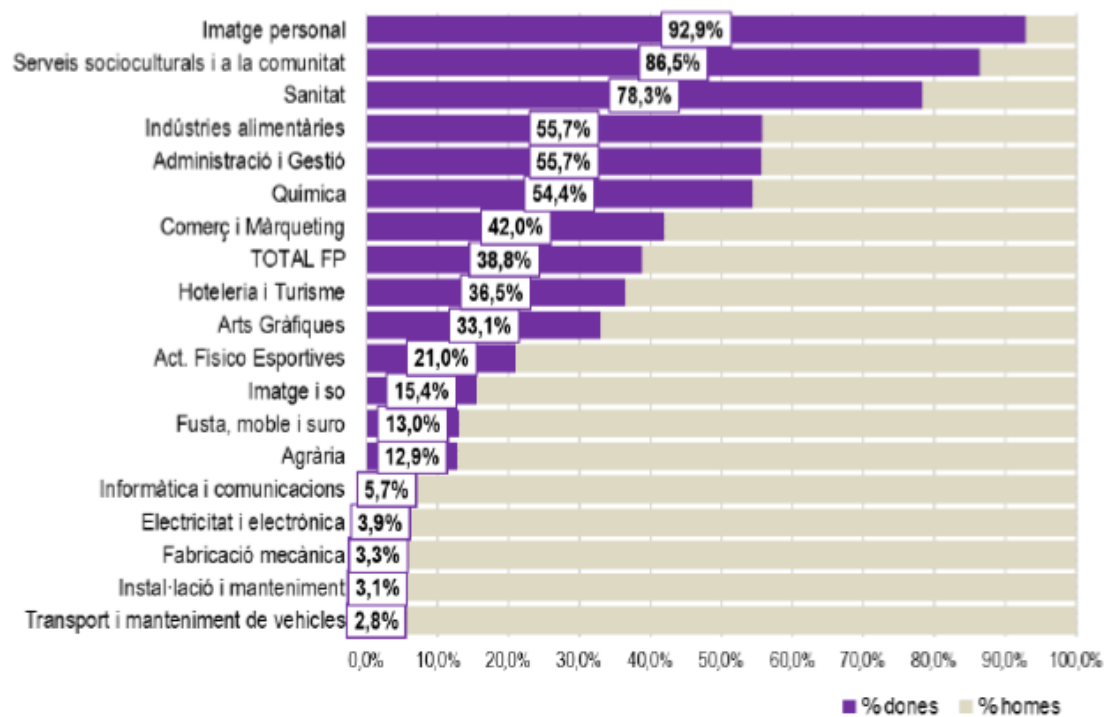

Font: OC-BL a partir de les dades del Departament d'Educació. Curs escolar 2018-2019.

Pel que fa a les famílies professionals dels cicles formatius, la presència de dones és major en aquelles especialitats que deriven en professions tradicionalment feminitzades (Arts, Imatge personal, Serveis socioculturals i a la comunitat i Sanitat,) i menor en aquelles relacionades amb professions masculinitzades (Transport i manteniment de vehicles, Electricitat i electrònica i Informàtica i comunicacions).

Presència de les dones als cicles formatius segons famílies professionals Baix Llobregat.

Font: OC-BL a partir de les dades del Departament d'Educació. Curs escolar 2018-2019.

El baix percentatge de les dones en les famílies professionals industrials, encara és més preocupant si ens centrem en aquelles famílies vinculades a **la indústria 4.0 on el pes de les dones matriculades no supera el 5% del total**. No cal dir que aquest baix percentatge tindrà implicacions negatives per a la presència de les dones a la nova indústria (a menor dones formades, menor dones treballant en el sector). Recordem, també, que el sector industrial és un dels sectors amb majors nivell de qualitat en el treball (en termes de qualitat de l'ocupació: tipus de contracte, condicions laborals...).

Presència de les dones a les famílies professionals vinculades a la nova indústria (Indústria 4.0). Baix Llobregat.

	Alumnat	%dones
CFPM - INSTAL·LACIONS DE TELECOMUNICACIONS	72	4,2%
CFPM - INSTAL·LACIONS ELÈCTRIQUES I AUTOMÀTIQUES	188	3,2%
CFPS - AUTOMATITZACIÓ I ROBÒTICA INDUSTRIAL	155	5,2%
CFPS - MANTENIMENT ELECTRÒNIC	24	4,2%
CFPS - SISTEMES ELECTROTÈCNICS I AUTOMATITZATS	70	2,9%
Electricitat i electrònica	509	3,9%
CFPM - MECANITZACIÓ	226	2,2%
CFPM - SOLDADURA I CALDERERIA	20	0,0%
CFPS - DISSENY EN FABRICACIÓ MECÀNICA	51	7,8%
CFPS - PROGRAMACIÓ DE PRODUCCIÓ EN FABRICACIÓ MECÀNICA	69	4,3%
Fabricació mecànica	366	3,3%
CFPM - SISTEMES MICROINFORMÀTICS I XARXES	962	5,7%
CFPS - ADMINISTRACIÓ DE SISTEMES INFORMÀTICS EN XARXA	197	4,6%
CFPS - ADMINISTRACIÓ DE SISTEMES INFORMÀTICS EN XARXA (CIBERSEGURETAT)	50	6,0%
CFPS - DESENV. D'APLICACIONS MULTIPLATAFORMA (INFORMÀTICA APLICADA A LA LOGÍSTICA)	28	3,6%
CFPS - DESENVOLUPAMENT D'APLICACIONS MULTIPLATAFORMA	106	2,8%
CFPS - DESENVOLUPAMENT D'APLICACIONS WEB	161	9,3%
Informàtica i comunicacions	1.504	5,7%
CFPM - INSTAL·LACIONS FRIGORÍFIQUES I DE CLIMATITZACIÓ	36	0,0%
CFPM - MANTENIMENT ELECTROMECAÑIC	88	0,0%
CFPS - MANTENIMENT D'INSTAL·LACIONS TÈRMiques I DE FLUIDS	43	2,3%
CFPS - MECATRÒNICA INDUSTRIAL	138	2,9%
Instal·lació i manteniment	324	3,1%
Total Indústria 4.0	2.684	4,6%
Total FP	10.714	38,8%

Font: OC-BL a partir de les dades del Departament d'Educació. Curs escolar 2018-2019.
La classificació respon als criteris metodològics de l'[estudi](#) publicat per la Fundació FP.

3.2.4. Treball no remunerat i usos del temps

Un element a analitzar per copsar la situació de les dones en el mercat de treball, és la relació entre el temps i el treball. En aquest punt cal destacar que el temps de treball no només es limita a la jornada laboral, ja que el treball no es limita a l'activitat laboral. S'ha d'ampliar la concepció de treball al treball domèstic, al treball de cura i al treball cívic comunitari.

Les dades utilitzades històricament en aquest àmbit provenien de l'Enquesta d'usos del temps de l'Idescat, però la darrera publicació es va fer l'any 2011, motiu pel qual s'ha realitzat una recerca d'altres estudis i publicacions amb dades més actualitzades.

La informació més recent sobre l'ús del temps la trobem a l'Índex d'Igualtat de Gènere (IGG) de Catalunya (IIG) de l'any 2017, i a les enquestes del Centre d'Estudis d'Opinió publicades al febrer de 2020.

Segons l'IIG, la puntuació en igualtat de gènere de Catalunya l'any 2017 és de 73,8 punts, valor superior al de la UE (65,7) i Espanya (64,0). Tot i aquest bon resultat, encara s'ha de millorar molt respecte a altres països de la UE com ara Suècia (90,1), Holanda (83,9) i Dinamarca (83,1).

L'Índex de la dimensió de Temps integra dos subdimensions:

- Activitats de cura: la igualtat de gènere en el temps dedicat a les Activitats de cura assolix al 2017 una puntuació de 81,0 punts.
- Activitats socials: el resultat és més desfavorable (67,3) i disminueix respecte a anys anteriors.

Aquests indicadors mostren una càrrega desigual en la distribució del treball de cures i domèstic, que

Diferència entre homes i dones en els usos del temps.
IIG. Dimensió temps.

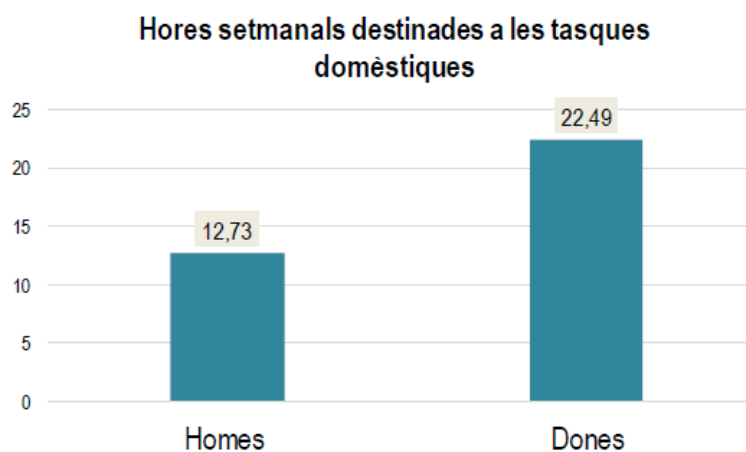
	Població que té cura de persones	Població que fa feines de la llar	Població ocupada que fa esport, activitats culturals o de lleure, fora de casa	Població ocupada que fa algun voluntariat o obra benèfica
2005	9,3	46,6	-4,2	-1,9
2010	8,6	33	-0,7	-1,4
2012	10,2	30,9	-0,7	-1,4
2015	11,4	30,3	-2,4	2,5
2017	9,2	31	-2,4	2,5

Font: OC-BL a partir de les dades de l'IIG. Temps. Idescat

segueix recaient sobre les dones. **L'evolució temporal mostra que les diferències de gènere persisteixen i no s'observen millores significatives en el període recent.**

D'altra banda, el Centre d'Estudis d'Opinió va publicar al febrer de 2020 una de les poques enquestes d'àmbit català sobre qüestions de gènere, que inclou varies preguntes relatives als usos del temps i la distribució de treballs domèstics i de cura segons gènere.

Les hores destinades a les tasques domèstiques mostren el primer biaix de gènere, així, **les dones dediquen 9,7 hores més setmanals a les tasques domèstiques que els homes.**

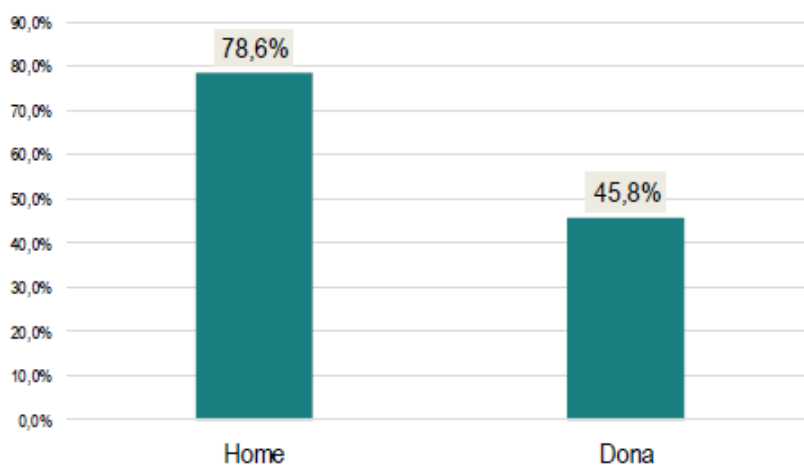

Font: OC-BL a partir de l'enquesta sobre qüestions de gènere. CEO 2019.

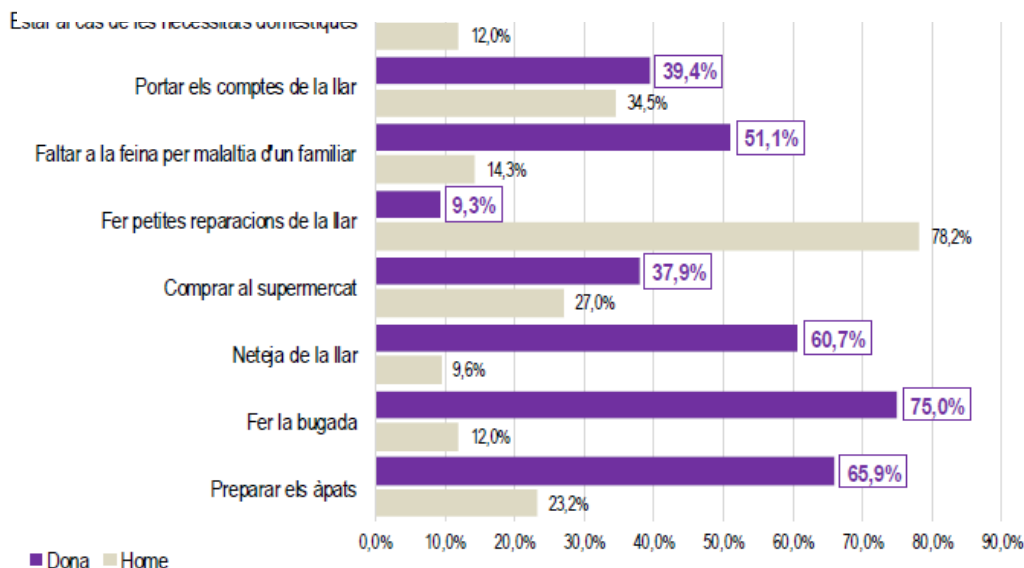
Si mirem al detall les tasques domèstiques, com cabria esperar, hi ha un biaix de gènere major en algunes tasques més que en unes altres. Com mostrem en el següent gràfic, **les tasques assumides majoritàriament per les dones són: fer la bugada, estar al cas de les tasques domèstiques, preparar els àpats i faltar a la feina per malaltia d'un familiar.** La única tasca en que hi ha més implicació dels homes que de les dones és en la de fer petites reparacions a la llar.

Com dèiem, el biaix de gènere en les tasques domèstiques, és major en la cura de persones dependents o fills/es. Així, aquesta enquesta planteja la pregunta de si la cura a les persones ha suposat canvis en la seva carrera professional. Com es veu, les dones són les que manifesten, en major mesura, que sí els afecta.

No li ha suposat cap canvi en la seva vida professional tenir fills o cura de persones dependents

Font: OC-BL a partir de l'enquesta sobre qüestions de gènere. CEO 2019.

Font: OC-BL a partir de l'enquesta sobre qüestions de gènere. CEO 2019.

Maternitat, paternitat i cura

Després del part, l'adopció o l'acolliment d'un infant, les mares i/o els pares treballadors poden gaudir d'un període de descans laboral legalment establert. A més, els hi correspon un subsidi, que representa el 100% del salari, per cobrir la pèrdua econòmica que suposa aquesta interrupció de l'activitat laboral.

Les mares tenen dret a un període de descans de 16 setmanes ininterrompudes, ampliable en diferents períodes en casos de part, adopció o acolliment múltiple, de discapacitat i d'hospitalització del nadó. Les 6 primeres setmanes són obligatòries per a la mare, la resta es poden compartir amb el pare o també renunciar-hi.

Des de 2019 ha anat augmentat el període de descans per als pares passant de 5 a 8 setmanes. Al 2020, els pares (o bé l'altre progenitor, en cas de parelles del mateix sexe) tenen dret a un període de descans de 12 setmanes. El període també s'amplia en casos de part, adopció, acolliment múltiple, discapacitat o hospitalització del nadó. Aquest període s'igualarà al de la mare l'any 2021.

L'any 2018, les prestacions per maternitat van ser principalment gaudides per dones, i només un 1,8% es van compartir amb els pares.

Prestacions de maternitat segons sexe.

	2017	2018	Variació anual	
			absoluta	relativa
<i>Província de Barcelona</i>	<u>36.037</u>	<u>33.992</u>	<u>-2.045</u>	<u>-5,7%</u>
Dones	35.339	33.383	-1.956	-5,5%
Homes	698	609	-89	-12,8%
% prestacions de maternitat compartides per homes	1,9%	1,8%		-0,1%
<i>Catalunya</i>	<u>47.307</u>	<u>44.601</u>	<u>-2.706</u>	<u>-5,7%</u>
Dones	46.392	43.797	-2.595	-5,6%
Homes	915	804	-111	-12,1%
% prestacions de maternitat compartides per homes	2,0%	1,8%		-0,1%

Font: OC-BL a partir de les dades del Ministerio de Empleo y Seguridad Social.

Pel que fa a les excedències laborals per cura d'un familiar, tant a la província de Barcelona com a Catalunya, durant els anys 2017 i 2018 més d'un 91% del total d'excedències eren de dones.

Excedències de cura a un familiar (altes)

	2017	2018	variació anual	
			absoluta	relativa
<i>Província de Barcelona</i>	6.691	6.926	235	3,5%
Dones	6.101	6.301	200	3,3%
Homes	590	625	35	5,9%
% dones	91,2%	91,0%		-0,2%
<i>Catalunya</i>	8.162	8.421	259	3,2%
Dones	7.441	7.672	231	3,1%
Homes	721	749	28	3,9%
% dones	91,2%	91,1%		-0,1%

Font: OC-BL a partir de les dades del Ministerio de Empleo y Seguridad Social.

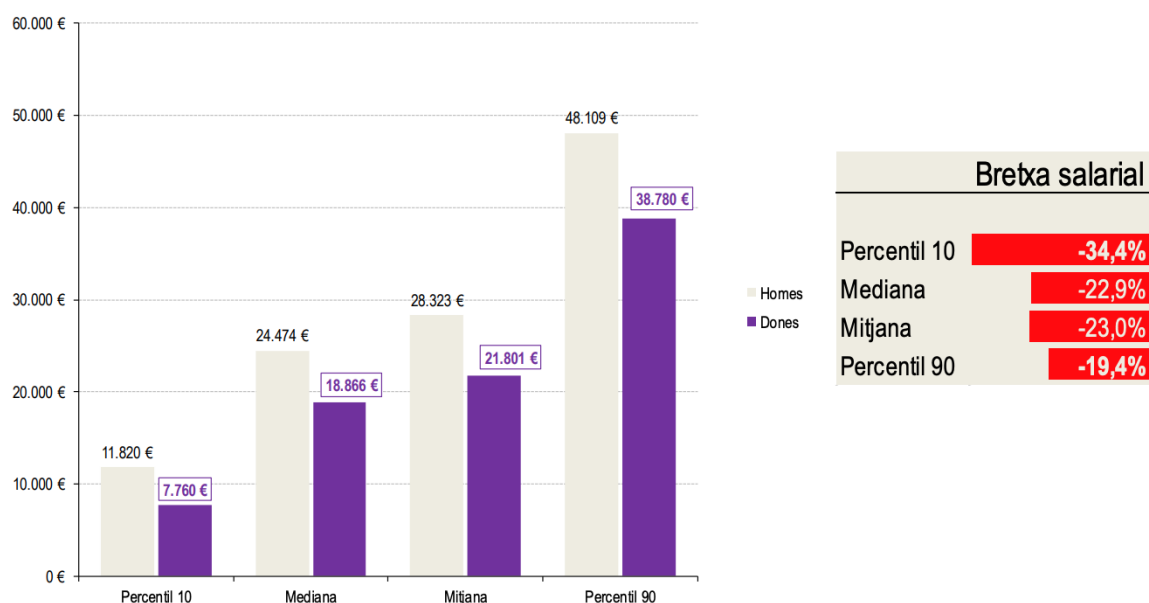
3.2.5. Treball remunerat

Salaris

Segons l'Enquesta d'estructura salarial de l'INE, l'any 2017 les dones catalanes tenien un salari mitjà de 21.801 euros, 6.522 euros inferior al dels homes (-23%). Com veurem, **la desigualtat salarial és una característica transversal que afecta a tots els sectors, edats i ocupacions.**

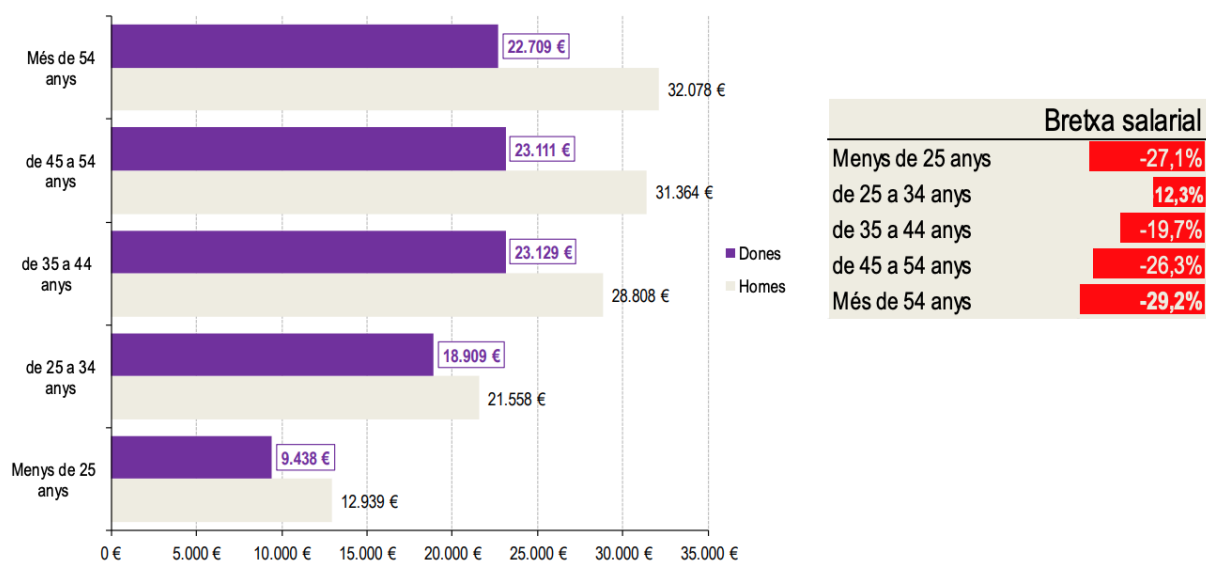
Una primera manera d'aproximar-nos als salaris és observant la bretxa salarial (la diferència entre els salaris dels homes i les dones) segons la distribució salarial tenint en compte els valors extrems (percentil 10 i percentil 90) i els valors mitjans (mitjana i mediana) del conjunt de salaris. Observem que **és entre els salaris més baixos on la bretxa salarial és major (-34,4%) i en els salaris superiors on la bretxa salarial menor (-19,4%).**

Distribució salarial segons sexe i percentils.

Font: OC-BL a partir de les dades de la Encuesta de estructura salarial (INE).

Distribució salarial segons sexe i edat.

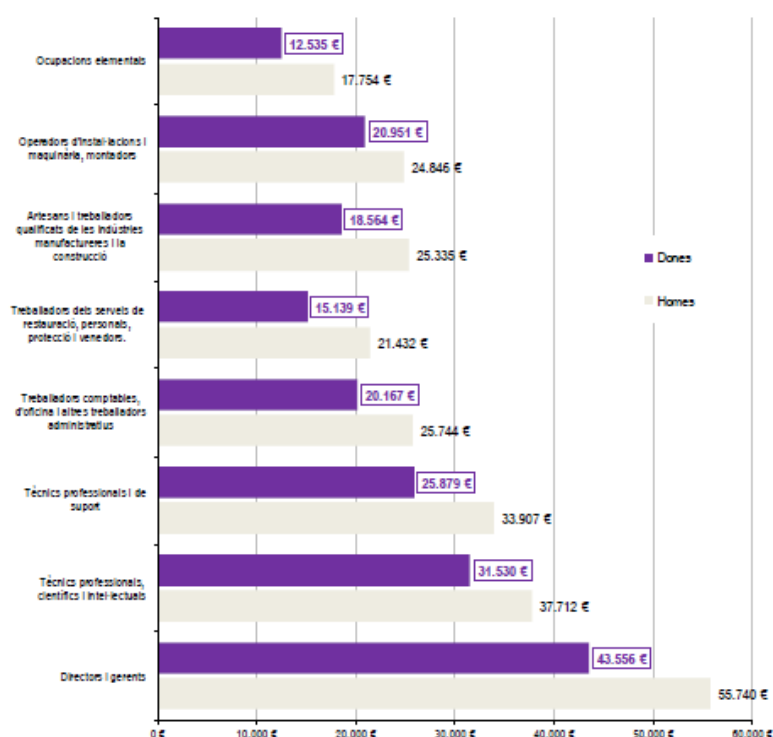
Font: OC-BL a partir de les dades de la Encuesta de estructura salarial (INE).

Per edats, les dones majors de 54 anys són les que presenten un major diferencial salarial respecte als homes de la mateixa edat (bretxa salarial del -29%). Les dones de 25 a 34 anys, en canvi, són les que presenten un menor diferencial (-12%).

D'altra banda, si observem la distribució salarial segons grups d'ocupació, són les ocupacions més nombroses, les ocupacions elementals, les que tenen una major bretxa salarial (-29,4%). Les ocupacions que demanen un major nivell formatiu, tècnics professionals, científics i intel·lectuals (-16,4%) o les més masculinitzades, operadors d'instal·lacions i maquinària i muntadors (-15,7%) són les que presenten una menor bretxa salarial.

Distribució salarial segons gran grup d'ocupació.

Bretxa salarial	
Directors i gerents	-21,9%
Tècnics professionals, científics i intel·lectuals	-16,4%
Tècnics professionals i de suport	-23,7%
Treballadors comptables, d'oficina i altres treballadors administratius	-21,7%
Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	-29,4%
Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció	-26,7%
Operadors d'instal·lacions i maquinària, muntadors	-15,7%
Ocupacions elementals	-29,4%

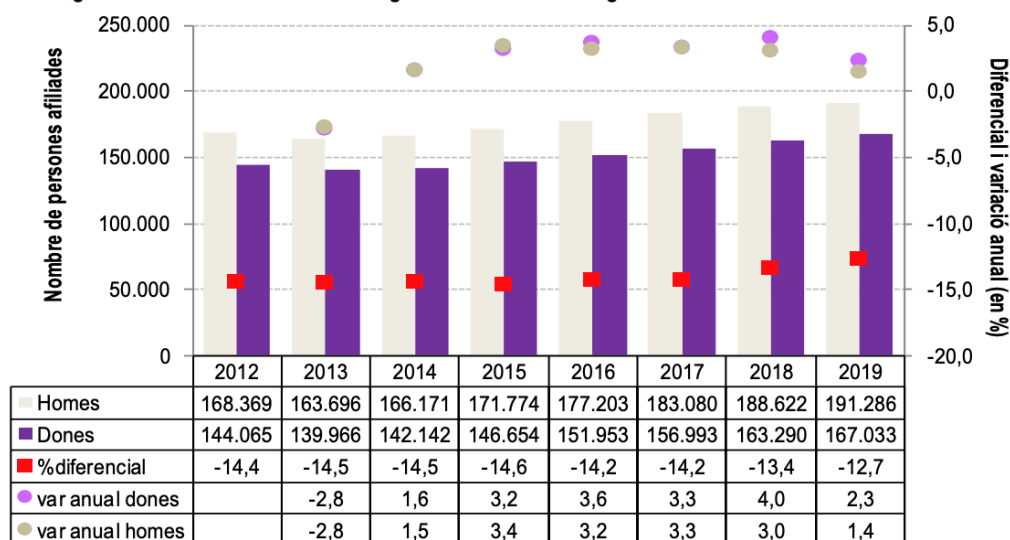
Font: OC-BL a partir de les dades de la Encuesta de estructura salarial (INE).

Afiliació

Al Baix Llobregat hi ha 167.033 dones afiliades a la Seguretat Social, un 13% menys del total d'homes afiliats a la comarca.

Tot i amb això, des de 2013 s'ha registrat un creixement progressiu de les dones afiliades a la Seguretat Social i **el diferencial de dones i homes afiliades a la comarca continua disminuint**.

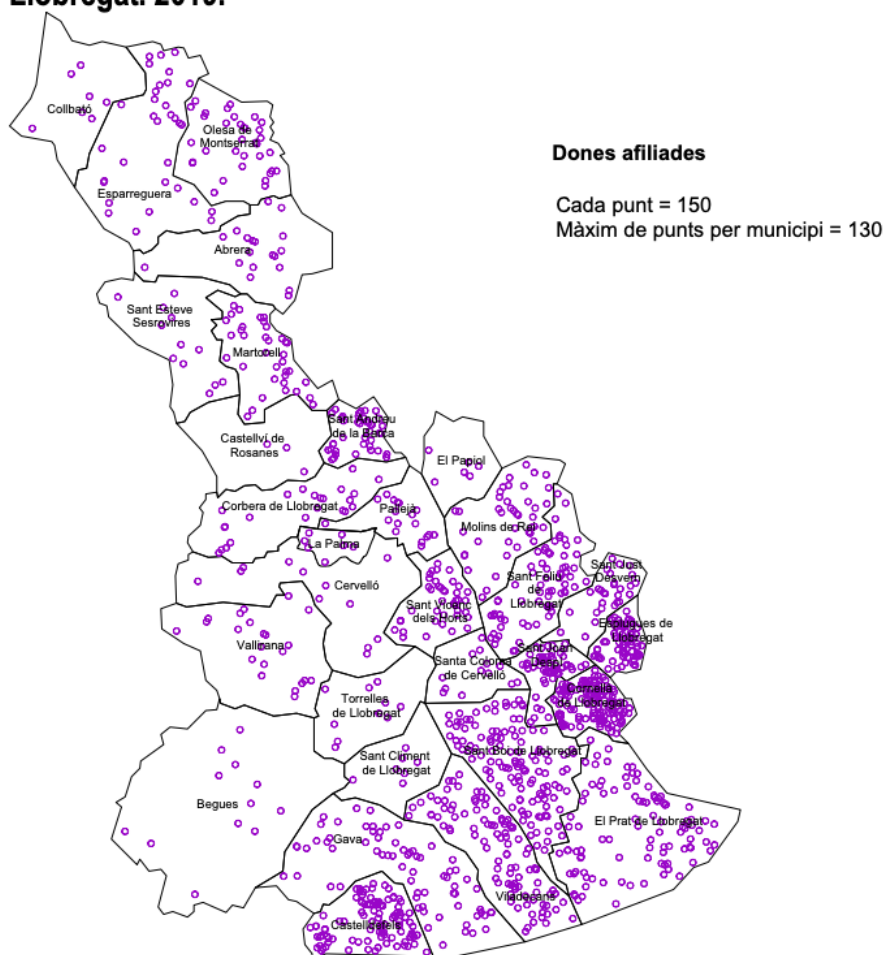
Dades generals d'afiliació residencial segons sexe. Baix Llobregat.

Font: OC-BL a partir de les dades publicades per l'Idescat de persones afiliades segons residència padronal. Persones afiliades en el mes de juny de cada any.

La densitat de dones afiliades de la comarca es concentren en els municipis de les zones Centre i Delta. Cornellà de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Castelldefels i Viladecans són els municipis amb major nombre de dones afiliades del Baix Llobregat. Sant Just Desvern és, en canvi, el municipi de la comarca amb major pes de dones afiliades respecte el total (49,6%). Els municipis de la zona Nord, en termes generals, en canvi, són els que presenten una menor densitat de dones afiliades de la comarca. En aquest cas destaquem Sant Esteve Sesrovires per ser el

Distribució de les dones afiliades segons municipis del Baix Llobregat. 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades publicades per l'Idescat de persones afiliades segons residència padronal.

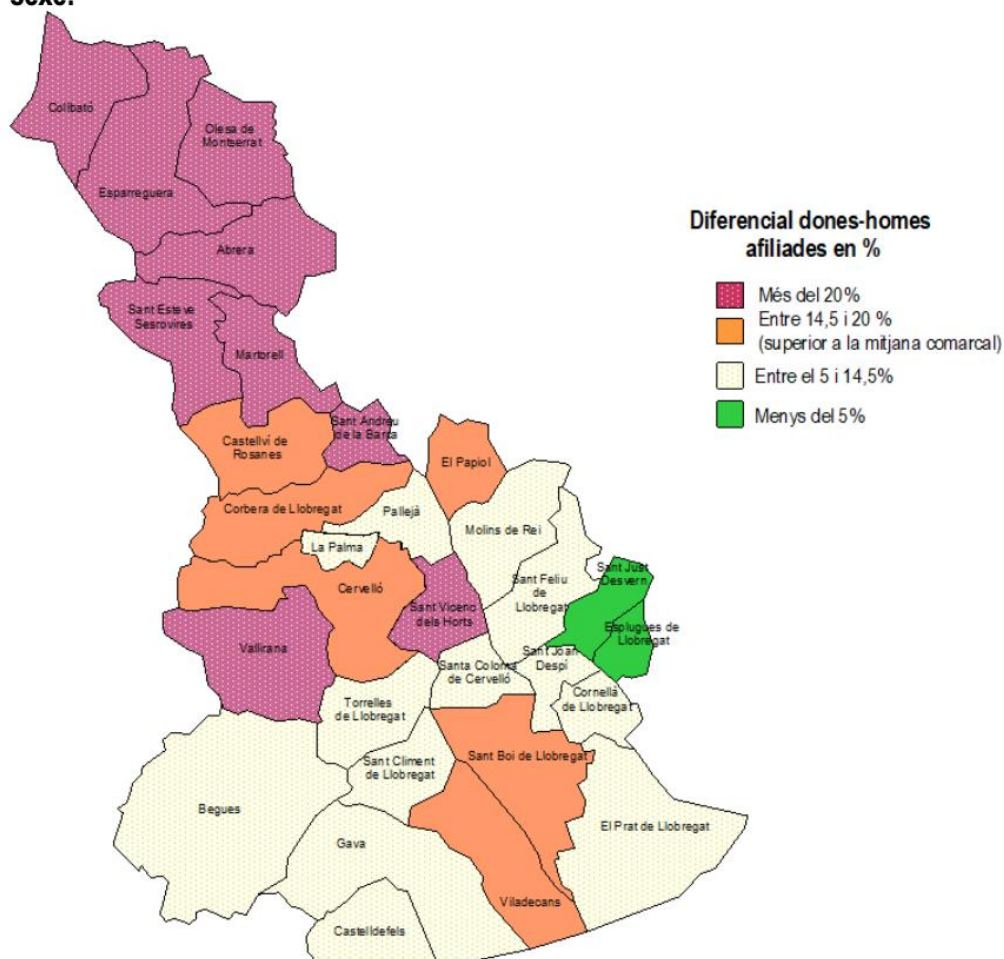
municipi amb menor proporció de dones afiliades respecte el total (42,5%).

Cap municipi de la comarca té més dones afiliades que homes.

La majoria dels municipis tenen més d'un 15% d'homes que dones afiliades (superior a la mitjana comarcal). Sant Esteve Sesrovires, Martorell, Abrera, Esparreguera i Sant Andreu de la Barca, són els municipis que tenen un major diferencial d'homes i dones afiliades (35,4%, 33%, 27%, 26% i 25% respectivament).

Només 2 municipis de la comarca tenen menys del 5% de diferencial entre dones i homes afiliades. Sant Just Desvern amb un 1,4%, és el municipi amb menor diferencial registrat. Esplugues de Llobregat, amb un 3,7% més d'homes afiliats, és el segon municipi amb menor diferencial.

Municipis del Baix Llobregat segons diferencial de persones afiliades segons sexe.

Font: OC-BL a partir de les dades publicades per l'Idescat de persones afiliades segons residència padronal.

Contractació

El 2019 va ser l'any amb un major nombre de nous contractes registrats al Baix Llobregat. El 45% del total de nous contractes eren signats per dones, i el 55% ho eren per homes.

El major pes dels contractes registrats per dones es concentra en les dones de 45 a 54 anys (47%) i disminueix de manera destacada en la franja d'edat de major fertilitat (de 30 a 45 anys) on només suposen el 43% del total. És en les dones grans, però, on el volum de contractes registrats és significativament menor (el 42% del total de contractes registrats per majors de 55 anys són signats per dones).

Contractes registrats al Baix Llobregat segons sexe i edat. 2019.

	Homes	Dones	Total	Dones/ total contractes registrats
Menors de 20	11.212	9.200	20.412	45,1%
De 20 a 29 anys	59.160	50.809	109.969	46,2%
De 30 a 45 anys	63.015	47.558	110.573	43,0%
De 45 a 54 anys	27.318	24.449	51.767	47,2%
55 anys i més	9.613	6.968	16.581	42,0%
Total	170.318	138.984	309.302	44,9%

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Per municipis, en 8 dels 30 municipis del Baix Llobregat, els contractes per dones es situen per sobre del nombre de contractes registrats per homes (Esplugues de Llobregat, Santa Coloma de Cervelló, Castellví de Rosanes, Begues, Corbera de Llobregat, Sant Andreu de la Barca, Sant

Joan Despí i Viladecans). Abrera i el Papiol són els municipis amb menor percentatge de contractes registrats per dones de la comarca (30 i 31% del total).

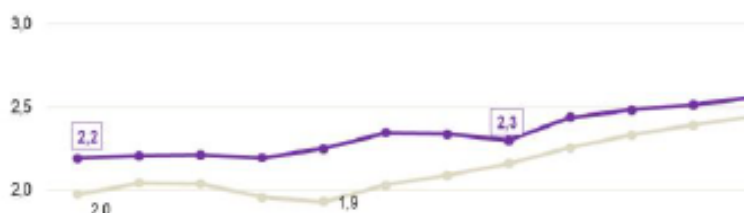
Rotació laboral

Un altre element a destacar en l'anàlisi del mercat de treball i la seva qualitat és la rotació laboral. Es calcula a partir de dues variables, els contractes i les persones contractades. Es tracta d'un indicador que mesura la mitjana de contractes que acumulen les persones contractades durant l'any de referència i dona informació sobre la intensitat de la rotació.

En les dades del conjunt de Catalunya, veiem què:

- Les dones registren 2,6 contractes l'any 2018.
- L'índex de rotació femení és superior al masculí i també és en les dones on més s'incrementa la rotació.
- La proporció d'homes que ha signat un únic contracte és superior a la de dones.
- Les dones presenten proporcions superiors en les treballadores que registren 3 o més contractes l'any.

Índex de rotació laboral segons sexe. 2005-2018.

Municipis amb major pes de contractes registrats per dones. Baix Llobregat.

Municipi	% contractes registrats per dones
Esplugues de Llobregat	59,5%
Santa Coloma de Cervelló	58,3%
Castellví de Rosanes	56,7%
Begues	55,9%
Corbera de Llobregat	54,1%
Sant Andreu de la Barca	52,9%
Sant Joan Despí	52,5%
Viladecans	52,1%
Sant Boi de Llobregat	49,5%
Castelldefels	49,0%

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Municipis amb menor pes de contractes registrats per dones. Baix Llobregat.

Municipi	% contractes registrats per dones
Abdera	29,7%
Papiol, el	31,4%
Palma de Cervelló, la	32,1%
Sant Esteve Sesrovires	36,0%
Cervelló	37,6%
Martorell	37,6%
Prat de Llobregat, el	39,8%
Esparreguera	40,0%
Gavà	41,8%
Sant Just Desvern	43,3%

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

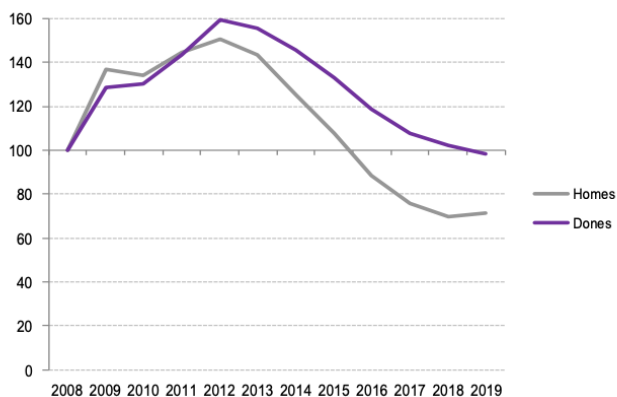
La rotació laboral creix en tots els anys observats, i això mostra la **precarització laboral generalitzada què hi ha, en part, per l'augment de contractes temporals**.

Atur registrat

Si s'observa l'evolució de l'atur registrat, prenent com a base les persones aturades en el 2008 (23.562 homes, 22.479 dones), aquest mostra un creixement generalitzat en homes i dones fins 2013, a partir del qual disminueix el creixement de l'atur registrat. El 2019 mostra, per primera vegada, un menor nombre de dones aturades respecte 2008 (22.108).

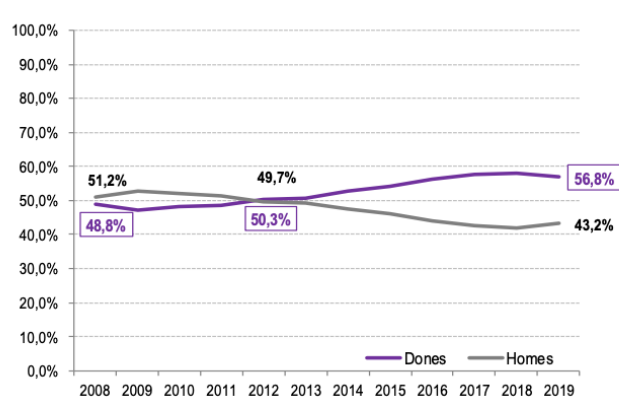
L'evolució de les dones aturades en aquests darrers anys mostra dos trets que confirmen el creixement de la discriminació de la dona en el mercat de treball. Mentre en el 2008, el pes de dones aturades és inferior al 50% del total (48%), **en el 2019 continua predominant el pes de les dones en les persones aturades del Baix Llobregat** (del total de persones aturades, el 56,8% són dones i el 43,2% són homes) tot i que disminueix respecte l'any anterior.

Evolució atur registrat segons sexe. 2008=100. Baix Llobregat

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Pes de les persones aturades segons sexe. Evolució. Baix Llobregat.

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

El percentatge de dones en el conjunt de persones aturades augmenta amb l'edat. Així,

**Municipis amb major pes de dones aturades.
Baix Llobregat.**

	Dones/total persones aturades
Esparreguera	62,3%
Papiol, el	61,2%
Sant Andreu de la Barca	60,7%
Collbató	60,6%
Abrera	60,5%
Pallejà	60,2%
Sant Esteve Sesrovires	59,3%
Viladecans	59,1%
Sant Joan Despí	58,8%
Sant Boi de Llobregat	58,7%

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

**Municipis amb menor pes de dones aturades.
Baix Llobregat.**

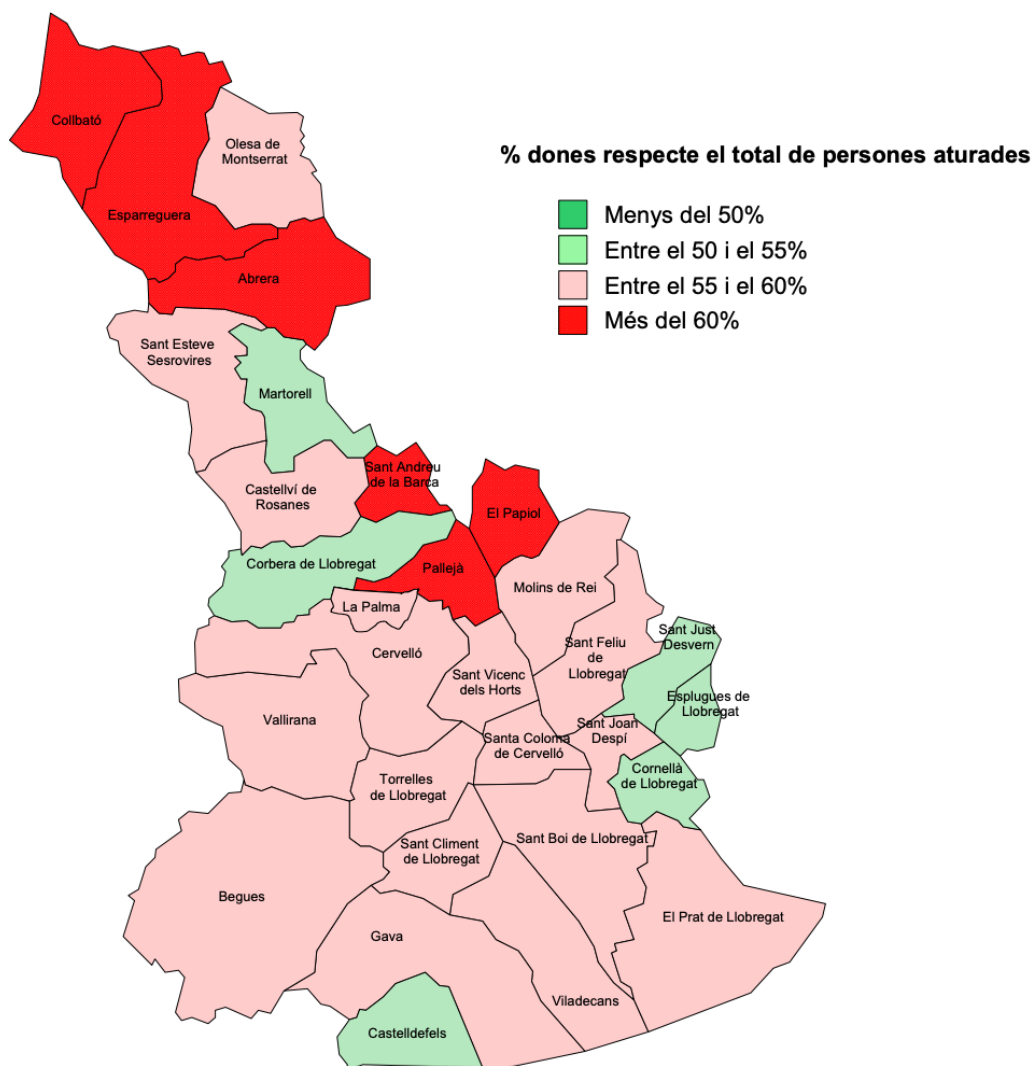
	Dones/total persones aturades
Cornellà de Llobregat	52,1%
Sant Just Desvern	53,1%
Corbera de Llobregat	54,1%
Castelldefels	54,6%
Esplugues de Llobregat	54,8%
Martorell	55,0%
Sant Climent de Llobregat	55,2%
Gavà	56,0%
Molins de Rei	56,2%
Torrelles de Llobregat	56,3%

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

mentre entre els menors de 20 anys, el 41,3% són dones, entre els majors de 55 anys el percentatge és del 60,8%.

Per municipis, en el 2019 no hi ha cap municipi del Baix Llobregat que hagi registrat menys del 50% de persones aturades dones, per tant, **en tots els municipis de la comarca hi ha més dones registrades a l'atur que homes.**

Tot i amb això, la distribució del pes de les dones en el conjunt de les persones aturades registrades segons els municipis és desigual. Així, 6 municipis registren més del 60% de persones aturades dones, i 5 registren un pes inferior del 55% de dones aturades. Esparreguera i el Papiol presenten el major pes en el conjunt de persones aturades (62% i 61% del total), Cornellà de Llobregat i Sant Just Desvern són els que tenen un percentatge menor de dones aturades (les dones representen, respectivament, un 52% i 53% del total de persones aturades).

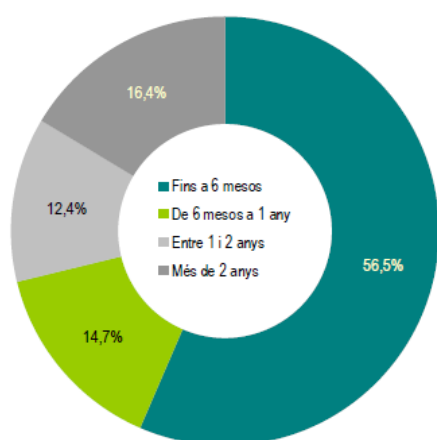

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Durada de la demanda d'ocupació

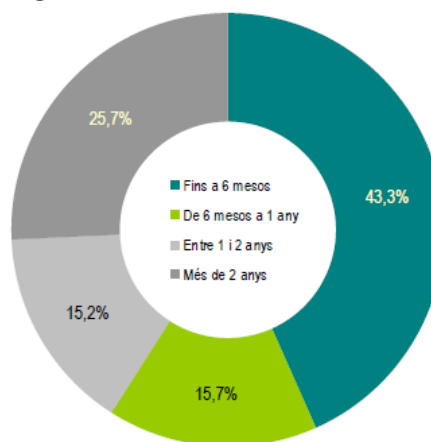
La durada de la demanda d'ocupació també mostra la discriminació de gènere del mercat de treball. Mentre el 57% dels homes aturats porten 6 mesos o menys donats d'altra a les oficines de treball, aquest percentatge en les dones arriba al 43%. En canvi, la presència de dones és major entre aquelles persones que porten més de 2 anys donades d'alta a les oficines de treball (26% del total de dones donades d'alta i el 16% del total d'homes).

Durada de la demanda d'ocupació dels homes aturats. Baix Llobregat. Desembre 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Durada de la demanda d'ocupació de les dones aturades. Baix Llobregat. Desembre 2019.

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

La durada de la demanda d'ocupació de les dones aturades està relacionada amb la seva edat. Així, a menor edat, menor durada de la demana. El 64% de les dones aturades majors de 55 anys porten més d'un any amb la demanda d'ocupació, entre les més joves, el 82% de les demandes són de menys de 6 mesos.

Índex d'Igualtat de Gènere de Catalunya, Dimensió del treball

Anteriorment s'ha fet referència a l'Índex d'Igualtat de Gènere⁶ (IIG) de Catalunya que elabora l'Idescat en col·laboració amb l'Institut Català de les Dones. Aquest Índex es construeix sobre 6 dimensions (treball, diners, coneixement, temps, poder i salut). **El valor global de l'Índex situa a Catalunya en 70,9 punts** (la igualtat total se situa en 100), semblant al del conjunt d'Espanya (70,1) i superior en 3,5 punts al de la Unió Europea (67,4). **Respecte el 2005 es registra un creixement superior de 10 punts.**

La puntuació de Catalunya en la dimensió del Treball l'any 2017 és de 75,8 punts i se situa 3,8 punts per damunt de la mitjana de la UE (72,0) i 2,9 per sobre de la puntuació d'Espanya (72,9). L'Índex de la dimensió Treball integra dos subdimensions: la de Participació i la de Segregació i qualitat del treball.

L'Índex de Participació és el que presenta millors resultats (84,3), combina dos indicadors: la taxa d'ocupació equivalent a temps complet i el nombre d'anys en activitat laboral de dones i homes. La combinació d'una elevada esperança de vida i d'una alta participació laboral situa Catalunya com un dels països amb major durada de la vida laboral, amb una mitjana de 34,9 anys d'activitat econòmica per a les dones i de 38,6 anys per els homes.

La dimensió de la Segregació i qualitat de treball, no tant satisfactòria és de 68,2 punts, el fet més destacable és la desigual concentració de dones i homes en diferents sectors del mercat de treball. Desigualtat que ha crescut respecte el 2005.

---

⁶ Índex d'Igualtat de Gènere (IIG) de Catalunya 2005- 2017

3.2.6. Prestacions, pensions i risc de pobresa.

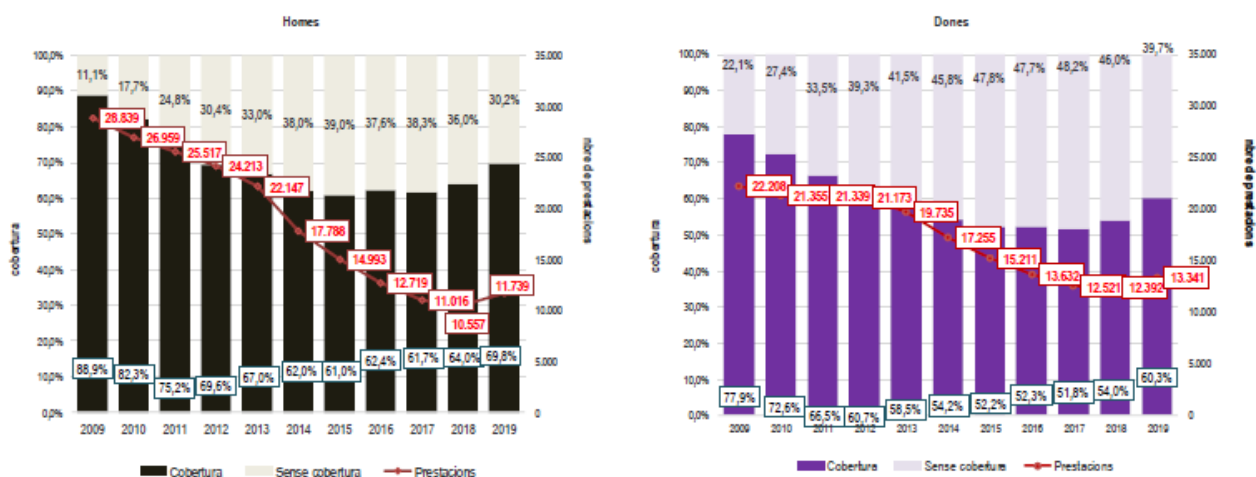
Prestacions per desocupació

El Servicio Público de Empleo Estatal, a través de l'Observatorio de las Ocupaciones, va començar a publicar l'any 2012 les dades de beneficiaris/es de prestacions per desocupació dels municipis de la comarca i la tipologia de prestacions que reben. Aquesta informació resulta d'especial interès per conèixer amb més detall el fenomen de l'atur i per quantificar el conjunt de persones que reben algun tipus de prestació econòmica que les protegeixi de la situació de desocupació.

Les dades més recents són de 2019, quan hi va haver 11.739 beneficiaris i 13.341 beneficiàries de prestacions per desocupació al Baix Llobregat.

La cobertura de les prestacions expressa la relació entre les persones que cobren prestació sobre el total de persones aturades. En el 2019, el 70% dels homes en situació d'atur cobraven algun tipus de prestació per desocupació, en les dones aquesta proporció no superava el 61%. **En tots els anys observats, la cobertura de les prestacions per desocupació és major entre els homes que entre les dones.**

Evolució de les prestacions per desocupació i cobertura respecte el total de persones aturades segons sexe. Baix Llobregat.

Font: OC-BL, a partir de les dades del Servicio Público de Empleo Estatal de Barcelona - Observatorio de las Ocupaciones.

Un altre element a destacar de les prestacions per desocupació és la seva composició. Podem agrupar les prestacions per desocupació entre aquelles que són contributives i les que no ho són. Les prestacions contributives requereixen una contribució prèvia a les cotitzacions de la Seguretat Social per part de les persones treballadores i són les que presenten una major

quantia. Entre les no contributives considerem les assistencials i les relacionades a programes d'ocupació (rendes actives d'inserció i d'activació per l'ocupació).

L'evolució de la composició de les prestacions per desocupació és la mateixa entre homes i dones. Així, de manera generalitzada, creix la cobertura de les prestacions per desocupació destacant l'augment del pes de les prestacions contributives sobre el total.

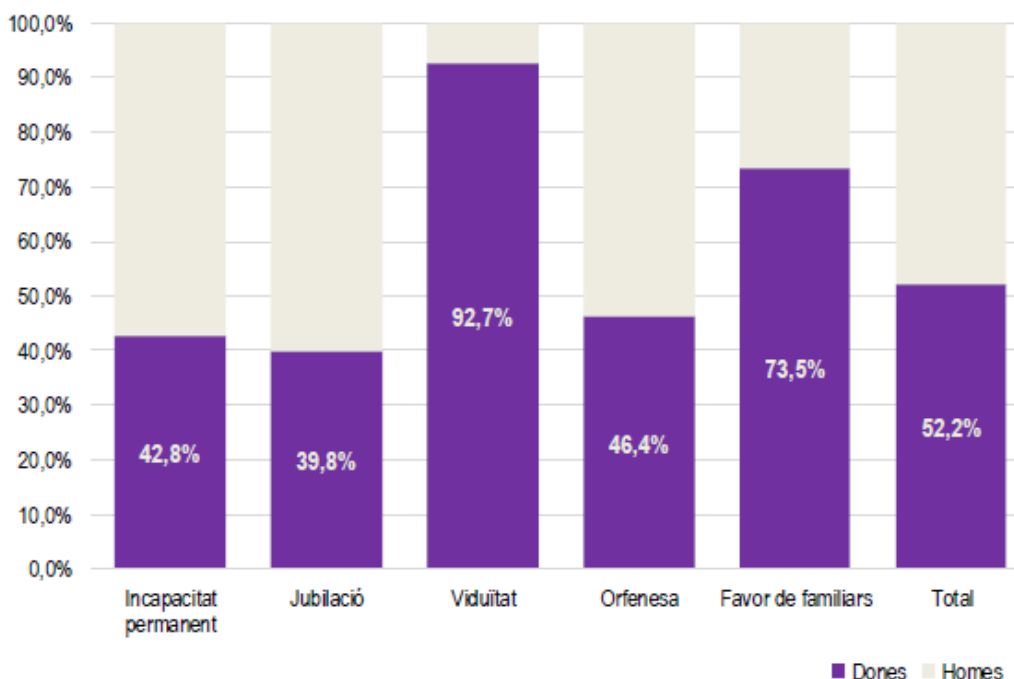
Tot i aquesta tendència positiva, el creixement de la cobertura de les prestacions contributives d'aquests darrers 4 anys és menor entre les dones que entre els homes.

La menor cobertura de les prestacions per desocupació com la menor presència de les prestacions contributives de les dones tenen un impacte directe en el sosteniment de les seves rendes. Aquestes són, per tant, un altre indicador de la precarietat de les dones en el mercat de treball.

Pensions contributives i no contributives

De les 170.138 persones beneficiàries de pensions contributives al Baix Llobregat, 88.731 són dones (el 52,2% del total). Tot i aquesta majoria, només el 39,8% del total de les pensions per jubilació són per a dones.

Pensions contributives al Baix Llobregat. Beneficiaris segons sexe en %. 2018.

Font : OC-BL a partir de les dades de l'IDESCAT.

Ahora, respecte a la quantia mitjana d'aquestes pensions, independentment de la seva tipologia, les dones presenten un diferencial negatiu respecte els homes. Així, mentre la quantia mitjana de les pensions contributives dels homes és de 1.368 € la de les dones no supera els 787 €, és a dir **una bretxa de pensions del 43% en favor dels homes**.

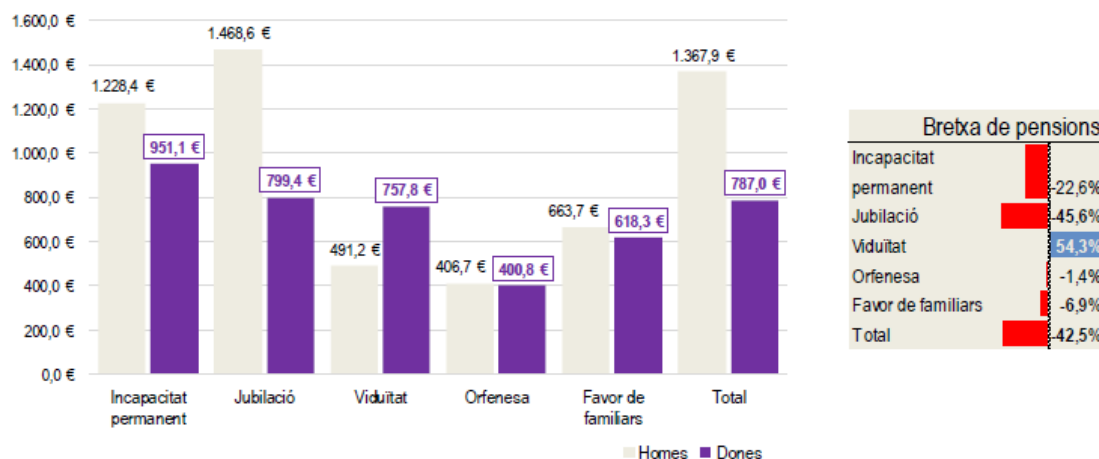
Per tipus de pensions contributives, són les de jubilació les que tenen una quantia mitjana superior (1.469 €) però també les que presenten un diferencial superior entre homes i dones (les dones tenen una quantia un 46% menor amb 669 € menys respecte els homes). Les pensions d'orfenesa són les que tenen la menor quantia mitjana entre les pensions contributives (407 € i 401 € respectivament), a la vegada, són també on les dones són més presents. Les pensions de viduitat són les úniques que presenten un diferencial favorable a les dones perquè aquestes depenen de la base de cotització dels seus marits.

Tot i amb això, és en les pensions no contributives on les dones són protagonistes (de 5.327 beneficiaris, 3.128 són dones, el 59%).

La quantia mitjana de les pensions no contributives (364 €) és, òbviament, un element de risc de pobresa i exclusió social. Encara més si s'analitzen les pensions no contributives segons sexe ja que, per les dones, també existeix un diferencial negatiu (11% menys que els homes).

Quantia mitjana de les pensions contributives segons sexe. Baix Llobregat. 2018.

Font : OC-BL a partir de les dades de l'IDESCAT.

Risc de pobresa

Parlem de *feminització de la pobresa*, perquè la majoria de pobres al nostre país (i a tot el món) són dones. La taxa de risc de pobresa és major entre les dones que entre els homes. Al 2018, el 24% de les dones i el 18,4% dels homes viuen en llars amb una renda disponible equivalent inferior al 60% dels ingressos mitjans corresponents al mateix tipus de llar.

Tot i que en tots els grups d'edat, s'observa un diferencial en favor de les dones en quant la taxa de risc de pobresa (és a dir, les dones tenen major risc de pobresa que els homes), 5,7 punts més en les dones. El risc de pobresa major es troba en el grup de persones més grans de 65 anys (12,1% homes i 24,6% dones, arribant el diferencial als 12,5 punts percentuals).

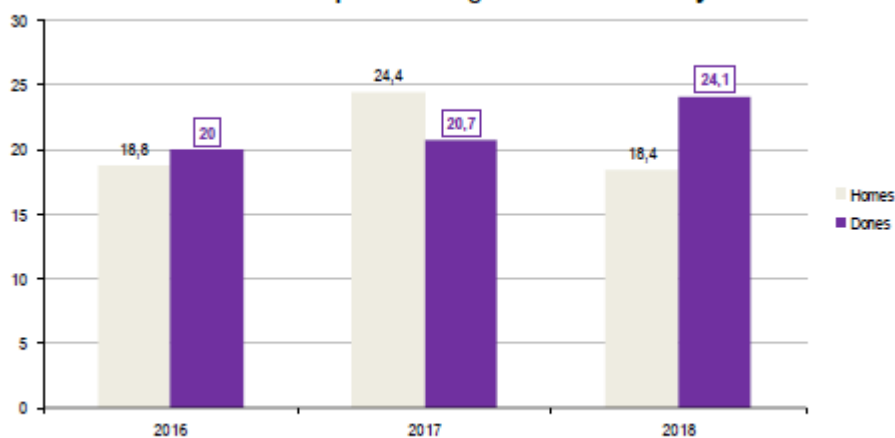
Taxa de risc de pobresa per sexe i grups d'edat. Catalunya 2016-2018.

	2016	2017	2018	Variació anual
Homes	18,8	24,4	18,4	↓ -6
De 16 a 64 anys	18,8	19,2	18,5	↓ -0,7
65 anys i més	11,3	10,9	12,1	↑ 1,2
Dones	20	20,7	24,1	↑ 3,4
De 16 a 64 anys	19,3	18,9	21,8	↑ 2,9
65 anys i més	17,9	19,1	24,6	↑ 5,5
Total	19	24,2	21,3	↓ -2,9
Menys de 16 anys	24	28,5	24,6	↓ -3,9
De 16 a 64 anys	19	19	20,2	↑ 1,2
65 anys i més	15	15,5	19,2	↑ 3,7

Unitats tant per cent

Font: OC-BL a partir de dades de l'Enquesta de condicions de vida de l'INE publicades a Idescat

Evolució de la taxa de risc de pobresa segons sexe. Catalunya.

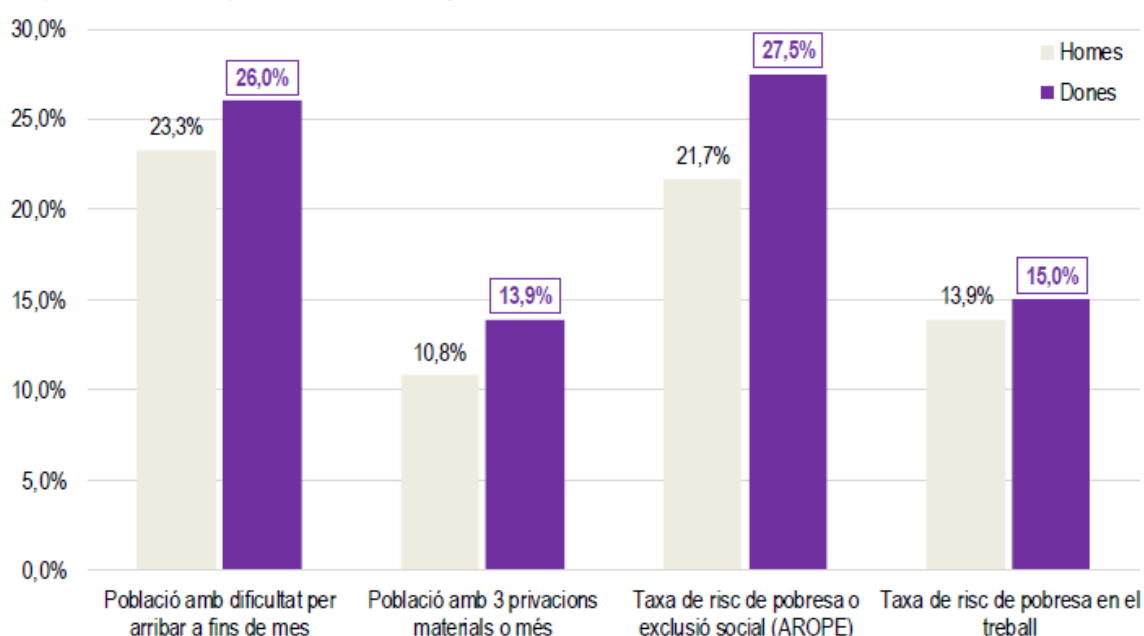

Font: OC-BL a partir de dades de l'Enquesta de condicions de vida de l'INE publicades a Idescat.

La taxa de risc de pobresa i exclusió social (taxa AROPE) va més enllà del llindar del 60% dels ingressos mitjans i incorpora altres dimensions de la pobresa com ara la manca material severa i llars amb molt baixa intensitat de treball. Aquesta taxa és, també, superior entre les dones (28%) que entre els homes (22%).

Si analitzem la taxa de risc de pobresa monetària en el treball es mostra la proporció de persones que van treballar almenys set mesos durant l'any de referència de la renda (l'any anterior a la data de l'enquesta) i tenen una renda disponible equivalent per sota del llindar de risc de pobresa. **Aquest indicador mostra una major pobresa entre les dones treballadores que entre els homes treballadors.**

Principals indicadors de pobresa en %. Catalunya 2018.

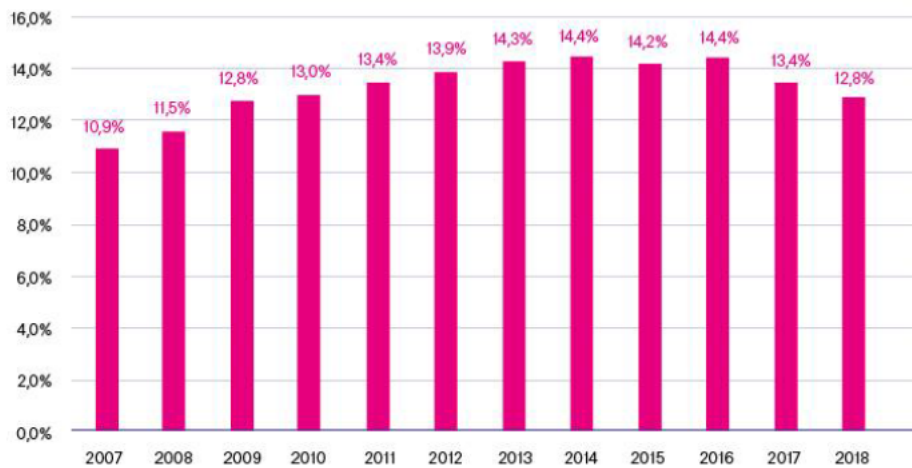

Font: OC-BL a partir de dades de l'Enquesta de condicions de vida de l'INE publicades a Idescat.

I per últim incidirem en el fenomen de la pobresa laboral mitjançant les dades de la Mostra contínua de vides laborals (MCVL) analitzades per l'Observatori Social "La Caixa" a "Amb feina, però pobres. Evolució dels treballadors pobres a Espanya".⁷

Aquest estudi mostra l'evolució del percentatge de treballadors pobres en el període 2007-2018, entenent com a treballador pobre la persona que rep un salari per sota del 60% de la mediana.

Gràfic 5. **Els treballadors pobres augmenten?**
Proporció de persones que reben un salari per sota del 60% de la mediana, 2007-2018

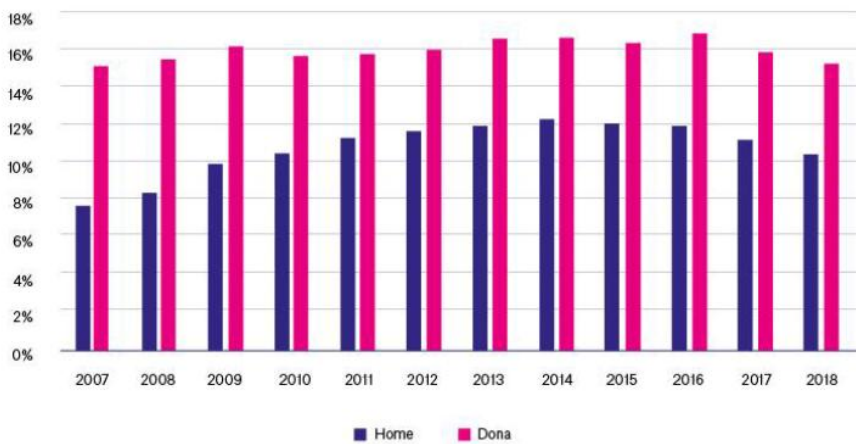
Font: elaboració pròpia a partir de la MCVL 2007-2018.

Observatori Social de "la Caixa"

⁷ Cueto, B. Univ. d'Oviedo, juliol 2020: "Amb feina, però pobres. Evolució dels treballadors pobres a Espanya", Observatori Social "La Caixa".

A la següent gràfica es pot observar com la proporció de treballadores pobres és superior al percentatge corresponent als homes treballadors pobres. El 2007, el nombre de dones gairebé multiplicava per dos el d'homes, una diferència que ha anat minvant durant el període analitzat. No obstant això, el 2018 continua havent-hi una diferència de gairebé 5 punts.

Gràfic 6. **Hi ha una fractura de gènere respecte als salaris baixos?**
Proporció d'homes i dones que perceben un salari per sota del 60% de la mediana, 2007-2018

Font: elaboració pròpia a partir de la MCVL 2007-2018.

Observatori Social de "la Caixa"

Per últim, les conclusions d'aquest estudi assenyalen que la crisi ha fet augmentar el problema de la precarietat laboral i els baixos salaris, sobretot entre la gent jove, les persones amb un nivell formatiu baix i les dones.

3.2.7. Violència contra les dones

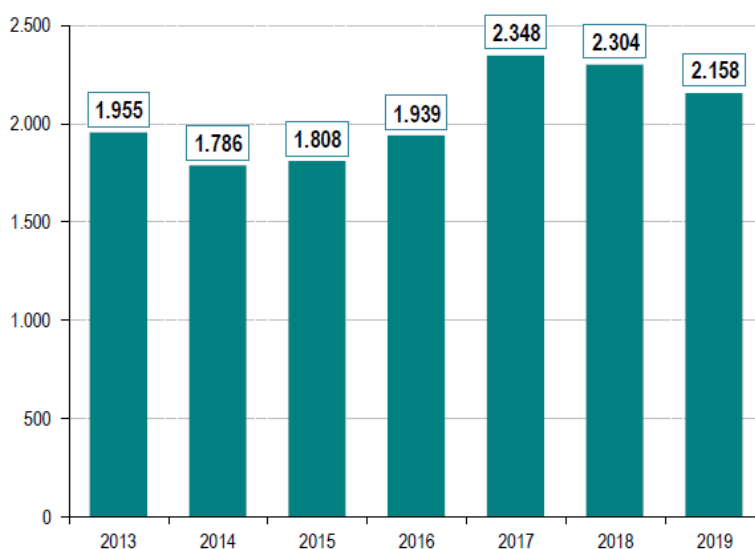
L'Observatori Comarcal del Baix Llobregat edita trimestralment **un informe de violència contra les dones** amb les dades dels partits judicials del Baix Llobregat que publica l'Observatorio contra la Violència Doméstica y de Género del Consejo General del Poder Judicial.

A més a més, anualment publica un informe anual amb totes les dades disponibles sobre la violència envers les dones, les quals són extretes de les Oficines d'Atenció a les Víctimes, de l'Observatori de la Igualtat de Gènere de l'Institut Català de les Dones, del Departament d'Interior de Generalitat de Catalunya, del Portal Estadístico de Violencia, de les xifres de feminicidis, entre d'altres fonts d'informació.

Denúncies

Segons l'informe anual de violència contra les dones de l'any 2019⁸, les denúncies per violència masclista al Baix Llobregat es van reduir en un 6%, amb 2.158 denúncies interposades.

Denúncies de violència masclista registrades als partits judicials del Baix Llobregat.

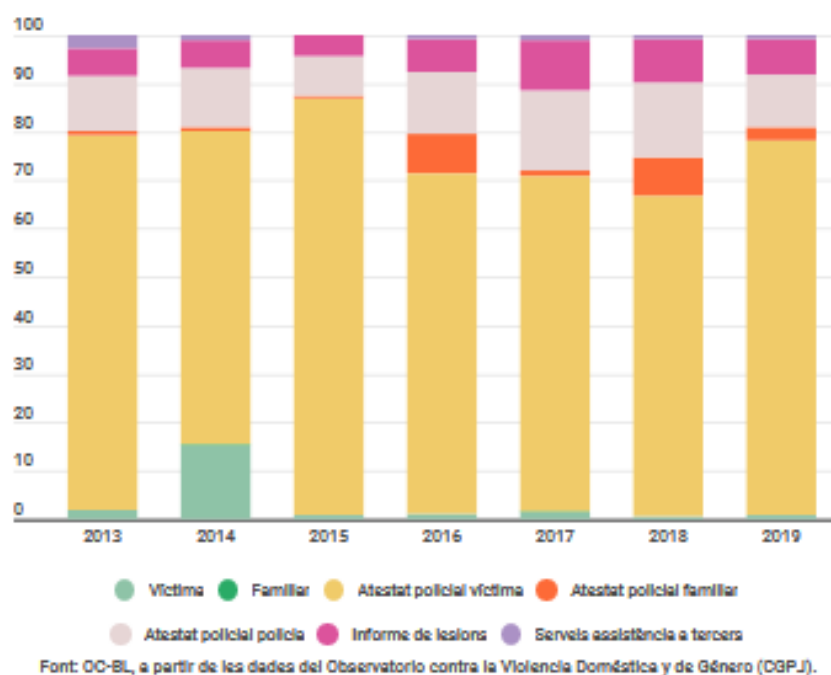

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género (CGPJ).

⁸ Nota informativa de violència contra les dones 2019, maig 2020, Observatori Comarcal del Baix Llobregat

Gran part de les denúncies han estat realitzades en atestat policial per part de la pròpia víctima. Aquesta forma de denúncia ha passat del 66% en el 2018 al 78% en el 2019. L'atestat policial realitzat per la policia continua sent la segona modalitat d'instància més freqüent de les denúncies registrades, però només en un 10,9% i l'informe de lesions representa un 7,3% del total.

Qui realitza la denúncia. Evolució.

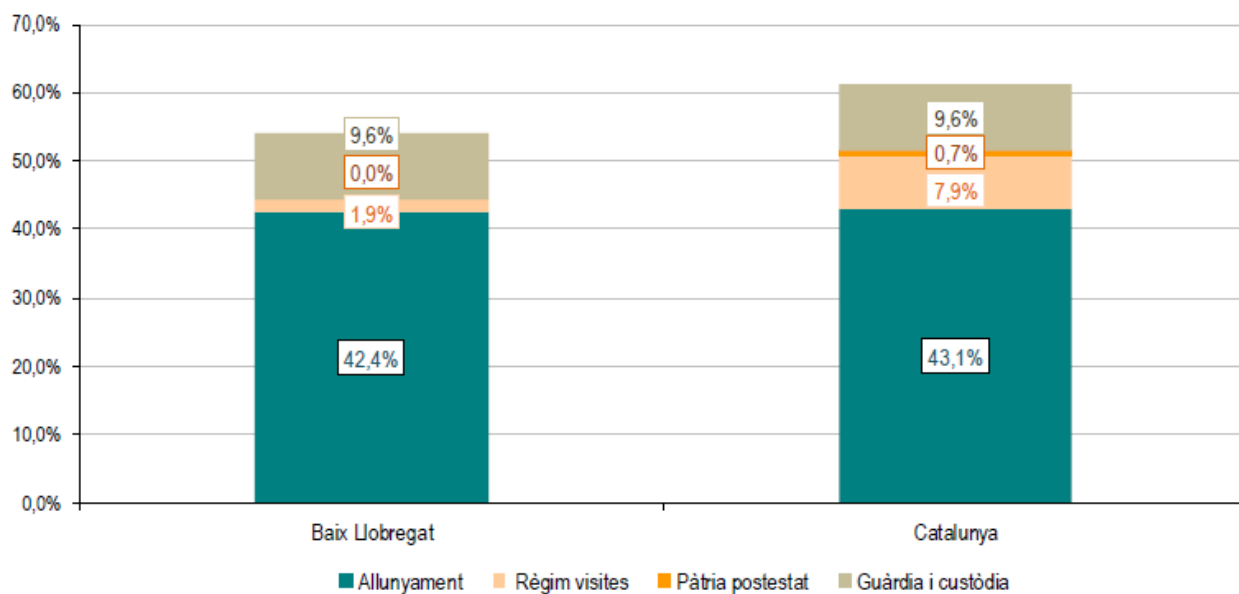
S'ha d'assenyalar que no totes les víctimes denuncien les faltes i/o delictes que pateixen i que no s'ha de confondre el número de denúncies amb el nombre total d'agressions, ja que sovint moltes dones no s'atreveixen a denunciar per por i perquè malauradament, existeixen moltes dificultats per què prosperin les denúncies per violència psicològica i/o sexual dins de la parella.

Mesures judicials de protecció

Les mesures judicials de protecció són aquelles que s'adopten en els processos civils i penals relacionats amb la violència masclista. Entre les mesures judicials i de protecció que es contempen es poden diferenciar entre mesures penals, civils i d'altra índole.

En l'àmbit penal les principals mesures de protecció són: l'ordre de protecció; la prohibició de l'inculpat d'anar a determinats llocs; d'aproximar-se a una persona determinada; comunicar-se amb determinades persones o suspensió del dret de tinença d'armes. El 81% del total de mesures judicials de protecció del 2019 són d'ordre penal. Es registren 188 mesures d'allunyament als Partits Judicials del Baix Llobregat, representant un 42% del total, percentatge molt semblant al del conjunt de Catalunya, i sent totalment insuficient per protegir a les víctimes.

Pes de les principals mesures judicials de protecció de la LOMPIVG respecte al total de mesures de violència masclista. 2019. Baix Llobregat i Catalunya.

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'Observatorio contra la Violència Doméstica y de Género (CGPJ).

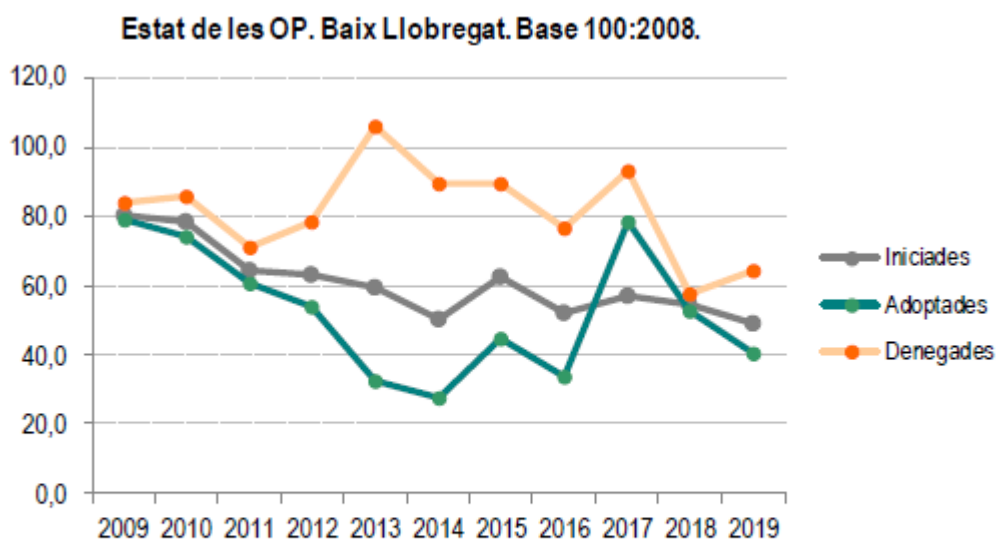

Dins de l'ordre civil, i amb l'objectiu d'apartar al menor que pateix de manera indirecta dita violència, la llei recull com mesures de protecció al menor: la suspensió per part de l'inculpat la pàtria potestat o la custòdia de menors, així com el règim de visites. El 10% de les mesures de protecció d'ordre civil són la suspensió de la guàrdia i custòdia dels menors a càrrec. En el conjunt de Catalunya aquestes mesures de protecció també són del 10%, sent un percentatge molt baix si tenim en compte que els infants són víctimes directes de la violència masclista i requereixen d'especial protecció envers aquesta.

Ordres de protecció

L'ordre de protecció és una resolució judicial que, en els casos en què existeixin indicis fonamentats de la comissió de delictes o faltes de violència domèstica i existeixi una situació objectiva de risc per a la víctima, ordena la seva protecció mitjançant l'adopció de mesures cautelars civils i/o penals, a més d'activar les mesures d'assistència i protecció social necessàries, segons indica la Llei 27/2003, de 31 de juliol, reguladora de l'ordre de protecció de les víctimes de violència domèstica.

Al 2019 es van registrar 362 ordres de protecció iniciades al Baix Llobregat, sent l'any amb el menor nombre d'Ordres de Protecció iniciades. Les ordres de protecció adoptades van disminuir un 24% respecte el 2018. Poc més de la meitat de les dones que van sol·licitar una ordre de protecció la van aconseguir (un 52%), i això implica una situació de desemparament important per moltes dones que, després d'atrevir-se a denunciar la violència que pateixen, no disposen de les mesures de protecció necessàries per a preservar la seva seguretat i la de les seves filles i fills. A més a més, els seus agressors veuen legitimada la violència que exerceixen al no ser condemnats.

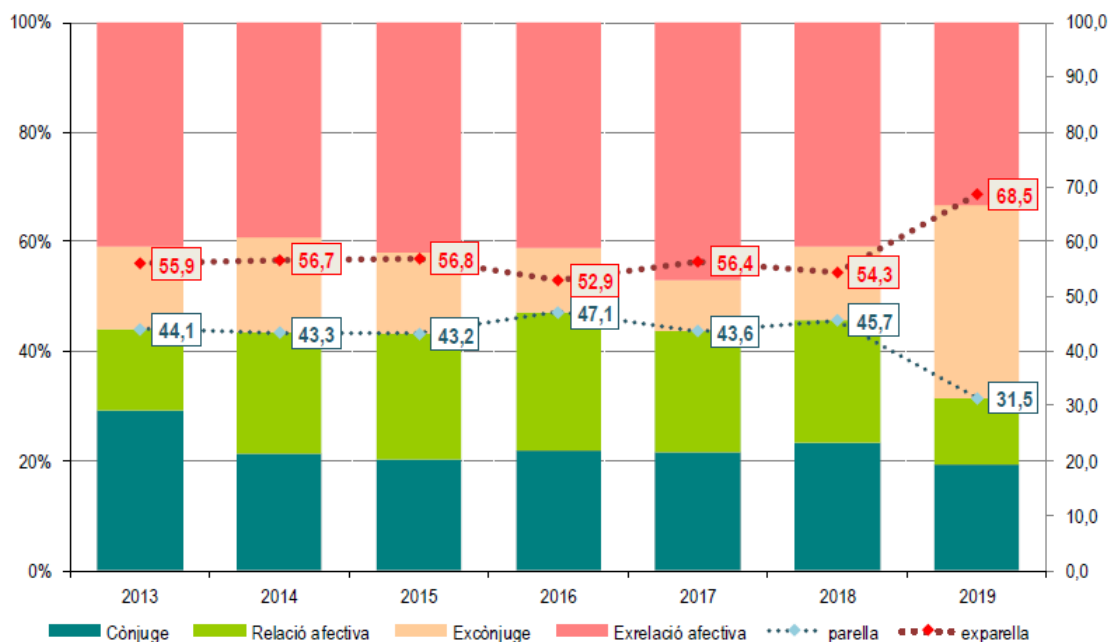

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'Observatorio contra la Violència Domèstica y de Género (CGPJ).

El 62% de les ordres de protecció iniciades al 2019 van estar dirigides a protegir dones de nacionalitat espanyola.

El 69% de les víctimes a les que es va iniciar un ordre de protecció havien finalitzat la relació afectiva amb el seu agressor (ex cònjuges o ex parelles). Per tant, aquí es pot observar que el masclisme que situa a les dones com una propietat dels homes, esdevé especialment violent quan perden aquesta “possessió”.

Distribució de la relació amb l'agressor de les ordres de protecció aplicades segons partits judicials del Baix Llobregat. 2013-2019.

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'Observatori contra la Violència Domèstica y de Género (CGPJ).

Sense sortir de l'àmbit de les ordres de protecció, s'assenyalen a continuació algunes de les principals conclusions de l'**Anàlisi jurídica de les ordres de protecció a Catalunya des d'una perspectiva de gènere**⁹

1. La importància de la denúncia i de l'existència d'un atestat policial detallat.

La majoria de les denúncies són presentades davant del cos de Mossos d'Esquadra (87,2%), un 5,3% a les policies locals, un 1,34% davant de la Guàrdia Civil i un 4,7% al jutjat de guàrdia. En la gran majoria dels expedients és la mateixa dona agredida qui denuncia els fets. En els casos

⁹ “Anàlisi jurídica de les ordres de protecció a Catalunya des d'una perspectiva de Gènere”, Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista, Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Grup de recerca Antígona (UAB, desembre 2019).

en què la denúncia és feta per altres familiars, es pot apreciar un lleuger augment de les concessions de les ordres de protecció.

La inexistència d'un atestat policial sembla tenir una clara relació amb la denegació de l'ordre de protecció. En set dels vuit casos en què no hi ha atestat policial l'ordre és denegada.

A la denúncia hi apareix molt poca informació recollida. Només en 65 dels 149 expedients analitzats es detalla quan va començar la violència (43%). Un element força absent als atestats és una descripció de l'estat emocional de la dona, que es recull poc freqüentment i de forma poc acurada. Els elements que apareixen a l'atestat i que estan més relacionats amb la concessió de l'ordre de protecció són: la descripció detallada dels episodis (en el 80% dels casos en què es fa s'atorga l'ordre de protecció); descripció dels comportaments violents (80%) i denúncies anteriors contra l'agressor (85%). En canvi, el fet d'anar a urgències sola o amb la policia (68% i 66% de concessions) o la presència de menors (62%) es troben menys relacionats.

2. La valoració policial del risc i les seves deficiències.

La valoració del risc resulta no apreciada en el 58% dels casos. En un 26,67% dels casos es considera el risc baix, en un 2,67% risc mitjà, i en cap dels 149 expedients no es troba cap cas de risc alt o molt alt. Aquesta és una dada molt preocupant, ja que al conjunt d'expedients s'hi troben relats de situacions de violència greu, amb presència de menors, agressors amb antecedents penals d'altres delictes de violència de gènere i altres delictes, elements tots ells que farien pressuposar l'existència d'un risc elevat en bastants casos. Cal recordar que les unitats policials que fan la valoració del risc han de tenir una formació molt especialitzada en temes de violència de gènere i se n'hauria de garantir la presència durant les 24 hores del dia. També cal considerar que caldria un examen crític de l'eina de valoració del risc, ja que sovint s'interpreta aquest risc com a risc imminent d'agressió física.

3. La importància de l'acompanyament lletrat de la dona.

El 84% de les dones disposen d'assistència lletrada al jutjat, però només un 16% de les dones disposen de l'advocada o advocat en el moment de presentar la denúncia. Això és un element molt rellevant, ja que l'acompanyament inicial de l'advocada o advocat augmenta la possibilitat d'obtenir una ordre de protecció. En el nostre estudi, només 21 dones (un 16%) van presentar la denúncia acompanyades d'advocada o advocat. En el 71% d'aquests casos es va concedir l'ordre de protecció, mentre que 87 quan les dones no presenten la denúncia acompanyades d'advocada o advocat (80,1%), la probabilitat d'obtenir una ordre de protecció baixa fins el 59%.

4. Els problemes amb la valoració de la prova.

En general, la concessió d'una ordre de protecció rarament apareix basada només en un element, ja que la convicció judicial no es conforma únicament a partir del testimoni de la dona, sinó que s'han de donar més proves. Un element essencial com el testimoni de la dona, per si sol, no acostuma a ser suficient per apreciar el risc i la necessitat de la mesura.

A diferència d'altres delictes, el testimoni coherent i persistent de la dona no acostuma a ser suficient per atorgar l'ordre de protecció. Aquest és un primer element sobre el qual hem de reflexionar: com donar l'entitat suficient al testimoni de les dones en l'àmbit jurisdiccional.

No fer-ho vulneraria les recomanacions del CGPJ recollides a la Guia de bones pràctiques per a la presa de declaració de les víctimes de violència de gènere.

Aquestes resolucions judicials atempten clarament contra els criteris orientatius per valorar les declaracions judicials de les víctimes en el procés penal, dictats pel Tribunal Suprem (STS 119/2019, de 6 de març) i l'exigència dels requisits exigits per tal que la declaració de la víctima sigui suficient per enervar la presumpció d'innocència (STS de 5 de febrer de 2013; STS 3/2015 de 20 de gener; STS 282/2018, de 13 de juny).

Als expedients hi apareixen diferents elements de prova que hem relacionat amb el nivell de concessions o denegacions. Les diligències de prova que no són la declaració de la víctima i l'agressor (intervencions telefòniques, informes mèdics forenses, diligències complementàries, valoració del forense, testimonis) només es practiquen en el 46% dels casos (70 expedients). Això és una xifra molt baixa de diligències de prova. És cert que la naturalesa dels delictes vinculats a la violència de gènere, moltes vegades produïts en l'espai privat, dificulta l'obtenció de proves, però també hem vist que a les denúncies realitzades per les dones hi apareixen molts elements que amb posterioritat no són aportats a la fase probatòria. Aquest fet és molt preocupant, ja que moltes interlocutòries justifiquen la denegació de l'ordre de protecció per la falta de proves perifèriques.

En els casos en els quals existeixen proves perifèriques trobem diferents situacions. Per una banda, proves com les intervencions telefòniques, la presència de testimonis es relacionen amb una major taxa de concessions d'ordres.

Les intervencions telefòniques i de comunicació es consideren una prova que fonamenta la concessió de les ordres en un 70,90% dels casos; l'existència de testimonis en un 72%; la valoració forense del jutjat en un 71,8%. D'altra banda, una prova tan important com l'informe mèdic forense no sembla tenir la mateixa rellevància. Aquests informes són presents en quasi la meitat dels expedients (47%).

Tot i la importància d'aquest element de prova, només es concedeixen les ordres de protecció en un 63,3% dels casos amb aquesta prova o, quan són més greus i requereixen tractament mèdic, en el 58,8%. Hem de tenir en compte que moltes agressions no requereixen intervenció mèdica, i que quan es fa necessària estem parlant d'una agressió greu que seria un clar indicatiu de violències prèvies i/o d'altres violències.

5. La declaració de la dona que ha patit violència i la seva manca de presa en consideració.

La declaració de la dona és fonamental en els procediments de violència de gènere. En el nostre estudi hem trobat que declaren 137 dones (91,95%), només una dona s'acull al dret a no declarar de l'art 416 de LECR i tres no declaren. Quan les dones declaren, la concessió de l'ordre de protecció és del 61%, i en els tres casos en què no declaren la concessió és del 100%, mentre que en el cas en què la dona que s'acull al 416 LECR l'ordre és denegada.

Les dones que no declaren en els tres casos esmentats es troben en situacions d'especial vulneració dels seus drets, i en tots tres els fets tenen lloc al carrer amb testimonis. Per tant, és un mite que la no concessió de l'ordre de protecció estigui basada en una elevada ràtio de dones que no declaren o no es ratifiquen en la denúncia.

Tot al contrari, tenim una elevada proporció de dones que declaren i que tot i aportar altres proves no obtenen una ordre de protecció, ja que la jutgessa o jutge no consideren provat el risc. En molts d'aquests casos fins i tot s'afirma que hi ha indicis de delictes però que la jutgessa o jutge no arriben a apreciar el risc. La pregunta central és si davant de l'existència d'indicis de delictes, la percepció d'inseguretat de la dona que ha patit violència no hauria de ser valorada com un element essencial en la valoració del risc judicial.

Els estudis de victimització ens mostren que, en general, les dones minimitzen o neguen el risc. Per tant, el fet que una dona identifiqui o valori la necessitat d'una ordre de protecció hauria de ser un element a tenir en compte de forma molt seriosa.

6. El paper determinant del Ministeri Fiscal per a la concessió de l'ordre de protecció.

La sol·licitud per part del Ministeri Fiscal de l'ordre de protecció també es relaciona clarament amb la seva concessió. En el 88,5% dels expedients en els quals és sol·licitada per Fiscalia s'atorga l'ordre, però en canvi quan no hi ha aquesta sol·licitud és majoritàriament denegada, un 90,57% dels casos. El problema és que el Ministeri Fiscal només se suma a la petició d'ordre de protecció en el 64% dels casos, xifra que coincideix pràcticament amb el nombre d'expedients que obtenen ordre de protecció (60,4%).

Un altre element preocupant a la Fiscalia és el baix nombre de mesures civils que es demanen (en un 21% dels expedients). Aquesta dada és molt problemàtica, ja que 109 dones tenen filles o fills, i en 54 casos aquestes filles o fills són víctimes directes o indirectes de la violència.

Això voldria dir que en més de la meitat dels casos en els quals les o els menors són afectats per la violència, la Fiscalia no s'està implicant en la defensa dels seus drets, cosa que és una de les seves obligacions legals. Però, més enllà d'això, tampoc no s'entén per què no es prenen mesures de caràcter urgent en relació amb un col·lectiu més ample de menors. De nou la sol·licitud per part de la Fiscalia de mesures civils es vincula amb una alta concessió del 80%.

7. L'escassa presència de la violència habitual vinculada a l'ordre de protecció.

Des d'un punt de vista quantitatiu, la majoria d'ordres de protecció es concedeixen per indicis de maltractament físic o psicològic de l'art. 153 CP (maltractament puntual), en un 64,4% dels casos; en segon lloc, per amenaces de l'art. 171 CP (27,78%); per lesions dels art. 147 i 148 CP en un 15,5%; i per delictes lleus de vexacions injustes i injúries lleus (art 173 CP), en un 11%. La violència habitual apareix de forma molt baixa (un 4,4%) vinculada a la concessió de l'ordre de protecció.

Segons l'enquesta catalana de victimització de violències masclistes de 2018, un 31% de les dones catalanes ha patit violència de la seva parella al llarg de la vida, i d'aquestes, un 22,5% han identificat el maltractament sovint o força vegades.

En el cas de les exparelles, el maltractament apareix en el 74% dels casos, i d'aquests en un 50% hauria estat més d'un cop.

Aquestes xifres queden molt lluny del 4,4% d'ordres de protecció concedides per maltractament habitual. Ha quedat palès que la durada de la violència té una estreta relació amb la concessió o denegació de l'ordre de protecció: com menys dura la violència més ordres de protecció s'atorguen, i quan dura més i, per tant, es pot aplicar el delicte d'habitualitat, se'n deneguen més. S'ha dit sovint que el fet que la violència habitual no aparegui suficientment representada a les sentències i en la motivació de les ordres de protecció tenia relació amb la circumstància que els fets no quedaven recollits a la denúncia.

L'estudi dels expedients demostra que això no és cert, ja que el 21% dels atestats policials recullen la violència habitual. Hi ha un altre indicador sobre el qual cal reflexionar: en els casos de violència habitual de l'art. 173 CP, només es concedeixen el 20% de les ordres. És a dir, quan fins i tot la denúncia i l'acusació particular demanen l'ordre de protecció per violència habitual, la probabilitat d'obtenir-la és molt baixa comparada amb altres delictes.

Així, per exemple, en el cas dels delictes de lesions greus de l'art. 148 i 149, es concedeixen el 100% de les ordres de protecció. Igualment, també s'ha de dir que tot i que el gruix de les ordres de protecció concedides ho són pel delicte de maltractament de l'art. 153, s'ha de tenir en compte que de totes les sol·licituds d'ordre de protecció per indicis d'aquest tipus delictiu, només obtenen protecció un 30% dels casos, una taxa també molt baixa.

Aquí som davant d'un altre estereotip judicial: la idea que la violència de gènere són fets puntuals i que només aquells fets que presenten lesions greus són indicadors de la necessitat de l'ordre de protecció. També és important indicar que el nostre estudi mostra que la durada de la violència té una estreta relació amb la concessió o denegació de l'ordre de protecció.

Com menys dura la violència, més ordres de protecció s'atorguen. Quan la violència ha durat 12 mesos més, la presència de dones que han demanat l'ordre de protecció ha disminuït.

8. La poca varietat de les mesures penals i les mesures civils escasses.

La concessió d'un ordre de protecció implica sempre l'adopció de mesures penals, però no sempre de mesures civils. Del total dels 149 expedients, obtenen ordre de protecció 90, però només s'acorden mesures civils en 28 casos, el 18,79%. La mesura penal més freqüent acordada és l'ordre d'allunyament (97,75%), seguida de la prohibició de comunicació (88%).

Molt per darrere tenim altres mesures: mesures privatives de llibertat (5,62%); prohibició de tornar al lloc del delictes o residència de la víctima (3,3%) o la retirada d'armes (1%).

En relació amb les mesures civils, tal com hem comentat, dels 149 expedients, només s'adopten mesures civils en 28, és a dir, en un 18,79% dels assumptes. Això implica una xifra molt baixa de mesures civils, especialment quan tenim en compte l'alt nombre de dones amb filles i fills (109 dones, el 71,1%) i l'alta exposició dels i de les menors a la violència.

L'acusació particular ha demanat mesures civils en 54 expedients (36,24%).

Un primer element sorprenent és el baix nombre d'expedients en què l'acusació particular demana mesures civils.

Per altres estudis amb entrevistes amb advocades o advocats sabem que, en general, les lletrades i lletrats prefereixen demanar les mesures civils als jutjats de família a causa de la seva major especialització i per evitar que les jutgesses o jutges pensin que instrumentalitzen la demanda de protecció penal.

En la majoria dels casos en què l'acusació particular demana mesures civils s'acaben atorgant. Per part seva, el ministeri fiscal sol·licita mesures només en 32 casos (21%) dels expedients. Les mesures sol·licitades per la Fiscalia són moltes menys que les mesures sol·licitades per l'acusació particular.

La mesura més protectora pels drets de les i dels menors, que és la custòdia a la dona, no és la mesura més demanada per la Fiscalia, sinó que es prioritzen altres mesures com els aliments, que són importants, però no modifiquen una situació de violència cap a les i els menors.

9. La falta d'argumentació en la denegació de les ordres de protecció i la presència d'estereotips en les concessions.

L'argumentació que es troba en les interlocutòries i que explica les raons de la concessió o no de les ordres de protecció mostra alguns dels problemes als quals ens enfrontem en relació amb aquest tema. En general, no hi ha una argumentació detallada i extensa de la concessió o denegació.

En primer lloc, el testimoni de la dona s'ha de veure fortament acompanyat d'altres proves per acabar obtenint l'ordre de protecció.

En segon lloc, la interlocutòria fa molt poques referències a les proves practicades.

Així, per exemple, encara que hi ha informes mèdics forenses en el 47% dels expedients, només es fa referència a aquest element en el 14% de les interlocutòries.

El mateix passa amb els antecedents policials i judicials, amb la presència de testimonis, etc.

En tercer lloc, només els indicis d'estar davant d'un delictes molt greu com les lesions del 147, 148, o les agressions sexuals són un element fort per a la concessió de l'ordre de protecció.

En el cas d'altres delictes, la jutgessa o el jutge tendeixen a utilitzar la força probatòria d'altres elements.

En quart lloc, resulta alarmant l'escassíssima referència a la violència que pateixen els i les menors com a víctimes directes o indirecta.

Només en el 4,4% dels raonaments de les interlocutòries es fa referència als i a les menors i a la necessitat de protecció d'aquests o aquestes i de les seves mares. En cinquè lloc, les denegacions tenen una enorme absència argumentativa.

El 90% de les denegacions afirmen que no hi ha risc sense aportar elements justificatius de la decisió. Quan s'aporten elements, sovint trobem referències a declaracions contradictòries de la dona, al fet que les lesions són poc greus o que la manca de convivència allunya el risc de noves violències.

Els estudis psicològics especialitzats en violència de gènere ens mostren que l'existència de contradiccions és possible en situació de violència continuada, que moltes de les dones assassinades mai van denunciar violències greus i que una part important d'elles no tenien convivència amb l'agressor. Cal, per tant, replantejar com s'argumenta la denegació de les ordres de protecció atenent a una valoració detallada de la prova i tenint en compte les característiques particulars de la violència de gènere.

10. La sobrerepresentació de les dones migrades, un símptoma de la situació de múltiple discriminació de les dones migrants.

S'ha de destacar la sobrerepresentació de dones d'origen no espanyol que demanen una ordre de protecció. El 57,7% de les dones que demanen ordre de protecció són d'origen espanyol i el 42,3% són estrangeres.

Una altra dada rellevant de l'estudi és que el gruix de les dones estrangeres que demanen ordres de protecció són dones en situació administrativa regularitzada.

Això desmenteix el mite segons el qual les dones en situació administrativa irregular utilitzen les denúncies per acollir-se als drets que la Llei 1/2004 atorga a les dones en situació administrativa irregular. Del total de 63 dones estrangeres, només tres són dones en situació irregular.

Com a conclusió final podem afirmar que el nostre estudi mostra que hi ha dues formes d'entendre l'ordre de protecció:

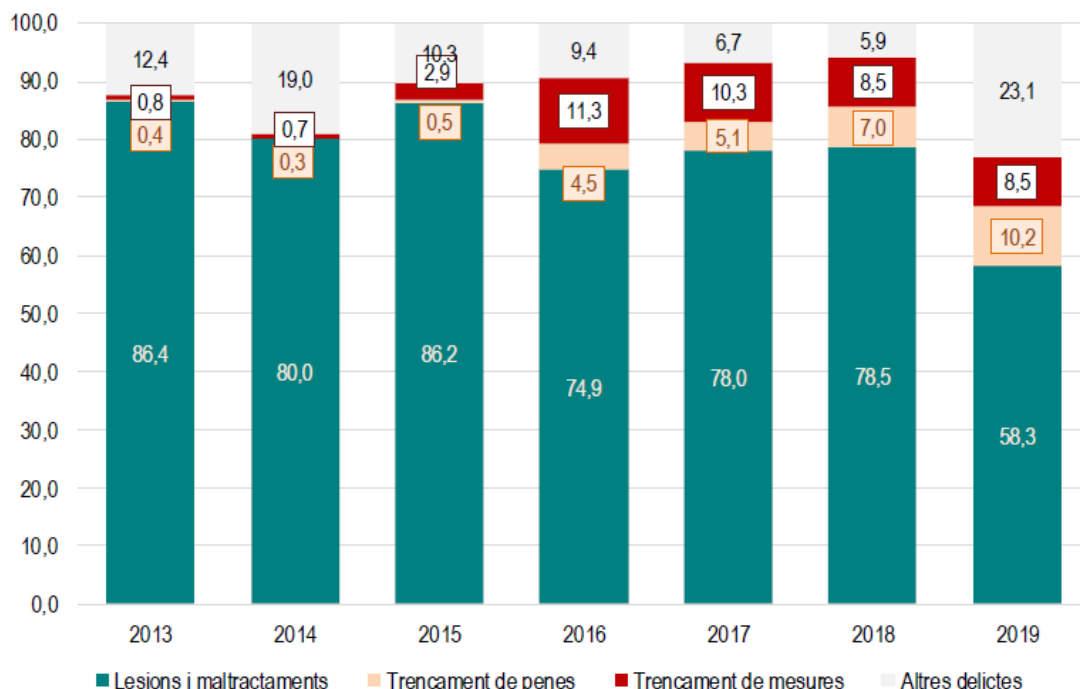
a) Una primera comprensió de l'ordre de protecció «seguritària», en la qual s'entén que només hi ha risc per a la dona quan la seva vida i integritat corren perill per la sospita d'un atac físic. En aquest cas, les mesures que es prioritzen són les penals, i la concessió es troba condicionada a tenir un conjunt elevat de proves més que mostrin que s'ha produït una vulneració greu dels drets de la dona.

b) Una segona visió de l'ordre de protecció com una eina contra la violència de gènere, en la qual s'entén com a risc per a la dona no només la vulneració de la integritat física, sinó també la vulneració de la seva integritat psicològica i la dels i de les menors. En aquesta segona perspectiva, les eines de protecció prioritzades són igualment les penals i les civils. La fonamentació de la resolució es basa a arribar al convenciment de la veracitat dels fets, més enllà de la presència de molts o pocs elements de prova, tenint en compte de forma molt especial la percepció del perill de la dona.

Tipus de delictes per violència masclista

Pel que fa al tipus de delictes per violència masclista, al Baix Llobregat, al 2019, s'han registrat un 58% per lesions i maltractaments. Els trencaments de penes i els altres delictes són els que més han augmentat respecte l'any anterior, i això agreuja la situació de risc i vulnerabilitat de les dones víctimes de violències masclistes.

Distribució dels delictes segons tipologia (% total delictes). Partits Judicials del Baix Llobregat. 2013-2019.

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género (CGPJ).

Terminació de l'assumpte judicial

L'assumpte judicial al Jutjat de Violència Masclista pot terminar de 4 maneres:

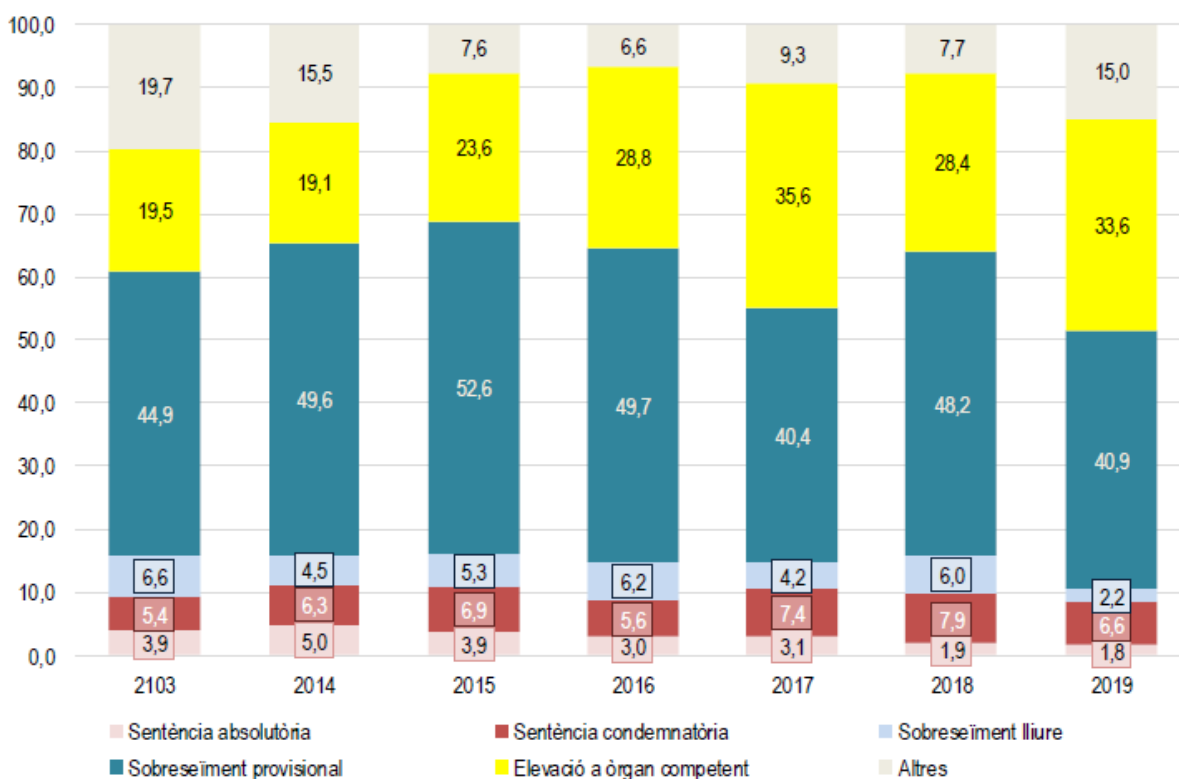
- Sentència: Resolució que decideix definitivament la causa en qualsevol instància o recurs. Ho són les sentències absolutòries i condemnatòries.
- Sobreseïment: Terminació anormal del procés que comporta la conclusió eventual del procés i l'arxiu de les actuacions. Pot ser:
  - Lliure: Declaració formalitzada a través d'un aute que posa fi al procés i que equival a la sentència absolutòria, procediment quan concorrin les circumstàncies previstes taxativament a la llei.
  - Provisional: Decisió judicial per la que es paralitza temporalment el procés per la insuficiència de proves per obrir el judici oral o inexistència d'autor conegut. El seu efecte és la paralització de la causa i l'arxiu de les actuacions, amb força de cosa jutjada formal, és a dir, permetent la reobertura de la causa, si és el cas.
- Elevació a l'òrgan competent: en algunes ocasions es pot considerar que la cosa jutjada correspon a altres òrgans.
- Altres

El sobreseïment provisional continua sent la forma de terminació més freqüent (41%) en els partits judicials de la comarca. L'elevació a l'òrgan competent és la segona forma de terminació més freqüent al Baix Llobregat (34%) i creix el seu pes respecte l'any anterior, i només el 6,6% de sentències són condemnatòries.

Per tant, aquestes dades demostren que denunciar les violències masclistes malauradament no és la solució per acabar amb aquestes, ja que el percentatge tan baix de sentències condemnatòries, dona sensació d'impunitat pels agressors i de vulnerabilitat a les víctimes: no els hi dona confiança per denunciar i intentar trencar així amb la situació de violència que pateixen, ja que la majoria de causes acaben arxivades o elevades a altres òrgans des dels Jutjats de Violència Masclista, quan són l'òrgan competent per jutjar-les.

A la següent gràfica es pot veure com ha anat canviant la terminació de l'assumpte judicial des del 2013 al 2019.

Terminació de l'assumpte judicial (% del total de les formes de terminació). Partits Judicials del Baix Llobregat. 2013-2019.

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'Observatorio contra la Violència Doméstica y de Género (CGPJ).

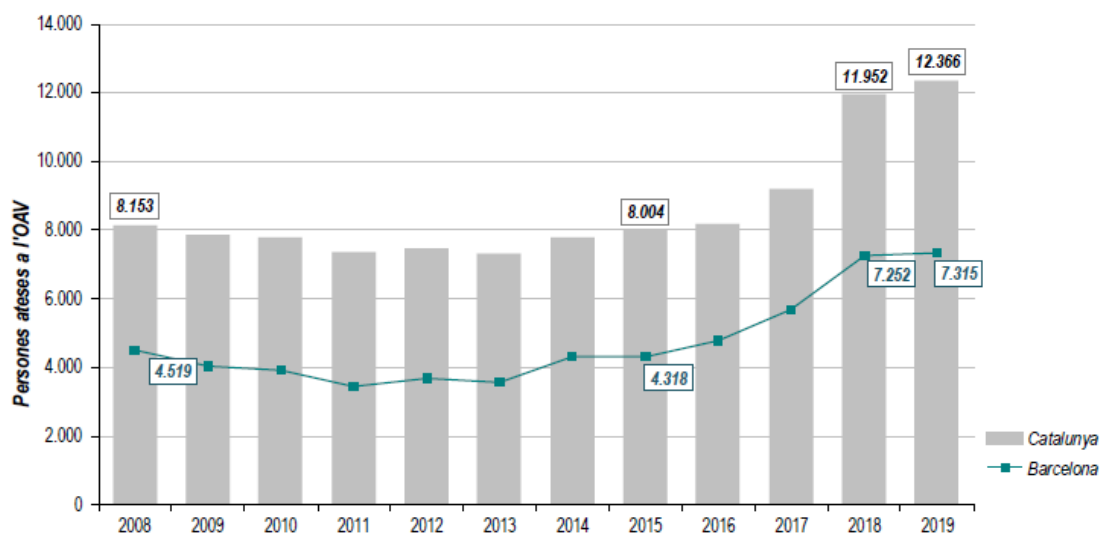
Dades de les Oficines d'Atenció a les Víctimes.

Les Oficines d'Atenció a les Víctimes (OAV) són un servei gratuït que ofereix atenció, suport i orientació a les víctimes i persones perjudicades per un delicte o falta, i punt de coordinació de les ordres de protecció de les víctimes de violència masclista i de gènere que adopten els òrgans judicials de Catalunya.

Aquestes oficines depenen de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, i tenen com a finalitat oferir a les víctimes informació i suport perquè puguin exercir els drets que els reconeix la legislació vigent, així com una atenció integral per potenciar la recuperació personal i reduir la victimització.

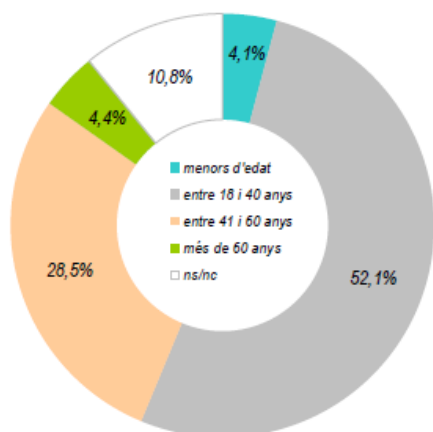
Al 2019 les OAV van atendre a 12.366 persones a Catalunya, el 59% de les quals eren de la demarcació de Barcelona. Es pot veure l'important increment l'augment de les persones ateses en els darrers dos anys.

Persones ateses a les Oficines d'Atenció a les Víctimes. Evolució.

Font: OC-BL a partir de les dades publicades pel Departament de Justícia de les OAV.

Edat de les dones ateses per les OAV de Catalunya en el 2019.

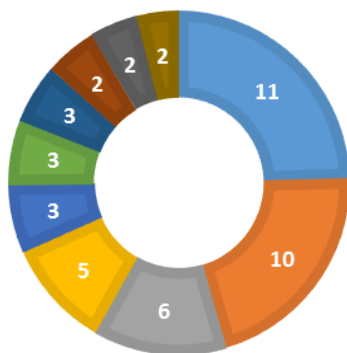
El 52% de les dones ateses per les OAV de Catalunya tenien entre 18 i 40 anys. El segon grup d'edat en quant més dones ateses a les OAV són les de 41 a 60 anys (29%). Les dones més grans de 60 anys i les menors també ateses per les Oficines d'Atenció a les Víctimes van suposar el 4% del total de dones ateses respectivament.

Font: OC-BL a partir de les dades publicades pel Departament de Justícia de les OAV.

Els principals delictes soferts per les persones ateses en les OAV de Catalunya al 2019 són maltractaments per violència de gènere (11%), lesió de violència de gènere (10%), amenaces de violència de gènere (6%) i trencament de la condemna o mesura d'allunyament (5%).

10 PRINCIPALS DELICTES ATEOS PER L'OAV A CATALUNYA, 2019

- Maltractaments de violència de gènere
- Lesió de violència de gènere
- Amenaces de violència de gènere
- Trencament de condem. o mesura d'alluny. de v.
- Abús o agressió sexual menor 16 anys
- Agressió sexual
- Lesions
- Falta d'amenaçes, coacció violència gènere
- Homicidi
- Violència domèstica no habitual

Font: pròpia a partir de les dades publicades pel Departament de Justícia de les OAV.

Les resolucions judicials derivades de les actuacions de les OAV són principalment les ordres de protecció en violència domèstica (OPV) i les sentències (suposen més del 86% del total). Les mesures cautelars (11%) i la fase d'execució (3%) són altres resolucions derivades de les actuacions de les OAV a Catalunya.

Línia d'atenció a les dones en situació de violència masclista. 900 900 120. Catalunya i Baix Llobregat

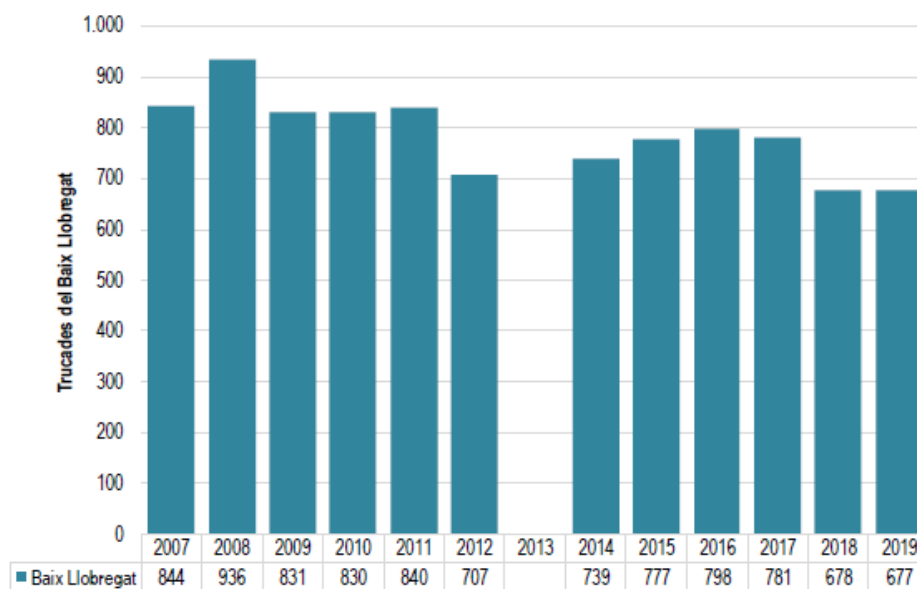
És un servei d'atenció telefònica permanent (24 hores al dia, 7 dies a la setmana) contra la violència masclista. Disposa de professionals, advocades i psicòlogues que poden contactar amb serveis d'emergència, si és necessari. Les persones que accedeixen al servei poden adreçar-s'hi en 124 llengües.

Des de l'**Institut Català de les Dones** es publica mensualment el nombre de trucades ateses segons diferents àmbits territorials (demarcacions, comarques i conjunt de Catalunya).

Ahora, anualment es publiquen dades referents a qui realitza la trucada (si és la pròpia víctima de violències, si és un familiar o amic o si és un professional); quins són els àmbits de violència (parella, familiar, laboral o sociocomunitari); quines les formes de violència (física, psíquica, sexual o econòmica) i quina és l'edat de la víctima. Aquestes dades només són disponibles per al conjunt de Catalunya.

Al Baix Llobregat es van rebre 677 trucades durant el 2019. Això suposa una mitjana de 56 trucades mensuals i representen el 6,7% del total de trucades rebudes a tot Catalunya (10.706)

Trucades rebudes a la línia d'atenció a les dones en situació de violència. 900 900 120. Baix Llobregat. Evolució.

Font: OC-BL a partir de les dades de l'Observatori de la Igualtat de Gènere. Institut Català de les Dones.

La majoria de les trucades les va realitzar l'afectada (74%), seguides de les trucades fetes per un familiar o persona propera (24%).

El 93% de les trucades van ser realitzades per dones, sobretot entre les edats compreses entre els 31 i 40 anys (39%) i els 41 i 50 anys (30%).

La gran majoria pateixen la violència masclista dins l'àmbit de la parella (85%). I destaca la violència psicològica amb un 96%, seguida de la violència física (37%), tot i que es sol donar de forma simultània més d'un tipus de violència.

Baix Llobregat

Persona que truca	Trucades	% acumulat
Familiar o persona propera	160	23,6
La pròpia usuària	502	74,2
Professional	15	2,2
Total	677	100,0

Baix Llobregat

Per sexe	Trucades	% acumulat
Dones	631	93,2
Homes	46	6,8
Total	677	100,0

Baix Llobregat

Edat*	Trucades	% acumulat
Entre 18 i 31 anys	95	14,0
Entre 31 i 40 anys	261	38,6
Entre 41 i 50 anys	203	30,0
Entre 51 i 60 anys	70	10,3
Menors de 18 anys	9	1,3
Més de 60 anys	33	4,9
No consta	6	0,9
Total	677	100,0

* De la pròpia usuària

Font: Observatori de la Igualtat de Gènere. Institut Català de les Do

Baix Llobregat

Àmbits de la violència masclista	Trucades	% acumulat
Àmbit de la parella	578	85,4
Àmbit familiar	15	2,2
Àmbit laboral	2	0,3
Àmbit sociocomunitari	7	1,0
sense resposta	75	11,1
Total	677	100,0

Baix Llobregat

Formes de violència masclista ⁽¹⁾	Trucades	% acumulat
Física	250	36,9
Psíquica	647	95,6
Sexual i abusos sexuals	16	2,4
Econòmica	68	10,0

⁽¹⁾ Hi ha molts casos en què coincideix més d'una forma d'exercir violència.

Baix Llobregat

Situació laboral de la dona	Trucades	% acumulat
A l'atur	33	4,9
Estudiant	20	3,0
No consta	128	18,9
Pensionista	84	12,4
Treball domèstic no remunerat	45	6,6
Treballa	367	54,2
Total	677	100,0

3.2.8. Recursos adreçats a dones

A la comarca del Baix Llobregat, existeixen 16 SIAD's (Serveis d'Informació i Atenció a les Dones): un a cadascun dels 15 municipis de més de 20.000 habitants de la comarca, i un altre al Consell Comarcal del Baix Llobregat, que presta servei als 15 municipis de menys de 20.000 habitants de la comarca. A continuació, podeu consultar el SIAD de referència segons el municipi del Baix Llobregat (pàg. 11 i 12 de la *Guia de suport per dones víctimes de violència masclista*)¹⁰.

ABRERA

SIAD Baix Llobregat
C. Major, 3. Abrera
Tel. 935572420

BEGUES

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

CASTELLDEFELS

SIAD Castelldefels
C. Església, 117. Castelldefels
Tel. 936651150 (extensió: 504) / 667 871 709

CASTELLVÍ DE ROSANES

SIAD Baix Llobregat
C. Major, 3. Abrera
Tel. 935572420

CERVELLÓ

SIAD Cervelló
Pl. del Mestre, 5 B. Cervelló
Tel. 936841981

COLLBATÓ

SIAD Baix Llobregat
C. Major, 3. Abrera
Tel. 935572420

---

¹⁰ Guia de suport a dones víctimes de violència masclista, Siad Baix Llobregat, 2020

CORBERA DE LLOBREGAT

Àrea d'Igualtat
Pl. Sant Antoni. Corbera de Llobregat
Tel. 935175878

CORNELLÀ DE LLOBREGAT

SIAD Cornellà
C. Jacint Verdaguer, 16-18. Cornellà de Llobregat
Tel. 934742841

EL PAPIOL

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

EL PRAT DE LLOBREGAT

SIAD El Prat
Pl. de l'Agricultura, 4. El Prat de Llobregat
Tel. 933790050

ESPARREGUERA

SIAD Esplugues de Llobregat
C. Sant Francesc Xavier, 1. Esplugues de Llobregat
Tel. 933713350

ESPLUGUES DE LLOBREGAT

SIAD Esplugues de Llobregat
C. Sant Francesc Xavier, 1. Esplugues de Llob.
Tel. 933713350

GAVÀ

SIAD Gavà
C. Generalitat de Catalunya, 7. Gavà
Tel. 932639222

LA PALMA DE CERVELLÓ

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

MARTORELL

SIAD Martorell
C/Francesc Santacana, 13, 2n pis. Martorell
Tel. 937735193

MOLINS DE REI

SIAD Molins de Rei
C/Verdaguer, 95 bis. Molins de Rei
Tel. 936803731

OLESA DE MONTSERRAT

SIAD Olesa de Montserrat
C/ Salvador Casas, 17. Olesa de Montserrat
Tel. 937780050

PALLEJÀ

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

SANT ANDREU DE LA BARCA

SIAD Sant Andreu de la Barca
Pl. Ajuntament, 1, 2n. Sant Andreu de la Barca
Tel. 936356402

SANT BOI DE LLOBREGAT

SIAD Sant Boi de Llobregat. Can Jordana
C/Ebre, 27. Sant Boi de Llobregat
Tel. 936351237

SANT CLIMENT DE LLOBREGAT

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

SANTA COLOMA DE CERVELLÓ

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

SANT ESTEVE SESROVIRES

SIAD Baix Llobregat
C. Major, 3. Abrera.
Tel. 935572420

SANT FELIU DE LLOBREGAT

SIAD Sant Feliu de Llobregat
Pl. Lluís Companys, 2. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 936858002

SANT JOAN DESPÍ

SIAD Sant Joan Despí
Av. Barcelona, 41. Sant Joan Despí
Tel. 934770051

SANT JUST DESVERN

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

SANT VICENÇ DELS HORTS

SIAD Sant Vicenç dels Horts
C/Claverol, 6-8, 2n pis. Sant Vicenç dels Horts
Tel. 936029216

TORRELLES DE LLOBREGAT

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

VALLIRANA

SIAD Baix Llobregat
Parc Torreblanca, s/n. St. Feliu de Llobregat
Tel. 935572420

VILADECANS

SIAD Viladecans
Av. Mil·lenari, 18. Viladecans
Tel. 936373322

També existeixen a la comarca dos SIE's (Serveis d'Intervenció Especialitzada en Violència Masclista):

SIE BAIX LLOBREGAT

C/ Joana Raspall, 38-40. Sant Feliu de Llobregat
Tel. 930000521

SIE SANT BOI DE LLOBREGAT

C/ Francesc Macià, 99-101. Sant Boi de Llobregat
Tel. 931357172

A continuació es mostra el detall de les diferents eines i recursos dels ajuntaments del Baix Llobregat en polítiques feministes, d'igualtat de gènere i en la lluita contra la violència masclista:

	Pla d'igualtat de ciutadania	Pla d'igualtat intern	Circuit / Protocol contra la violència masclista	Protocol d'assetjament i/o agressions sexuals en espais d'oci	Protocol intern d'assetjament sexual o per raó de sexe	Protocol d'actuació feminicidis	Consell Municipal de Dones
Abdera	En elaboració	En elaboració	Si	Si	En elaboració	En elaboració	Si
Begues	En elaboració	En elaboració	Si	Si	Si	En elaboració	Es crearà properament
Castelldefels	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Castellví de Rosanes	No	Si	Si	Si	No	No	No
Cervelló	No	No	Si	No	Si	No	No
Collbató	No	No	Si	Si	No	Si	No
Corbera de Llobregat	Si	Si	Si	Si	Si	En elaboració	No
Cornellà de Llobregat	Si	En elaboració	Si	Si	Si	Si	Si
Esparreguera	Si	Si	Si	Si	Si	No	No
Esplugues de Llobregat	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Gavà	Si	Si	Si	Si	Si	No	No
Martorell	Si	Si	Si	En elaboració	Si	En elaboració	No
Molins de Rei	Si	Si	Si	Si	Si	En elaboració	No
Olesa de Montserrat	Si	Si	S	En elaboració	No	En elaboració	No
Pallejà	No	Si	Si	No	Si	No	Inactiu
La Palma de Cervelló	Si	Si	No	No	Si	No	No
El Papiol	No	No	Si	No	No	No	No

	Pla d'igualtat de ciutadania	Pla d'igualtat intern	Circuit / Protocol contra la violència masclista	Protocol d'assetjament i/o agressions sexuals en espais d'oci	Protocol intern d'assetjament sexual o per raó de sexe	Protocol d'actuació feminicidis	Consell Municipal de Dones
El Prat de Llobregat	Si	Si	Si	Si	Si	Si	Si
Sant Andreu de la Barca	Si	No	Circuit si, protocol no	Si	No	No	No
Sant Boi de Llobregat	Si	Si	Si	Si	Si	No	Si
Sant Climent de Llobregat	No	No	Si	No	No	Si	No
Sant Esteve Sesrovires	No	En elaboració	Si	No	No	En elaboració	No
Sant Feliu de Llobregat	Si	Si	Si	Si	Si	No	Si
Sant Joan Despí	Si	Si	Si	No	Si	No	Si
Sant Just Desvern	Si	Si	Si	Si	Si	No	Si
Sant Vicenç dels Horts	Si	Si	Si	En elaboració	Si	Si	Si
Santa Coloma de Cervelló	Si	Si	Si	No	Si	No	Si
Torrelles de Llobregat	No	En elaboració	En elaboració	En elaboració	No	No	No
Vallirana	En elaboració	Si	Circuit si, protocol no	Si	Si	No	No
Viladecans	Si	Si	Si	Si	Si	Si	No

COVID-19

El 16 de març del 2020 va entrar en vigor la declaració d'estat d'alarma, com a conseqüència de l'avenç de la pandèmia del virus SARS-CoV-2. Aquest estat d'alarma s'ha allargat més de tres mesos, fins el 21 de juny del 2020, provocant canvis socioeconòmics amb fort impacte al conjunt de la població.

L'estat d'alarma va obligar a tota la ciutadania a mantenir-se dins dels seus domicilis, exceptuant algunes situacions com l'adquisició de béns bàsics (alimentació i medicaments), acudir als llocs de treball o atendre emergències.

Aquestes restriccions van incloure la clausura negocis de serveis no essencials (oci, restauració, comerç, etc.), provocant que moltes empreses haguessin de recórrer als ERTO proposats pel govern per tal de suspendre temporalment el treball del seu personal. Una altra mesura amb fort impacte ha estat el foment del teletreball, per tal d'evitar desplaçaments innecessaris i per provar de compatibilitzar la cura d'infants i persones dependents.

El tancament de centres educatius i centres d'atenció a persones dependents, va posar a les famílies en situacions límit a nivell d'organització i conciliació del temps de treball i el temps dedicat a la cura. Les persones grans van ser un dels col·lectius més vulnerables, i això no va permetre que cuidessin d'infants i persones dependents, com fan habitualment, i s'agreugessin les situacions de soledat no desitjada.

Tot i que encara es d'hora per mesurar l'impacte real d'aquesta crisi, és important apuntar que aquest impacte molt probablement, serà molt diferent per a dones i homes, i serà necessari definir estratègies per a corregir aquest biaix de gènere a les polítiques de recuperació.

Com demostren les dades d'aquesta diagnosi, no tothom afronta aquesta crisi des de la mateixa línia de sortida. Les dones en la majoria de casos, ho fan des d'una situació de desigualtat, amb més precarietat laboral, més dificultat d'accés i permanència al mercat de treball, menys pensions i més risc de pobresa. A més a més, els treballs de cura continuen recaient de manera majoritària en els dones, fet que dificulta encara més la recuperació i el desenvolupament amb plena autonomia i llibertat del seu projecte vital.

Esment a part mereixen les violències masclistes en temps de Covid. El confinament s'ha convertit per a moltes dones en un infern, on s'han vist obligades a conviure amb el seu agressor.

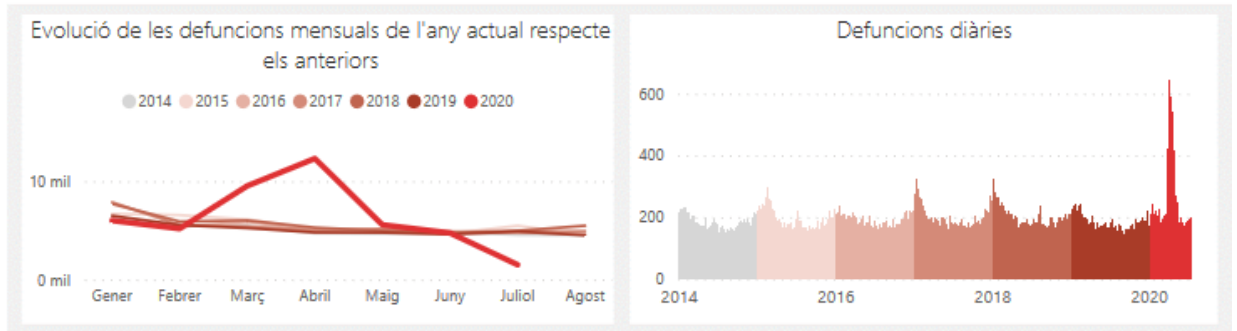
Per últim, i com ja ha passat en anteriors períodes de recessió, la crisi socioeconòmica podria afectar directament als Objectius de Desenvolupament Sostenible relegant l'agenda d'igualtat de gènere a un segon o tercer pla.

A continuació es detallen, per àmbits, totes les dades disponibles sobre Covid-19 amb perspectiva de gènere:

Impacte en la població

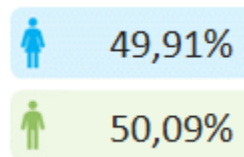
L'impacte directe més visible del virus han estat les defuncions. Veient la comparativa de defuncions amb els anys anteriors, es veu com al 2020 hi ha hagut un pic de morts important entre els mesos de març i maig.

La diferència de sexe pel que fa a les defuncions ha estat lleugerament superior en homes que en

en

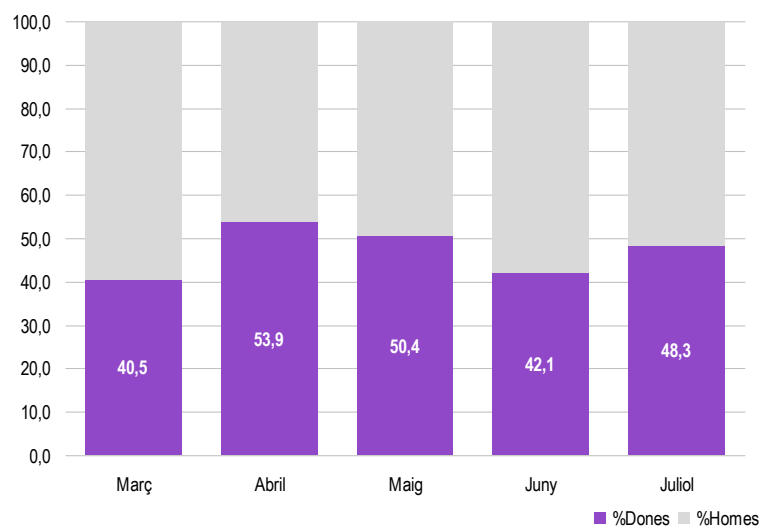
Sexe	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dona	30.453	32.654	31.493	33.090	33.210	29.972	22.841
Home	30.866	32.212	31.796	33.075	33.352	30.722	22.477
Total	61.319	64.866	63.289	66.165	66.562	60.694	45.318

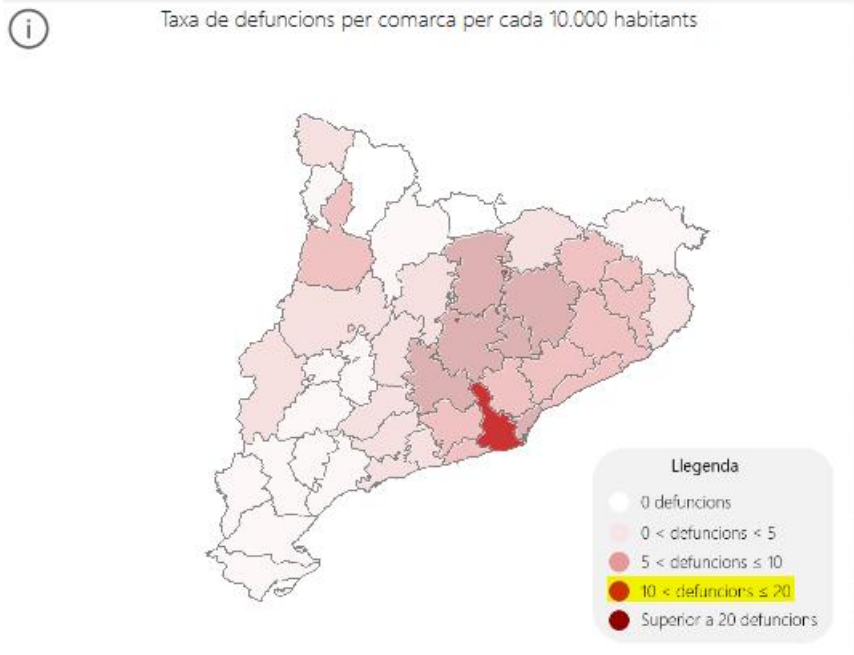

I pel que fa a l'evolució de les morts registrades per Covid-19, els mesos de març, juny i juliol han estat lleugerament superior en els homes, el mes d'abril, lleugerament superior en les dones, i el mes de maig pràcticament igualat.

Evolució del nombre de defuncions registrades per la COVID-19 segons sexe. Baix Llobregat

A 7 de juliol del 2020 el total de morts a Catalunya atribuïdes de forma directa a la Covid-19, són 12.579, un 11% de les quals han estat a la comarca del Baix Llobregat amb 1.434 defuncions.

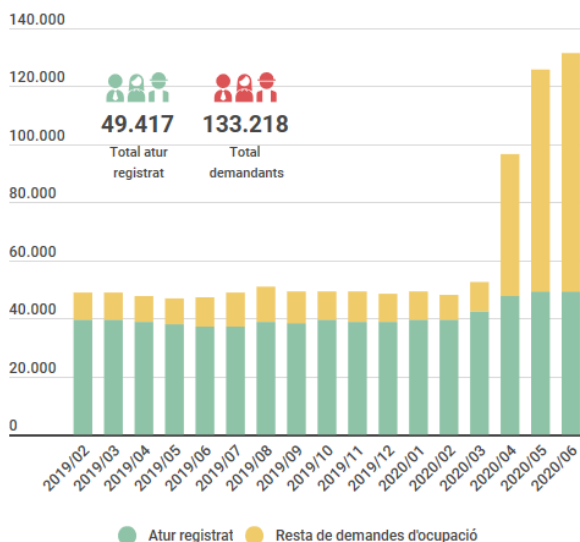

Impacte en el mercat de treball

Arran de l'estat d'alarma, la demanda d'ocupació i l'atur registrat creixen exponencialment en els mesos afectats (abril, maig i juny). Arribant a ser 133.218 demandants d'ocupació a la comarca del Baix Llobregat.

La dada de demandants és especialment rellevant perquè incorpora les persones afectades per expedients de regulació temporal de l'ocupació (ERTO), concretament en el grup de demandants d'ocupació ocupats, ja que, en la mesura en què mantenen la seva relació laboral amb l'empresa, no es consideren atur registrat però sí demandants d'ocupació per poder accedir a la prestació de desocupació.

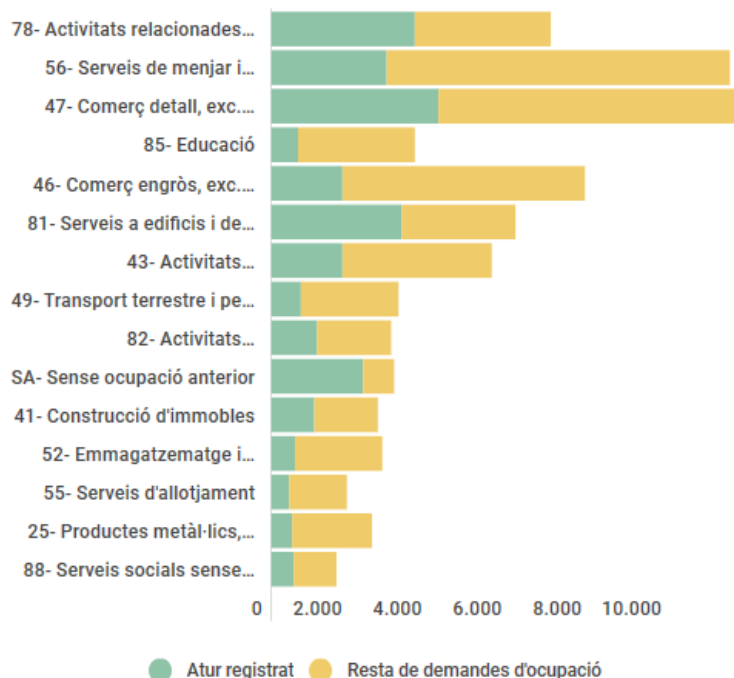
DEMANDES D'OCUPACIÓ I ATUR REGISTRAT

Evolució mensual de l'atur registrat i la resta de demandes d'ocupació Baix Llobregat. Font: Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya

DEMANDANTS PER ACTIVITATS ECONÒMIQUES

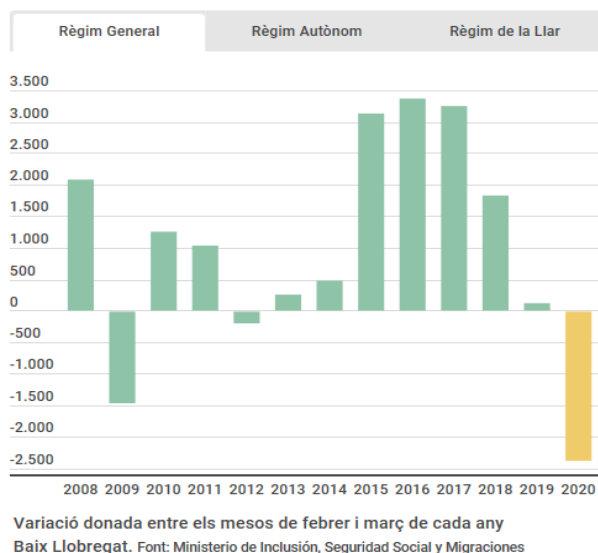
Si ens fixem en el nombre de demandants d'ocupació per activitats econòmiques és fàcil veure que l'afectació ha estat més greu en el sector del serveis i comerç. Justament els sectors més feminitzats.

Seguit de les activitats relacionades amb l'ocupació (activitat comprèn les persones contractades per empreses de treball temporal), els serveis a edificis i jardineria i les activitats de construcció.

Activitats que més creixen entre els mesos de febrer i juny de 2020
Baix Llobregat. Font: Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya

En el següent gràfic podem veure l'afectació que ha tingut l'afiliació a la seguretat social en els darrers anys i com hi ha un descens el 2020 molt superior al que es va donar al 2009 en plena crisi econòmica. D'aquestes baixes d'afiliació a la seguretat social, els règims més afectats són els autònoms i les treballadores de la llar.

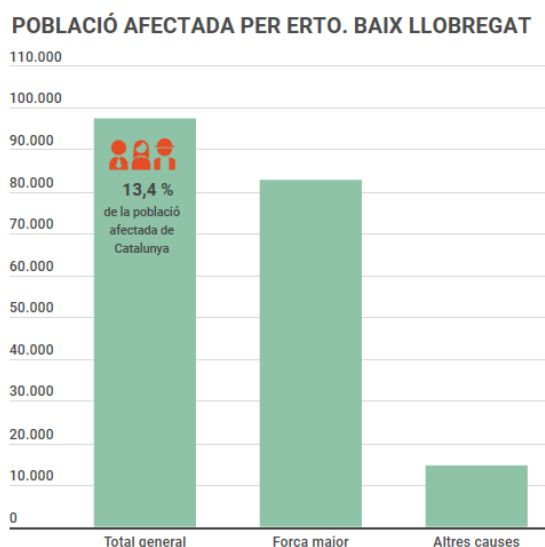
Evolució de l'afiliació a la seguretat social en els mesos de febrer i març. 2008-2020, Baix Llobregat

Un expedient de regulació temporal de l'ocupació (ERTO) és un procediment administratiu que poden realitzar les empreses quan han de suspendre de manera temporal una part o la totalitat de la seva activitat per causes econòmiques, tècniques, organitzatives, productives o derivades de força major. Al llarg dels mesos de març, abril, maig i juny, nombroses empreses han presentat aquest tipus de mesura sota la cobertura de la situació extraordinària de mesures contra la COVID-19.

Els ERTOS es corresponen amb els expedients de regulació d'ocupació (ERO) de suspensió de contracte o de reducció de jornada.

La població afectada per un ERTO al Baix Llobregat ha estat de 97.423 persones, representant un 13,4% dels ERTOS a Catalunya.

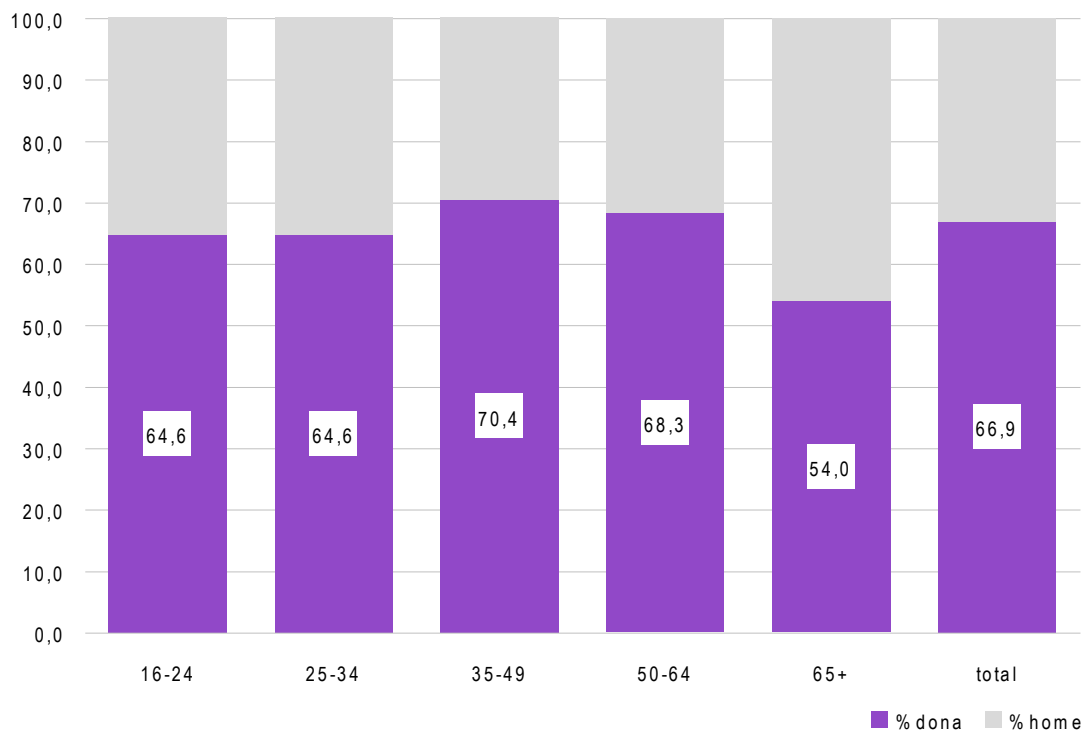
Persones afectades per tipus d'expedient. Baix Llobregat
 Font: Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya

Tasques de la llar i temps de cura

Una altra de les variables a analitzar durant els mesos de confinament i pandèmia viscuts fins el moment, és el temps que homes i dones dediquen a les tasques de la llar i a la cura d'infants i persones dependents.

Pel que fa a la realització de les tasques de la llar, han estat assumides majoritàriament per dones. Malgrat que el confinament domiciliari a priori podria afavorir un repartiment més equitatiu d'aquestes tasques, les dades mostren percentatges molts similars a les d'abans del confinament.

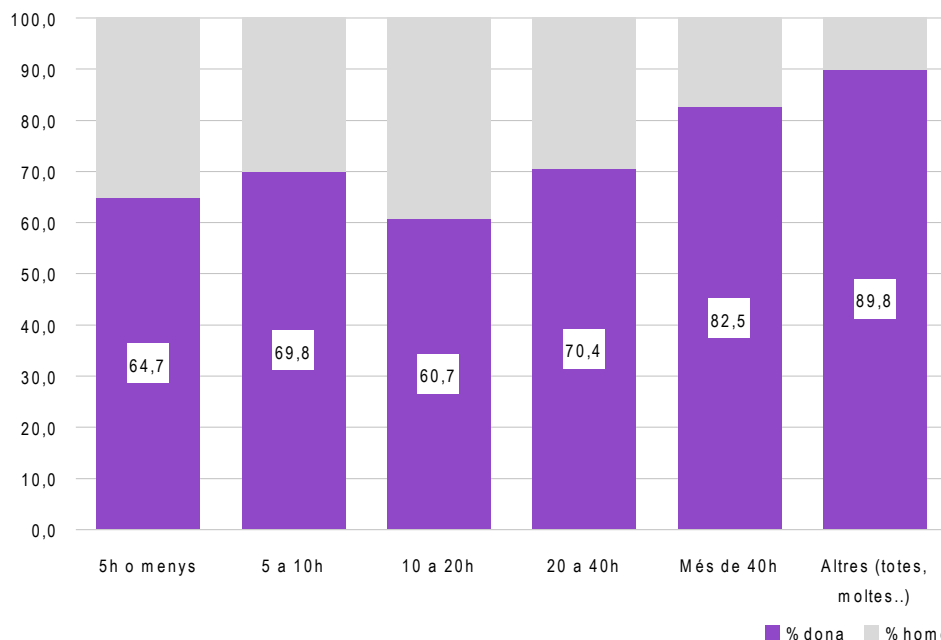
Realització de les tasques de la llar segons sexe. (%) Catalunya 2020

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'enquesta sobre els usos del temps i el confinament. CEO. Generalitat de Catalunya. 2020

I pel que fa a les hores dedicades als treballs de cura durant el confinament, la gran majoria han estat assumides per dones. A més a més, quantes més hores es dediquen a la cura més augmenta el percentatge de dones que les assumeixen.

Hores setmanals dedicades a la cura d'infants i/o persones dependents segons sexe. (%) Catalunya 2020

Font: OC-BL, a partir de les dades de l'enquesta sobre els usos del temps i el confinament. CEO. Generalitat de Catalunya. 2020

Violència contra les dones i COVID-19

El confinament fa més invisibles que mai a les víctimes de violència masclista. Un dels símils més coneguts quan es parla de violència masclista és l'iceberg, fent referència a que la part visible de la realitat de la violència masclista, la punta d'aquest iceberg, és molt petita en relació amb la dimensió real que té. El confinament obligatori decretat per l'estat d'alarma derivat de la Covid-19, ha deixat a moltes víctimes de violència masclista en situacions de risc, aïllament i convivint obligatòria i continuadament amb els seus agressors. Ara, la punta de l'iceberg és més petita que mai, i la part que no es veu, la dimensió real, es més invisible.

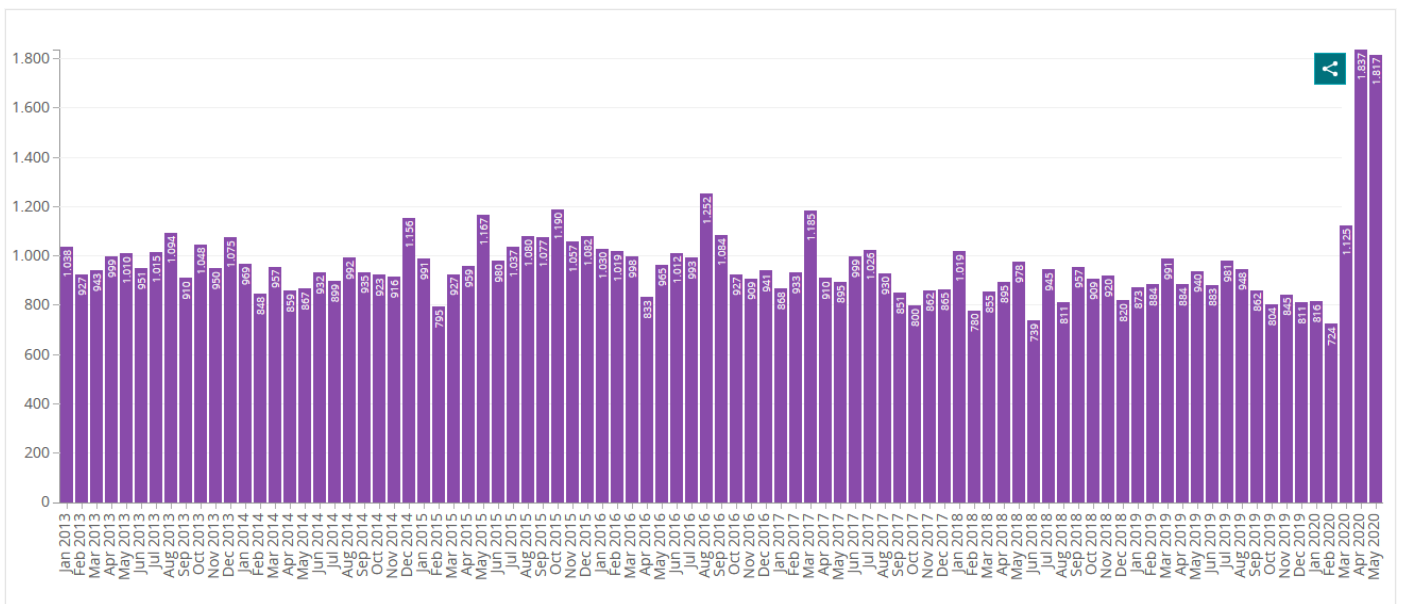
El nombre de trucades al telèfon 900 900 120 durant els dies de confinament ha estat el més alt de tot el període, incrementant-se en un 60% entre el 16 de març i el 15 d'abril. A l'estrès associat a les dones en situació de violència masclista s'hi ha sumat la impossibilitat de relacionar-se amb altres persones, i les dificultats de demanar ajuda en cas de necessitat s'han agreujat amb les mesures de contenció de la COVID19 i l'acumulació del temps de confinament.

Per a les següents dades ens basem en **l'informe** elaborat per l'Institut Català de la Dona, que posa a disposició de la ciutadania dades de l'evolució d'aquest servei en aquest moment d'excepcionalitat.

La mitjana de les trucades diàries durant el període de confinament ha estat de 47 trucades diàries i la mitjana de trucades diàries de gener i febrer va ser de 25. El dia que més trucades s'han rebut ha estat el dilluns 20 d'abril amb 76 trucades.

Tal com veiem a la gràfica següent en els mesos de confinament s'han doblat el nombre de trucades habituals, arribant a les 1.837 trucades a l'abril i 1.817 al maig.

Trucades mensuals a la línia d'atenció contra la violència masclista 900 900 120

Font: <https://analisi.transparenciacatalunya.cat/Societat-benestar/Trucades-mensuals-a-la-linia-d-atencio-contra-la-vi/8fcz-5xtj>

A l'àmbit territorial Metropolità, dins el que es situa la nostra comarca, s'han realitzat el 70% del total de les trucades rebudes.

En relació a la persona que truca el percentatge de trucades realitzades per la pròpia usuària ha representat el 72,4% de les trucades, per part d'una professional ha representat un 5,6% i per part persones familiars o persones properes un 20,2%.

La franja d'edat més freqüent de la persona que truca ha estat la franja de 31 a 40 anys que representa el 41,1% de les dones que han trucat.

Respecte a la situació familiar de la persona que truca, s'ha tractat majoritàriament de parelles amb fills en un 32,2% dels casos, seguida de les famílies monoparentals en un 16,6% i de les parelles sense fills en un 16,4%.

I pel referit al tipus de violència referida, la violència física ha estat el 39,5% dels casos, la violència psicològica en un 91,8%, la violència econòmica en un 7,1% i la violència sexual un 2,5%. S'ha de tenir en compte que els diferents tipus de violència masclista es poden donar de forma simultània.

Per tal de tenir accés a dades més properes, territorialment parlant, tenim les dades directament proporcionades pel SIAD (Servei d'Informació i Atenció a les Dones) del Baix Llobregat, que atén a les dones dels municipis del menys de 20.000 habitants de la comarca.

Al SIAD hi ha diferents tipus d'atencions per a les dones i no tots els casos atesos són de situacions de violència masclista.

Amb les dades del 2019, veiem que les situacions de violència masclista representen més de la meitat del total d'atencions. I que el tipus de servei més prestat és el d'atenció psicològica. A la taula comparativa dels primers mesos del 2020, podem veure que en el període de 3 mesos d'estat d'alarma hi ha hagut un increment de 15 dones ateses (105 en relació a les 90 que s'atenien anteriorment). Sobretot veiem un increment destacable en el nombre d'actuacions realitzades que s'han duplicat amb una taxa de creixement del 100%, les situacions de violència masclista també creixen però en menor mesura 41,28%. Pel que fa al tipus d'atencions, l'assessorament jurídic es manté molt semblant, mentre que l'atenció psicològica creix en un 120% i les primeres acollides en un 104%.

Atencions del SIAD del Baix Llobregat, 2019

Total dones ateses	231
Nombre d'actuacions realitzades	1077
Atenció a situacions de violència masclista	617
Atencions del servei d'assessorament jurídic	123
Atencions del servei d'atenció psicològica	643
Atencions del servei de primera acollida	311

Dades, Hestia SIAD

Atencions del SIAD del Baix Llobregat, 2020. Comparativa abans i després de l'estat d'alarma.

Any 2020	Abans de l'estat d'alarma 1 gener al 13 de març	Durant l'estat d'alarma 14 de març al 11 de juny	Taxa d'augment percentual*
Total dones ateses	90	105	16,66 %
Nombre d'actuacions realitzades	232	464	100%
Atenció a situacions de violència masclista	172	243	41,28%
Atencions del servei d'assessorament jurídic	30	32	6,66%

Atencions del servei d'atenció psicològica	124	273	120,16%
Atencions del servei de primera acollida	78	159	103,85%

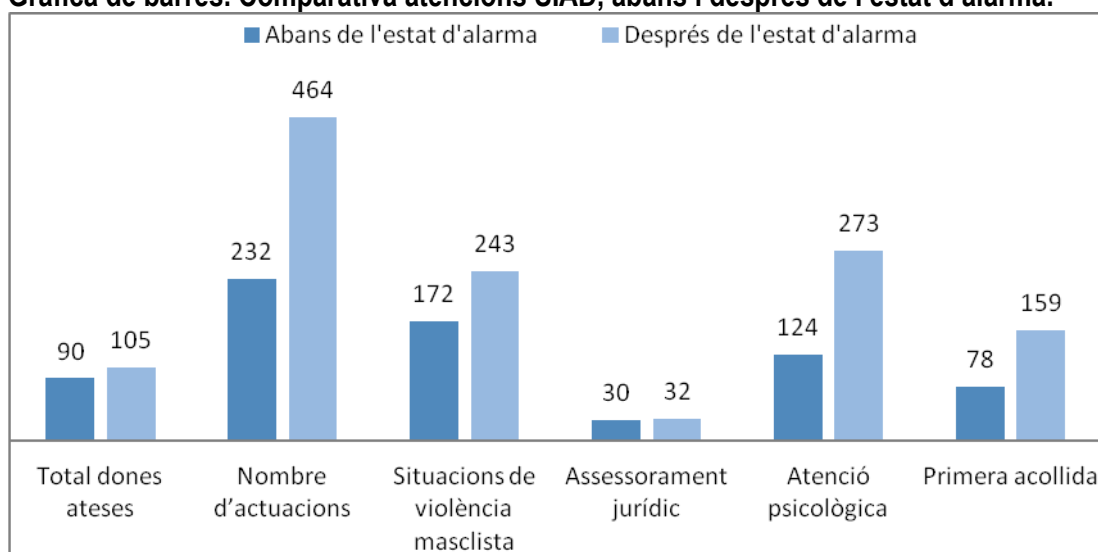
Dades, Hestia SIAD

90)/90*100

*Calculat (105-

Aquestes diferències es poden veure més clarament en la següent gràfica.

Gràfica de barres. Comparativa atencions SIAD, abans i després de l'estat d'alarma.

D'altra banda, l'ONU ha alertat recentment de que la pandèmia provocarà en tot el món un augment dels embarassos no desitjats, el matrimoni infantil i la mutilació genital femenina. Sembla evident doncs, que la pandèmia comportarà un augment de la violència que s'exerceix contra les dones, en qualsevol de les seves tipologies.

4. MARC NORMATIU

La igualtat real i efectiva entre dones i homes està actualment regulada en diverses normatives d'àmbit internacional, europeu, estatal i català.

Àmbit internacional

- Carta de les Nacions Unides, 1945, en la qual es prohibeix la discriminació per raó de sexe i, per tant, posiciona el principi d'igualtat en la categoria de dret humà.
- Declaració sobre l'eliminació de la discriminació contra la dona, Assemblea General de les Nacions Unides, 1967.
- Convenció de les Nacions Unides sobre l'eliminació de tota forma de discriminació contra la dona (CEDAW), 1979, i el seu protocol facultatiu, 1999.
- Conferència Mundial de Drets Humans, 1993
- Conferències Mundials sobre la Dona, Mèxic 1976, Copenhaguen 1980, Nairobi 1985 i Beijing 1995.
- Manual de Legislació sobre la violència contra la dona, ONU 2012.
- Agenda 2030. Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), 2015.

Àmbit europeu

- Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, 2000.
- Pacte europeu per a la igualtat de gènere (2011-2020), que pretén garantir la integració de la perspectiva de gènere en tots els àmbits d'actuació.
- Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica, Conveni d'Istanbul, 2011.
- Estratègia d'Igualtat de Gènere 2018-2023.

Àmbit espanyol

- Constitució Espanyola, 1978.

- Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere.
- Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
- Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs.

Àmbit català

- Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.
- Llei 17/2015, de 17 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.

5. MARC CONCEPTUAL I METODOLÒGIC

Tota societat democràtica s'ha de basar en el principi ineludible de la igualtat real i efectiva entre dones i homes en tots els àmbits, així com el respecte als drets humans. La lluita per assolir aquest principi social ha estat present en el transcurs de la història del moviment de les dones des dels seus inicis, un moviment social amb una continuïtat històrica d'almenys tres segles. La teoria política que inspira el moviment de dones és el feminisme o feminismes. Una teoria crítica de la societat que irracionalitza i deslegitima la visió patriarcal de la realitat i que permet projectar una mirada que qüestiona l'ordre existent alhora que fa una proposta alternativa d'aquesta realitat.

El feminisme és una teoria – de fet, aglutina diferents corrents –, però també és una pràctica política amb molts anys d'història que han protagonitzat moltes dones que, després d'analitzar la seva realitat, van prendre consciència de les injustícies que patien per la única raó de ser dones i van decidir organitzar-se per eliminar aquestes discriminacions.

A més de ser una teoria política i un moviment social, el feminisme és també una ètica i una forma de viure que modifica la vida de cadascuna de les dones i també dels homes que prenen consciència. És una experiència que s'arrela a la pròpia biografia i circumstàncies i transforma la manera d'estar en el món.

Les conclusions dels darrers Congressos de Dones del Baix Llobregat es reafirmen en el fet que els avenços socials assolits pel moviment feminista, han permès la construcció de valors, rols i formes alternatives de pensament a les visions tradicionals basades en les diferències de gènere i en la subjugació d'un sexe vers un altre. Aquests valors es fonamenten en la igualtat i en l'acceptació de la diferència sense generar desigualtats, però la seva existència no ha significat la desaparició ni de la cultura patriarcal, ni dels rols i estereotips masclistes.

Contràriament, en els darrers anys s'ha produït al nostre país, i arreu del món, un avenç significatiu d'ideologies d'extrema dreta, que posen justament els feminismes i els drets de les dones al focus de les seves crítiques i atacs, i al centre del seu discurs. Són moviments que neguen la violència masclista o l'existència de desigualtats per raó de gènere.

El marc conceptual definit als anteriors Plans Transversals de Polítiques de Dones del Baix Llobregat recollia les principals polítiques d'igualtat de gènere i els elements clau per al seu desenvolupament. En primer lloc, les accions positives encaminades a fomentar canvis estructurals i eradicar el patriarcat, i en segon lloc, les polítiques d'empoderament tant a nivell individual com a nivell estructural.

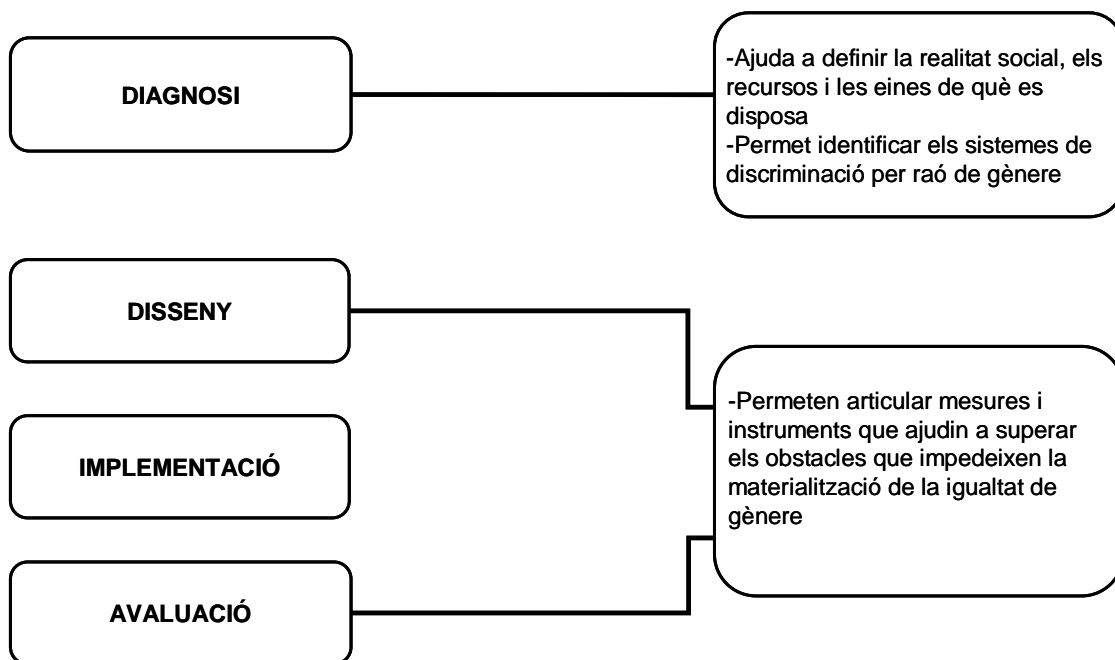
La proposta metodològica de treball es basava en el "Gender Mainstreaming" o "transversalitat" que, a grans trets, suposa tenir present la perspectiva de gènere en tots els àmbits socials, tot prenent consciència de que el gènere és un element determinant en les relacions socials i en les construccions socials de la realitat. Això en termes metodològics, suposa integrar la perspectiva de gènere de forma sistemàtica a tots els nivells de les polítiques públiques, a totes les conselleries, regidories, àrees i departaments i a tots els àmbits.

Ara, a les portes d'una crisi socioeconòmica sense precedents, derivada de la crisi sanitària de la Covid-19, s'ha de tenir més present que mai aquesta transversalitat de gènere a les polítiques públiques, amb les seves limitacions i fortalezes. Pel que fa a les **limitacions** destaquem la ceguera de gènere en els àmbits econòmics, financer i productiu, la gran dificultat d'acceptació de la perspectiva de gènere en les polítiques socioeconòmiques, la consideració de les polítiques d'igualtat com polítiques accessòries (d'aquelles susceptibles de passar a un segon o tercer pla) o la pèrdua de centralitat de les consideracions de justícia social, el que contribueix a invisibilitzar encara més les polítiques d'igualtat. Pel que fa a les **fortalezes**, voldríem destacar en primer terme justament l'experiència de les darreres crisis econòmiques, que ens permet copsar els diferents impactes per als homes i per a les dones, i les diferents velocitats en la recuperació. Altres fortalezes són la trajectòria de les polítiques d'igualtat a la comarca, l'oportunitat que suposa disposar de més eines que mai per a la introducció de la perspectiva de gènere a les polítiques públiques (per exemple el *Decàleg per a la construcció de ciutats feministes*) i la generació d'una presa de consciència col·lectiva a la societat vers les desigualtats home-dona, en part com a contraposició als moviments polítics i socials que neguen justament, l'existència d'aquestes desigualtats.

Aquesta metodologia de treball es continua proposant com a eix vertebrador d'aquest pla, però incorporant tres matisos importants:

1. En primer lloc, recollint la primera idea força de les conclusions del 5è Congrés de les Dones, **només s'aconseguirà la igualtat real si totes les polítiques públiques són feministes**, es a dir, si incorporen la perspectiva de gènere, corregeixen desigualtats i diferències d'impacte entre dones i homes, i promouen l'equitat de gènere.
2. Per això és de cabdal importància el seguiment del **Decàleg per a la construcció de ciutats feministes**, que implica tota l'estructura dels ajuntaments i del propi Consell Comarcal, i assegura **la prioritització de la transversalitat de les polítiques feministes**.
3. I per últim, s'incorpora el **principi d'interseccionalitat**, tenint present que la situació real de les dones del Baix Llobregat està creuada per altres eixos de desigualtat, a més a més de les desigualtats per raó de gènere. Així, aspectes com la diversitat funcional, l'edat, l'orientació sexual, l'origen o la religió, marquen les trajectòries de vida de les dones i configuren complexes realitats que, indubtablement, s'han de tenir molt presents en el disseny i implementació de polítiques públiques.

Com a primer pas per aplicar polítiques de gènere o d'igualtat d'oportunitats en tota organització cal seguir el procés de la diagnosi i després la planificació, implementació i avaluació de les polítiques acordades, eines metodològiques imprescindibles.

6. OBJECTIUS

El principal objectiu d'aquest pla és aconseguir tant la igualtat formal o legal, com la igualtat substantiva o real. Quan es fa referència a la igualtat substantiva cal tenir en compte que:

- La igualtat entre dones i homes ha d'incorporar també la idea d'autonomia i diversitat. És a dir, no existeix en abstracte "la dona", sinó "les dones", tot incorporant la seva pluralitat i diferència.
- La igualtat formal o jurídica és una condició necessària però no suficient, ja que a a qualsevol àmbit de la vida es troben casos de subordinació i subjugació de les dones.
- Les limitacions de la igualtat formal posen en evidència **els factors estructurals** que condicionen les relacions entre les dones i els homes. És a dir, és el model social actual que estructura les relacions socials entre persones de diferent sexe tot subordinant un sexe vers un altre. Per tant, s'han de tenir presents les causes intrínseques, és a dir, els **comportaments patriarcals**, si veritablement es vol un igualtat real.

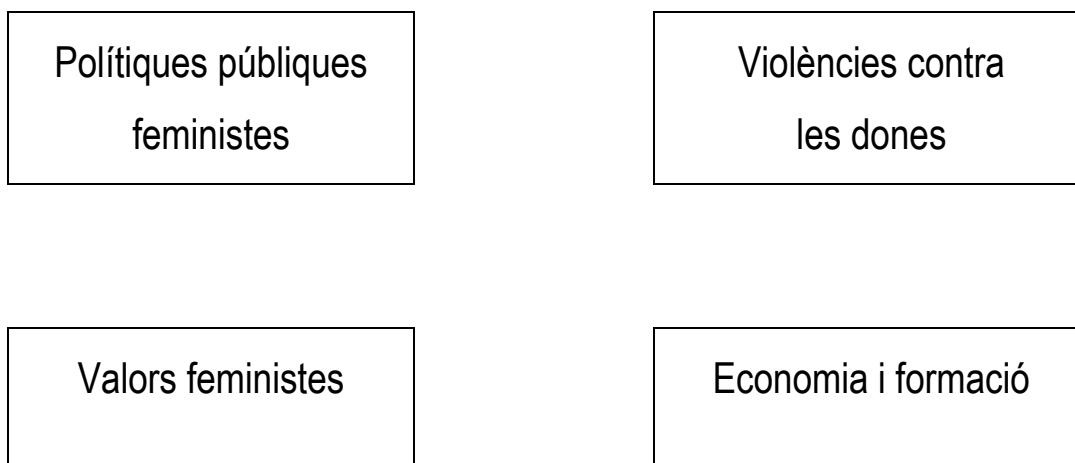
A nivell genèric, els principals objectius del 4t Pla Transversal de Polítiques Feministes del Baix Llobregat són:

- Aconseguir una societat amb plena igualtat entres sexes on les dones puguin desenvolupar els seus projectes de vida amb llibertat i en igualtat d'oportunitats.
- Construir un nou model de ciutadania que inclogui veritablement els drets de les dones en tots els àmbits (sexuals, polítics, culturals, econòmics, esportius, etc), i que es basi en construccions socials igualitàries, tenint present l'autonomia i diversitat de les persones.
- Fomentar la construcció de feminitats i masculinitats alternatives lliures de rols i estereotips patriarcals.
- Construir un nou model econòmic basat en el benestar de les persones, tenint present no només el treball productiu-remunerat, sinó també el treball reproductiu i de cura, imprescindible per a la supervivència humana.
- Assolir l'eradicació de qualsevol tipus de discriminació i/o violència contra les dones.
- Sensibilitzar front el neoliberalisme i el masclisme, incidint en la situació d'opressió que aquests generen sobre dones i homes, i com l'avenç dels feminismes comporta una millora real per a tota la societat.
- Treballar per a una organització racional de la vida, que assenyali la responsabilitat social de totes els agents econòmics, polítics i socials.

- Sensibilitzar sobre la idoneïtat de situar la vida de les persones al centre de totes les organitzacions, promovent noves formes d'organització més humanes, cooperatives i participatives.
- Arribar a l'equitat entre dones i homes.
- Garantir la presència equitativa de dones i homes en totes les estructures de la societat.
- Trencar el sostre de vidre que impedeix a les dones accedir a llocs i càrrecs de decisió, i establir eines que permetin el seu ple desenvolupament professional en igualtat de condicions respecte els homes.

2. EIXOS DE TREBALL I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

El treball del Consell de les Dones del Baix Llobregat s'estructurarà en els propers en de quatre eixos de treball:

7.1. Polítiques públiques feministes

El feminisme es presenta com un projecte ètic de transformació social, i aquesta transformació només es pot donar si les polítiques públiques són feministes, és a dir, si incorporen la perspectiva de gènere, corregeixen desigualtats entre dones i homes, i promouen l'equitat de gènere.

L'any 1995, la Conferència Mundial sobre la Dona celebrada a Beijing va establir com a principal estratègia per a promoure la igualtat entre dones i homes des de les polítiques públiques, la **transversalitat o el mainstreaming de gènere**. Des de llavors, la gran majoria de plans i documents estratègics, entre ells els plans transversals de polítiques de dones del Baix Llobregat, l'incorporen com a marc metodològic, treballant per introduir aquesta estratègia a tots els departaments de l'administració. El seu impacte però, arriba més lentament del que seria desitjable, i a més a més s'ha copsat la necessitat d'anar-la adaptant a les noves realitats i funcionament de les organitzacions, així com als canvis econòmics i socials. Caldrà veure el seu impacte a més llarg termini, quan la transferència de coneixement, implicació i sensibilització de professionals a tots els àmbits de l'administració, vagi avançant.

El treball transversal a nivell comarcal en els propers anys, creuarà totes les accions i eixos estratègics contemplats en aquest pla, i a nivell operatiu s'estructurarà en dues **línies estratègiques**:

7.1.1. Assolir la transversalització de gènere a totes les àrees i departaments de l'administració comarcal i local

- 7.1.1.1. Promoure el treball transversal entre les regidories de dones i/o igualtat i altres àrees municipals i comarcals, així com amb els agents econòmics i socials del territori.
- 7.1.1.2. Desplegar el *Decàleg per a la construcció de ciutats feministes*, que implica tota l'estructura d'ajuntaments i Consell Comarcal, i assegurar la prioritització de la transversalitat de les polítiques feministes.
- 7.1.1.3. Crear i consolidar espais interdepartamentals d'intercanvi de coneixement i treball en xarxa.
- 7.1.1.4. Crear i consolidar mecanismes de seguiment i avaluació que permetin conèixer a quines polítiques públiques i en quina mesura s'aplica la perspectiva de gènere.
- 7.1.1.5. Vetllar per l'aplicació de la perspectiva de gènere als pressupostos i a la contractació pública, així com a qualsevol tipus d'ajut, subvenció o convocatòria pública que es faci a nivell comarcal.
- 7.1.1.6. Desplegar el Pla d'Igualtat Intern del Consell Comarcal del Baix Llobregat 2019-2022.

7.1.2 Impulsar polítiques públiques feministes a tots els àmbits

- 7.1.2.1 Crear i consolidar els espais d'intercanvi d'experiències i les xarxes d'igualtat.
- 7.1.2.2 Promoure i recolzar projectes comarcals, mancomunats i/o supramunicipals en l'àmbit de les polítiques d'igualtat de gènere.

- 7.1.2.3 Elaborar i posar a l'abast dels ajuntaments eines i recursos per al desplegament de polítiques públiques d'igualtat de gènere a tots els municipis de la comarca.
- 7.1.2.4 Establir i reforçar les aliances amb els agents socials i econòmics, organismes i ens del territori per a la realització de projectes i accions de sensibilització i conscienciació envers les desigualtats i discriminacions per raó de gènere.
- 7.1.2.5 Promoure i reforçar la participació de les dones a tots els nivells, i contribuir a la visibilització i posada en valor de la seva tasca.

7.2. Violències contra les dones

El concepte de violència masclista actualment s'està ampliant, tant a nivell jurídic com a nivell social, i poc a poc es va prenent consciència de que el seu abast va molt més enllà de la violència física o psicològica.

El sistema en què vivim genera violències estructurals i violències culturals que també s'han de combatre des dels feminismes, i que inexplicablement encara no són considerades violència masclista, com per exemple l'assetjament sexual o per raó de sexe. A més a més, aquesta violència patriarcal, masclista i misògina afecta especialment als infants en la construcció de la seva identitat.

Tanmateix, són necessaris més recursos materials i humans que permetin donar resposta a les situacions de violència i vulnerabilitat de les dones i infants que dia a dia, sobreviuen a la violència masclista.

El sistema judicial sovint els dóna l'esquena, pel que són necessaris canvis normatius que s'ajustin a la realitat i el compliment estricte de la legislació vigent.

Per últim, és indispensable molta més formació a professionals que tracten amb supervivents de violència masclista, sobretot des de les vessants policial, jurídica, mèdica, social, educativa i mediàtica.

7.2.1. Xarxa d'informació i atenció a les dones del Baix Llobregat

- Continuar amb la promoció de la creació de circuits locals d'acció i atenció a les víctimes de violència masclista i, en el cas dels existents, promoure l'actualització i l'ampliació.
- Crear i/o cercar mecanismes de recollida de dades, informació i coneixement sobre la violència masclista a la comarca, així com experiències i iniciatives d'interès.
- Fer difusió de la informació sobre els recursos existents, així com apropar-los a col·lectius potencialment vulnerables amb dificultats de coneixement i d'accés a la informació, com les dones migrades, ja que tenen una barrera idiomàtica important.
- Mantenir actualitzat el mapa de recursos comarcals contra la violència masclista.

- Promoure programes de suport en salut mental i drogodependències en els serveis especialitzats d'informació i atenció a dones víctimes de violència masclista.
- Potenciar el treball en xarxa i la coordinació entre els serveis i recursos que proporcionen informació i atenció a dones víctimes de violència masclista.
- Elaborar documentació tècnica que permeti un millor abordatge de les violències masclistes, tenint en compte tots els factors i agents que intervenen.
- Impulsar un canvi de model en l'atenció a dones víctimes de violència masclista, en l'àmbit policial i judicial, introduint professionals de l'àmbit social i jurídic que facin un acompanyament integral a les dones des del moment de denúncia fins la finalització del procés judicial.

7.2.2. Infants i violència masclista

- Crear i reforçar els espais de treball en xarxa dels diferents serveis d'atenció a les dones i als infants existents a la comarca per facilitar l'intercanvi d'informació i experiències.
- Garantir la qualitat i la continuïtat de tots els serveis i recursos adreçats a les dones víctimes de violència masclista i a les seves filles i fills.
- Incorporar la comunitat educativa a la lluita contra la violència masclista per tal d'aconseguir evitar la reproducció d'estereotips i actituds masclistes entre la infància i el jovent.
- Incorporar a tots els serveis d'infància i joventut de la comarca a la lluita contra la violència masclista i treballar coordinadament amb els departaments d'infància i joventut en l'àmbit de la prevenció i la conscienciació, així com en l'atenció i abordatge de casos de violència masclista en infants, adolescents i joves.
- Establir els mecanismes de coordinació necessaris per a la prevenció i correcte abordatge dels casos d'assetjament a infants i adolescents a través d'internet, xarxes socials, etc., per tal d'oferir recursos a les víctimes, a les seves famílies i als/a les professionals que les atenen.

7.2.3. Assetjament sexual a la feina

- Fer visibles les causes de la violència masclista i fomentar la presa de consciència sobre les diferents formes amb les quals es manifesta en l'àmbit laboral.
- Incidir en la prevenció i el compromís de les empreses per aconseguir que aquestes siguin espais de tolerància zero i que sigui un valor com a empresa no tolerar comportaments de caràcter sexual.
- Promoure la formació i sensibilització a tot el personal de les empreses, entitats i organitzacions, en relació a l'assetjament sexual i com abordar-lo.
- Assegurar la protecció de les víctimes i de les persones que les recolzen en l'entorn laboral.

- Potenciar les actuacions de vigilància i control del compliment de la normativa en prevenció i abordatge de l'assetjament sexual a les empreses.
- Crear mecanismes de compensació i distinció a les empreses que tinguin actuacions efectives davant la violència masclista i permetin la conciliació.

7.2.4. Agressions sexuals en espais d'oci

- Potenciar una educació sexual sana i completa des de la infància, lliure de masclisme i LGTBIfòbia.
- Canviar el discurs i deixar de parlar de consentiment per parlar de desig mutu en les relacions sexuals.
- Cal apoderar la sexualitat femenina i visibilitzar la capacitat de les dones per decidir sobre la seva sexualitat en tot moment.
- A nivell institucional i social, cal canviar l'enfocament de la protecció de la dona cap a la responsabilitat de l'home que agredeix sexualment, incorporant els homes en la lluita contra les agressions sexuals en espais d'oci.
- Fer servir, per part dels mitjans de comunicació, les recomanacions i decàlegs redactats per col·lectius professionals amb la finalitat de conscienciar a la societat sobre aquesta problemàtica i alhora eliminar les informacions estereotipades i sensacionalistes tant en els mitjans escrits, com audiovisuals o digitals.
- Impulsar l'elaboració de protocols municipals i comarcals d'actuació contra les agressions sexistes i/o per expressió de gènere en entorns d'oci per definir uns mínims criteris d'actuació conjunta davant les situacions d'assetjament sexual que es puguin produir.
- Facilitar la implementació de punts lila a tots els municipis de la comarca per definir els espais d'oci com a lliures d'agressions sexistes, fent una tasca de prevenció i sensibilització, conscienciant a la ciutadania del dret de les dones sobre la seva sexualitat, informant sobre els recursos municipals en matèria de violències de gènere, i facilitant un espai per què les persones que hagin patit una agressió, puguin rebre suport i adreçar-se per activar el protocol corresponent.

7.3. Valors feministes

La construcció de la masculinitat masclista i de la societat patriarcal és fruit d'una cultura, d'una educació, d'una organització econòmica i d'un model concret de societat, d'uns valors transmesos de generació i en generació i d'un aprenentatge social que atorga a dones i homes uns rols concrets que condicionen i comprometen les seves vides.

El feminisme proposa l'eliminació d'aquests rols masclistes i atorga la possibilitat a dones i a homes de poder decidir en llibertat la seva manera d'estar en el món. La societat s'ha mobilitzat de manera rotunda en els darrers anys demanant més feminisme, més igualtat i més homes que

no tinguin por de perdre alguns privilegis a canvi d'incorporar-se a espais i rols que el patriarcat els hi ha vetat sempre, i des dels poders públics s'ha de treballar per avançar en aquesta direcció.

L'eix "Valors feministes" contempla les línies estratègiques clau per avançar cap a aquest canvi de model econòmic i social, que desplaci el patriarcat i permeti a dones i homes viure plenament i en igualtat.

7.3.1. Coeducació

- 7.3.1.1. Promoure la formació específica en gènere per a professionals de l'ensenyament, i també per a la resta de professionals que treballen habitualment amb infants i joves: esports, cultura, lleure, etc.
- 7.3.1.2. Oferir al professorat recursos i assessorament sobre coeducació i incorporar la perspectiva de gènere als centres educatius.
- 7.3.1.3. Desenvolupar projectes d'informació i sensibilització sobre coeducació a tota la comunitat educativa.
- 7.3.1.4. Promoure la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entres dones i homes com un dels principis rectors del sistema educatiu, tal i com assenyalava l'art. 2.1.m de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.
- 7.3.1.5. Cercar bones pràctiques en coeducació i donar-les a conèixer a la comarca.
- 7.3.1.6. Implicar en la pràctica coeducativa als serveis que actualment realitzen activitats als centres educatius i utilitzar a tal efecte, les xarxes ja existents, com per exemple les xarxes d'infància.
- 7.3.1.7. Garantir la incorporació de la perspectiva de gènere en les activitats extraescolars i de lleure.
- 7.3.1.8. Sensibilitzar a mares i pares sobre la coeducació en l'àmbit familiar, i la importància de la corresponsabilitat en el treball domèstic i de cura, el tracte igualitari i sense discriminació o el foment de jocs i joguines no sexistes, entre d'altres.

7.3.2. Dones als mitjans de comunicació i comunicació no sexista

- 7.3.2.1. Garantir l'aplicació de la normativa en matèria d'igualtat en la comunicació.
- 7.3.2.2. Formació, assessorament i recursos en igualtat als departaments de comunicació dels ajuntaments del Baix Llobregat i del Consell Comarcal.

- 7.3.2.3. Visibilitzar les bones pràctiques comunicatives pel que fa a la igualtat entre dones i homes.
- 7.3.2.4. Promoure una representació i informació equilibrades als mitjans de comunicació locals i comarcals.
- 7.3.2.5. Fomentar la utilització de llenguatge no sexista i inclusiu en qualsevol tipus de comunicació.
- 7.3.2.6. Vetllar per una representació gràfica i audiovisual que correspongui a la composició real de la societat.
- 7.3.2.7. Oferir als mitjans de comunicació públics locals i comarcals la creació d'espais de debat i reflexió amb l'objectiu d'abordar temàtiques des de la perspectiva de gènere, donant així eines i informació a la ciutadania per a que pugui definir criteri i emetre opinions i judicis amb ple coneixement.
- 7.3.2.8. Promoure l'elaboració i difusió de projectes per a la recuperació de la memòria de les dones de cada municipi, tant a nivell associatiu com a títol individual.
- 7.3.2.9. Incorporar a les programacions habituals les diades i commemoracions més importants pel que fa a la igualtat entre dones i homes: 8 de març, Dia Internacional de les Dones, 28 de maig, Dia Internacional per a la salut de les dones, o 25 de novembre, Dia Internacional contra la violència masclista.

7.3.3. Salut de les dones

- 7.3.3.1. Analitzar i concretar línies de treball específiques a partir de les normatives vigents en matèria de salut sexual i reproductiva.
- 7.3.3.2. Fer arribar propostes als governs competents en matèria de salut de les dones, d'acord amb les mancances i necessitats detectades al territori.
- 7.3.3.3. Procurar la participació del Consell de les Dones del Baix Llobregat a tots els espais, consells, òrgans, etc., de l'àmbit de la salut.
- 7.3.3.4. Donar a conèixer les malalties patides majoritàriament per dones, com per exemple la fibromiàlgia, i treballar per a l'eradicació de prejudicis i estereotips.
- 7.3.3.5. Sensibilitzar front la sobremedicació que pateixen moltes dones, especialment dones grans, amb medicaments com els psicofàrmacs. És necessari desmedicalitzar la vida quotidiana i els processos naturals de les dones.

7.3.4. Esport femení

- 7.3.4.1. Promoure l'elaboració de plans d'igualtat a les entitats esportives, associacions, federacions i teixit empresarial esportiu de la comarca.
- 7.3.4.2. Promoure la inclusió de la perspectiva de gènere als pressupostos d'entitats esportives, federacions i teixit empresarial esportiu de la comarca.
- 7.3.4.3. Oferir formació en perspectiva de gènere a personal i tècnic i membres de juntes directives de clubs, federacions i entitats esportives del territori.
- 7.3.4.4. Emprendre accions encaminades a incorporar més dones als espais de decisió del món de l'esport.
- 7.3.4.5. Visibilitzar les esportistes referents del Baix Llobregat, i els seus èxits esportius.
- 7.3.4.6. Oferir formació en coeducació i perspectiva de gènere al professorat d'educació física dels centres educatius de la comarca.
- 7.3.4.7. Sensibilitzar front la necessitat de superar estereotips de gènere a l'hora d'escollir una pràctica esportiva.
- 7.3.4.8. Promoure una oferta esportiva en edat escolar, variada i allunyada d'estereotips de gènere.
- 7.3.4.9. Incorporar la perspectiva de gènere al disseny dels espais públics destinats a la pràctica esportiva, tenint en compte les necessitats dels diferents col·lectius així com la seva diversitat.
- 7.3.4.10. Impulsar accions vinculades a la creació d'un nou model esportiu que cerqui potenciar la pràctica esportiva de les noies i redueixi l'abandonament esportiu de les noies adolescents.
- 7.3.4.11. Promoure la presència de més dones a tots els nivells educatius del món de l'esport, i molt especialment, als estudis superiors, promovent la inclusió de quotes en aquells estudis on el biaix de gènere sigui més gran.
- 7.3.4.12. Incorporar a les contractacions i convocatòries públiques, clàusules socials que premiïn les empreses i entitats que contractin dones.
- 7.3.4.13. Cercar i donar a conèixer les bones pràctiques que des de clubs, entitats, institucions o federacions s'estan realitzant per promoure l'accés de les dones a la pràctica esportiva de totes les disciplines en igualtat de condicions.
- 7.3.4.14. Incentivar la pràctica esportiva a totes les etapes de la vida de les dones.

- 7.3.4.15. Fomentar l'esport com una pràctica saludable i sociable, que contribueix a l'empoderament de les dones, i no com una eina que reforça l'esclavatge del cos femení per adequar-se a uns determinats estereotips i models.
- 7.3.4.16. Promoure l'associacionisme de les esportistes i la seva incorporació i participació activa a les federacions esportives i clubs, assolint càrrecs de responsabilitat.
- 7.3.4.17. Treballar per a que les dones no siguin objectualitzades i invisibilitzades al món de l'esport.

7.3.5. Dones grans, grans dones

- 7.3.5.1. Oferir informació i assessorament en matèria d'igualtat de gènere a centres de dia, residències, casals i entitats de gent gran.
- 7.3.5.2. Promoure accions de reconeixement a les dones grans que s'han fet càrrec de la cura de les seves famílies durant tota la vida però que tot i així, es considera que "no han treballat", rebent pensions irrisòries que les situen en complicats escenaris de pobresa, soledat no desitjada i exclusió social.
- 7.3.5.3. Promoure la creació i reforç de xarxes de suport de dones grans, així com espais d'interrelació com els consells de dones sàvies.
- 7.3.5.4. Visibilitzar a dones grans referents de la comarca i les seves trajectòries.
- 7.3.5.5. Sensibilitzar front la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere al càlcul de subsidis i pensions, i valorar el treball de les dones, tant el treball productiu com el reproductiu i de cures.
- 7.3.5.6. Sensibilitzar front l'edatisme i els estereotips masclistes, incidint en que les dones grans són el principal col·lectiu pel que fa a risc de pobresa, soledat no desitjada i exclusió social.

7.3.6. Participació

- 7.3.6.1. Promoure la participació social, comunitària i política de les dones.
- 7.3.6.2. Crear i reforçar espais i òrgans de participació de les dones, que permetin articular les seves veus i demandes.
- 7.3.6.3. Vetllar per l'acompliment de la paritat en els òrgans de participació política i social.
- 7.3.6.4. Enfortir la presència de dones en àmbits especialment masculinitzats.

7.4. Economia, treball i formació

En els darrers anys s'ha abordat sovint la ceguera de gènere de les polítiques macroeconòmiques, fiscals i de la regulació del mercat de treball. Aquesta manca de perspectiva de gènere ha provocat que bona part de les reformes estructurals i polítiques posades en marxa tinguessin un impacte molt diferent en dones i homes, i que els valors positius assolits per al conjunt de la població no reflectissin la veritable situació de les dones un cop les dades s'observaven segregades per sexe.

Són diversos els factors que expliquen aquestes desigualtats i discriminacions per raó de gènere, però és important començar per assenyalar alguns dels àmbits on s'originen. Un dels més importants, sens dubte, és el que té a veure amb el nivell formatiu i els estudis. Tal i com es constata a l'apartat de diagnosi d'aquest pla, a nivell general, es dona una major presència de dones en estudis superiors que no es tradueix en una major presència en les millors ocupacions, i respecte a l'elecció dels estudis.

És un fet històricament demostrat que el mercat de treball penalitza les dones. El seu treball continua sent, en el context global, un treball infravalorat, amb salaris baixos i precarietat laboral que dificulten tant el desenvolupament de les seves carreres professionals com l'accés a pensions i prestacions, el que comporta menys autonomia personal durant tota la seva vida. Tots els indicadors observats consoliden la discriminació de la dona en el mercat de treball: menor remuneració salarial, major pes en les persones aturades, major rotació laboral, major durada en l'atur i major risc de pobresa.

D'altra banda, les dones continuen protagonitzant sortides constants del mercat de treball, motivades principalment per la dedicació a la cura d'infants i familiars en situacions de dependència, el que dificulta considerablement la seva reincorporació al mercat de treball, quan així ho decideixen. Però, fins a quin punt la distribució desigual de les cures condiona les discriminacions que pateixen les dones?

Els treballs de cura i en general els temes de salut pública han estat considerats històricament com a qüestions secundàries, tant en l'àmbit social com en el polític. La crisi sanitària de la Covid-19, i els mesos de confinament als que s'ha hagut de sotmetre tota la població, han contribuït a situar al centre del debat social i polític la importància dels treballs de cura i el fort impacte que aquestes qüestions tenen en la vida de la gent.

Així, la crisi econòmica i social global que ja s'està patint, provoca situacions molt greus de pobresa, desigualtat i exclusió social, però podria esdevenir també una oportunitat perquè la societat prengui consciència de la necessitat de situar la vida al centre de l'economia: deixar de considerar les cures com una càrrega i comprendre que la cobertura de les necessitats de les persones, incloent-hi infants, gent gran i dependents, és l'eix entorn del qual s'hauria d'organitzar el nostre model de societat. Una idea revolucionària proclamada des de fa anys pels moviments feministes.

I aquest nou model de societat contempla necessàriament la implicació del teixit empresarial i el reconeixement de la seva responsabilitat social. Els usos del temps i la conciliació de la vida personal, familiar i laboral son aspectes bàsics en la vida de les persones, que necessàriament s'han de tenir en compte tant a les organitzacions i empreses com per part dels agents econòmics i socials del territori.

Les principals línies estratègiques per l'eix Economia, treball i formació són:

7.4.1. Itineraris formatius i vocacions

- 7.4.1.1. Impulsar una major presència de dones als cicles formatius, especialment en les famílies professionals més masculinitzades que tenen una major projecció de qualitat al mercat de treball.
- 7.4.1.2. Incorporar les variables de gènere a tots aquells acords i espais de col·laboració dels agents econòmics i socials del territori, el món educatiu i l'administració comarcal i local.
- 7.4.1.3. Dissenyar accions per promoure les vocacions STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics), entre les noies, i donar a conèixer la seva vessant social com a proveïdores de solucions de present i futur.
- 7.4.1.4. Cercar i visibilitzar les dones referents dels sectors més masculinitzats.
- 7.4.1.5. Dissenyar accions per promoure les vocacions esportives entre les noies i col·laborar amb els agents esportius del territori per assegurar la incorporació de la perspectiva de gènere i la igualtat d'oportunitats entre dones i homes en el món de l'esport.

7.4.2. Ocupació i desenvolupament professional de les dones

- 7.4.2.1. Promoure la responsabilitat social i la igualtat al teixit empresarial i als agents econòmics i socials, mitjançant la incorporació de clàusules de responsabilitat social i d'igualtat de gènere a les contractacions i licitacions de les administracions públiques.
- 7.4.2.2. Promoure accions encaminades a assolir la igualtat de gènere a l'accés i permanència al mercat de treball, així com en les condicions laborals de les dones.
- 7.4.2.3. Promoure la formació en perspectiva de gènere de tot el personal dels serveis públics de promoció econòmica, desenvolupament econòmic, orientació laboral, serveis d'ocupació, assessorament i acompanyament a l'emprenedoria, etc.
- 7.4.2.4. Promoure l'elaboració de plans d'igualtat a totes les empreses del territori, així com sensibilitzar en la implementació de mesures que permetin que homes i

dones puguin desenvolupar les seves carreres professionals en igualtat de condicions.

- 7.4.2.5. Impulsar mesures que afavoreixin una representació equitativa de dones i homes a tots els nivells de les organitzacions i a tots els àmbits laborals.
- 7.4.2.6. Promoure mesures organitzatives a les empreses que afavoreixin una distribució racional del temps de treball i que faciliti les contractacions a jornada completa.
- 7.4.2.7. Treballar per a corregir el biaix de gènere de les mesures de conciliació, informant a les empreses i a les treballadores de les afectacions que els diferents permisos i excedències als que tenen dret a acollir-se, poden tenir a llarg termini, especialment en el càlcul de pensions i subsidis.
- 7.4.2.8. Garantir l'acompliment de la normativa en matèria d'assetjament sexual o per raó de sexe a la feina.
- 7.4.2.9. Vetllar perquè els sectors econòmics més feminitzats siguin revaloritzats socialment i tinguin el mateix reconeixement i les mateixes condicions laborals que els altres.
- 7.4.2.10. Col·laborar amb els agents econòmics i socials del territori per assegurar la incorporació de la perspectiva de gènere a la negociació col·lectiva.

7.4.3. El treball invisible, els treballs de cura

- 7.4.3.1. Reconèixer i posar en valor els treballs de cura com a un dels pilars fonamentals de l'estat de benestar, que permeten el normal desenvolupament del treball remunerat.
- 7.4.3.2. Promoure els canvis estructurals i normatius necessaris per a un repartiment més equitatiu dels treballs de cura.
- 7.4.3.3. Reforçar els serveis públics relacionats amb la salut pública i els treballs de cura (centres sanitaris, centres educatius, escoles bressol, centres de dia, serveis d'atenció a persones dependents, etc.).
- 7.4.3.4. Reconèixer el dret de les persones grans, especialment de les dones grans, a gaudir del seu temps i promoure accions que facilitin que no hagin d'assumir obligatòriament la responsabilitat dels treballs de cura de les seves famílies.
- 7.4.3.5. Davant l'envelliment de la població, cal tenir present el pes que el sector de les cures tindrà com a generador d'ocupació i de creixement econòmic, no només pel que fa pròpiament a l'atenció a les persones grans, sinó també a la indústria vinculada a aquest sector en expansió.

8. ANNEX

1. Decàleg per a la construcció de ciutats feministes, Baix Llobregat, 2018.
2. Conclusions del 5è Congrés de les Dones del Baix Llobregat, Baix Llobregat, 2019.
3. 3r Pla Transversal de Polítiques de Dones del Baix Llobregat, 2015-2019.
4. Nota informativa: “La natalitat al Baix Llobregat, 2018”, octubre 2019, Observatori Comarcal del Baix Llobregat.
5. Informe “Dones i mercat de treball 2019”, març 2020, Observatori Comarcal del Baix Llobregat.
6. Índex d'Igualtat de Gènere (IIG) de Catalunya 2005-2017
7. Cueto. B. Univ. d'Oviedo, juliol 2020: “Amb feina, però pobres. Evolució dels treballadors pobres a Espanya”, Observatori Social “La Caixa”.
8. “Nota informativa de violència contra les dones 2019”, maig 2020, Observatori Comarcal del Baix Llobregat
9. “Anàlisi jurídica de les ordres de protecció a Catalunya des d'una perspectiva de gènere”, Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista, Generalitat de Catalunya, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Grup de recerca Antígona (UAB, desembre 2019
10. Guia de suport a dones víctimes de violència masclista, 2020, Siad Baix Llobregat.

100% MADE IN
BAIX LLOBREGAT

PLA TRANSVERSAL DE POLÍTQUES FEMINISTES
DEL BAIX LLOBREGAT 2021 -2025